

Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**“ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΝΟΜΩΝ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΑΣ”**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΠΙΤΣΑΝΗ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΜΑΡΙΑ ΤΑΣΟΥΛΗ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΣΑΓΓΑΡΗ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1999

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
ΜΕΡΟΣ 1	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	9
1.1. Οριοθέτηση της έννοιας της κοινωνικής πολιτικής	9
1.2. Διαχρονική επισκόπηση της Κ.Π.	11
1.3. Φορείς κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΑΝΕΡΓΙΑ	14
2.1. Έννοια της ανεργίας και μορφές εκδήλωσής της	14
2.1.1. Μορφές ανεργίας	15
Παραοικονομία: (Αδήλωτη εργασία)	17
2.1.2. Βασικά χαρακτηριστικά της ανεργίας	17
2.2. Βασικές αιτίες όξυνσης του φαινομένου της ανεργίας	18
2.3. Οι επιπτώσεις της ανεργίας στους εργαζόμενους και στην κοινωνία	21
2.3.1. Ατομικά προβλήματα ανέργων	21
2.3.2. Κοινωνικά προβλήματα ανεργίας	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ (ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)	25
3.1. Γενικά	25
3.2. Δημογραφική κατάσταση του πληθυσμού της Ελλάδας	27
3.2.1. Γενικά δημογραφικά	27
3.2.2. Η γήρανση του πληθυσμού	28
3.2.3. Απασχόληση	29
3.3. Στατιστική έρευνα για την απασχόληση και την ανεργία στην Ελλάδα	31
3.4. Η πορεία της ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	51

4.1. Πολιτικές απασχόλησης της Ε.Ε.	51
4.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)	55
4.3. Κοινοτικές πρωτοβουλίες	59
4.4. Λευκή Βίβλος	87
4.5. Η Σύνοδος του ESSEN	92
4.6. Η σύνοδος του Λουξεμβούργου	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	99
5.1. Γενικά	99
5.2. Η πολιτική απασχόλησης του Ελληνικού κράτους	100
5.2.1. Κρατικές δομές αντιμετώπισης της ανεργίας	103
5.3. Η συμβολή του Ο.Α.Ε.Α. στην αντιμετώπιση της ανεργίας	104
5.4. Εργατικό Κέντρο	110
5.5. Γ.Ε.Ε. (Γραφεία Εύρεσης Εργασίας) – Ι.Γ.Ε.Ε. (Ιδιωτικά Γραφεία Εύρεσης Εργασίας)	111
5.6. Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (Κ.Π.Σ.) και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.)	113
5.6.1. Δράσεις των Δήμων	114
5.6.2. Προγράμματα κατάρτισης ανέργων πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. που θα στηρίζουν τους νέους Δήμους	115
5.7. Εθνικό Σχέδιο Απασχόλησης	116

ΜΕΡΟΣ II

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	126
1.1. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Καρδίτσας	126
1.2. Γενικά Δημογραφικά	127
1.3. Ανθρώπινο δυναμικό	130
1.3.1. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	130
1.3.2. Διάρθρωση και εξέλιξη της απασχόλησης	133
1.3.3. Οι διαστάσεις της ανεργίας στο Ν. Καρδίτσας	137
1.4. Αντιμετώπιση της ανεργίας από τους αρμόδιους φορείς	144
1.4.1. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας (Π.Ε.Π.) 1994-1999	145
1.4.2. Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)	146
1.4.3. Το Εργατικό Κέντρο.	148

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	151
2.1. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Πρέβεζας	151
2.2. Γενικά Δημογραφικά	152

2.3. Ανθρώπινο Δυναμικό	154
2.3.1. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	154
2.3.2. Διάρθρωση και εξέλιξη της απασχόλησης	156
2.3.3. Οι διαστάσεις της ανεργίας στο Νομό Πρέβεζας	159
2.4. Η αντιμετώπιση της ανεργίας στο Ν. Πρέβεζας	166
2.4.1. Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα) 1986 – 1992	166
2.4.2. Τα Κ.Π.Σ. 1989 – 1993 και 1994 – 1999	167
2.4.3. Αναπτυξιακός προγραμματισμός για το γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης	168
2.4.4. Π.Ε.Π. Ηλείου	169
2.5. Φορείς αντιμετώπισης της ανεργίας στο Ν. Πρέβεζας	170
2.5.1. Ο.Α.Ε.Δ.	170
2.5.2. Εργατικό Κέντρο της Πρέβεζας	175
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	176
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	179
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ	181
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	184
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	185

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

<i>A.E.I.</i>	=	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
<i>A.E.Π.</i>	=	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
<i>Γ.Γ.Ι.</i>	=	Γενική Γραμματεία Ισότητας
<i>Γ.Γ.Ν.Γ.</i>	=	Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
<i>Γ.Ε.Ε.</i>	=	Γραφείο Εύρεσης Εργασίας
<i>Γ.Σ.Ε.Ε.</i>	=	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
<i>Ε.Γ.Τ.Π.Ε.</i>	=	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
<i>Δ.Δ.</i>	=	Εργατικό Δυναμικό
<i>Ε.Ε.</i>	=	Ευρωπαϊκή Ένωση
<i>Ε.Ε.Τ.Α.Α.</i>	=	Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
<i>Ε.Ι.Ε.</i>	=	Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας
<i>Ε.Κ.</i>	=	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
<i>Ε.Κ.Ε.Π.</i>	=	Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού
<i>Ε.Κ.Τ.</i>	=	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
<i>Ε.Ο.Κ.</i>	=	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
<i>Ε.Ο.Π.</i>	=	Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας
<i>Ε.Π.Α.</i>	=	Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης
<i>Ε.Σ.Π.Α.</i>	=	Εθνικό Σύστημα Προστασίας από την Ανεργία
<i>Ε.Σ.Υ.Ε.</i>	=	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
<i>Ε.Τ.Π.Α</i>	=	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
<i>Ι.Γ.Ε.Ε.</i>	=	Ιδιωτικό Γραφείο Εύρεσης Εργασίας
<i>Ι.Ε.Κ.</i>	=	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
<i>Ι.Κ.Α.</i>	=	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
<i>ΙΝ.Ε.</i>	=	Ινστιτούτο Εργασίας
<i>Κ.Α.Π.Η.</i>	=	Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
<i>Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.</i>	=	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας
<i>Κ.Π.</i>	=	Κοινωνική Πολιτική
<i>Κ.Π.Α.</i>	=	Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης

Κ.Π.Σ.	= Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Λ.Α.Ε.Κ.	= Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση
Μ.Μ.Ε.	= Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Μ.Ο.Π.	= Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
Ν.Ε.Λ.Ε.	= Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης
Ν.Π.Δ.Δ.	= Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	= Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Α.Ε.Δ.	= Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Ο.Ε.Ε.	= Οργανισμός Εργατικής Εστίας
Ο.Ν.Ε.	= Οικονομική Νομισματική Ένωση
Ο.Σ.Ε.	= Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
Ο.Τ.Α.	= Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ο.Τ.Ε.	= Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
Π.Α.Θ.Ε.	= Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι
Π.Ε.Π.	= Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Ι.Κ.Π.Α.	= Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης
Σ.Ε.Κ.	= Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση
Τ.Ε.Ι.	= Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ε.Κ.	= Ταχύρυθμη Επαγγελματική Κατάρτιση
Τ.Σ.Α.	= Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης
ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α	= Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
Υ.Υ.Π.Κ.Α.	= Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Φ.Π.Α.	= Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Χ.Μ.Π.Α.	= Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία με τίτλο «**Μορφές αντιμετώπισης της ανεργίας στο σύστημα της Ελληνικής κοινωνικής πολιτικής. Περίπτωση Νομών Καρδίτσας – Πρέβεζας**» έχει ως σκοπό να ασχοληθεί με τις πολιτικές απασχόλησης που ακολουθούνται στην Ελλάδα και γενικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία για την απασχόληση και την ανεργία στην Ελλάδα, καθώς και στους νομούς Καρδίτσας και Πρέβεζας.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

- ✓ Στο **1^ο Κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στην έννοια της Κοινωνικής Πολιτικής.
- ✓ Στο **2^ο Κεφάλαιο** αναλύεται η έννοια της ανεργίας και οι αιτίες που τη δημιουργούν και οι επιπτώσεις που προκαλεί στο άτομο και στο κοινωνικό σύνολο.
- ✓ Στο **3^ο Κεφάλαιο** παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία για την εξέλιξη του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- ✓ Στο **4^ο Κεφάλαιο** παρατίθενται οι πολιτικές απασχόλησης και οι κυριότερες Σύνοδοι που πραγματοποιήθηκαν για το ζήτημα της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ✓ Στο **5^ο Κεφάλαιο** αναφέρονται οι φορείς και τα μέτρα που αυτοί πραγματοποιούν για τη στήριξη των εργαζομένων και των ανέργων και κυρίως των ευπαθών κοινωνικών ομάδων (νέοι, γυναίκες).

Στο **1^ο και 2^ο Κεφάλαιο** του **Δεύτερου Μέρους** αναλύονται τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν τη διάρθρωση της απασχόλησης και την εξέλιξη και αντιμετώπιση της ανεργίας στους δύο Νομούς.

Στο τέλος γίνεται παρουσίαση των γενικών συμπερασμάτων που προκύπτουν από το σύνολο της εργασίας, καθώς και μια σύγκριση μεταξύ των

δύο νομών όσον αφορά τα γενικότερα χαρακτηριστικά τους (μορφολογία, πληθυσμός, απασχόληση, ανεργία).

Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία αυτή όσον αφορά το θεωρητικό κομμάτι του 1^{ου} Μέρους προέρχεται από βιβλιογραφία σχετική με τα θέματα της απασχόλησης και της ανεργίας και για τη στατιστική μελέτη αντλήθηκαν στοιχεία από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας και τα περιοδικά του Ινστιτούτου Εργασίας. Οι πηγές άντλησης στοιχείων του 2^{ου} Μέρους της εργασίας είναι η Ε.Σ.Υ.Ε. και οι διάφοροι τοπικοί φορείς (Εργατικό Κέντρο, Ο.Α.Ε.Δ., Κ.Ε.Κ. κ.α.), καθώς και διάφορα δημοσιεύματα, συνεντεύξεις αρμοδίων για τα θέματα αυτά.

Για την εκπόνηση της εργασίας αυτής θέλουμε να ευχαριστήσουμε την καθηγήτρια του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας την κ. Ευγενία Μπιτσάνη που εισηγήθηκε και παρακολούθησε τη συγγραφή αυτής της μελέτης, τους ανθρώπους των τοπικών υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ. και του Εργατικού Κέντρου για την πολύτιμη βοήθεια που μας προσέφεραν στη συγκέντρωση υλικού για την ολοκλήρωσή της.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα οι αλλαγές που επήλθαν στην οικονομία και γενικότερα στον κοινωνικό χώρο, δημιούργησαν κρίσιμες καταστάσεις, που επιβάλλουν την άμεση κινητοποίηση των αρμοδίων υπηρεσιών για τη διευθέτησή τους.

Η κοινωνική πολιτική κάθε κράτους καλείται να αντιμετωπίσει τα οξυμένα προβλήματα, όπως η περιθωριοποίηση ορισμένων κοινωνικών ομάδων (γυναίκες, νέοι, αλλοεθνείς κ.α.), που προέρχεται από την αύξηση της ανεργίας, τη φτώχεια, την οικονομική κρίση.

Ο εικοστός αιώνας έχει χαρακτηριστεί ως ο αιώνας της πλήρους απασχόλησης. Σήμερα η βασική τάση που επικρατεί, είναι η συνεχής διόγκωση της ανεργίας σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα, η εγκατάλειψη του μοντέλου της πλήρους απασχόλησης φαίνεται και από την προώθηση του μοντέλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (ενισχύεται απασχόληση, συμβάσεις ορισμένου χρόνου, τέταρτη βάρδια κ.τ.λ.).

Μέσα από την κατάσταση αρχίζει να συνειδητοποιείται η ανάγκη ανάληψης των κρατικών και τοπικών οργάνων πρωτοβουλιών για την εξάλειψη της ανεργίας, την απόλυση των διαφορών στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ των κρατών και των περιφερειών, την άριστη κατανομή πόρων και γενικότερα βελτίωση των συνθηκών και της ποιότητας εργασίας και ζωής του πληθυσμού της Κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1. Οριοθέτηση της έννοιας της κοινωνικής πολιτικής

Η εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής πολιτικής δεν είναι απλή ούτε υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός. Οι στόχοι, το περιεχόμενο, ο ρόλος του κοινωνικού κράτους, καθώς και η σχέση του με τον ιδιωτικό, κερδοσκοπικό και μη τομέα και τα άτυπα δίκτυα, προσδιορίζονται, ιεραρχούνται και αξιολογούνται μέσα από διαφορετικά ιδεολογικά – πολιτικά πρίσματα. Ωστόσο όλοι σχεδόν συμφωνούν ότι αφορά στη δυνατότητα έκφρασης, ιεράρχησης και κάλυψης κοινωνικών αναγκών, με ένα σύνολο ρυθμίσεων και μέτρων σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η απασχόληση, η υγεία, η κατοικία, η πρόνοια, οι ασφαλιστικές παροχές και οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες. Παράλληλα, αποτελεί σημαντικό παράγοντα ρύθμισης της κοινωνικής αναπαραγωγής και εξασφάλισης της κοινωνικής ειρήνης και συνοχής.

*«Η “θεωρία της κοινωνικής πολιτικής” ισοδυναμεί με τον εντοπισμό και τη μελέτη συγκεκριμένων και εμπειρικά αναγνωρίσιμων προβλημάτων, με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι σύγχρονες κοινωνίες είτε κατά την παροχή δεδομένων «κοινωνικών αγαθών» (εκπαίδευση, υγεία, στέγαση, ασφάλιση κ.λ.π.) είτε κατά την αποφυγή εξίσου δεδομένων “κοινωνικών κινδύνων” (φτώχεια, ανεργία, εισοδηματικές ανισότητες, αναλφαβητισμός κ.λ.π.)».**

Το κύριο γνώρισμα που χαρακτηρίζει την κοινωνική πολιτική είναι η έλλειψη συστηματικότητας. Με την εκδήλωση της κρίσης του σύγχρονου κοινωνικού κράτους αρχίζει να διατυπώνεται ευκρινέστερα το αίτημα για μια συστηματική θεωρία περί κοινωνικής πολιτικής.

* Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική. εκδόσεις Θεμέλιο, 1993, σελ. 29

Μπορούμε να εστιάσουμε την κοινωνική πολιτική μέσω δύο θεωρητικών προσεγγίσεων.

1. Της «κοινωνικής διοίκησης» η οποία χρονολογικά συμπίπτει με την περίοδο ακμής του μεταπολεμικού κοινωνικού κράτους και αποτελεί κατεξοχήν βρετανικό φαινόμενο (δεκαετίες 1950 – 1960).

Τα τυπικά γνωρίσματα της θεωρητικής αυτής προσέγγισης κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες.

α) ως προς το αντικείμενο.

β) ως προς τη μέθοδο με τη βοήθεια της οποίας κατανοείται και περιγράφεται το αντικείμενο.

γ) ως προς το περιβάλλον της κοινωνικής πολιτικής.

Ως προς το γνωστικό της αντικείμενο, η θεωρία της «κοινωνικής διοίκησης» θέτει το ζήτημα της κοινωνικής πολιτικής με αναφορά στο κράτος Πρόνοιας και όχι στο σύγχρονο κοινωνικό κράτος. Στην περίπτωση αυτή η έννοια της κοινωνικής πολιτικής περιορίζεται κατά το περιεχόμενό της και ισοδυναμεί προς την παροχή από μέρους του κράτους μιας σειράς κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών.

Η θεωρία της «κοινωνικής διοίκησης» ως προς τη μέθοδο συστηματοποίησης των πορισμάτων των ερευνητικών προσπαθειών χαρακτηρίζεται από τα εξής κυριότερα τρία γνωρίσματα:

α) εμπειρισμό

β) αποσπασματικότητα και περιπτωσιολογία

γ) προσανατολισμό στη διατύπωση προτάσεων της κοινωνικής πολιτικής.

«Τυπικά τα γνωρίσματα της προσέγγισης της «κοινωνικής διοίκησης» εάν αυτή κατανοηθεί από τη σκοπιά της εικόνας που φέρει σχετικά με το περιβάλλον της κοινωνικής πολιτικής, είναι:

α) Η αντίληψη περί κοινωνίας την οποία απηχεί και

*β) Το αξιακό πλαίσιο το οποίο παραδέχεται».**

* Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική, εκδόσεις Θεμέλιο, 1993, σελ. 46

2. Της ιδιωτικοποίησης, η οποία συμβαδίζει με την αποκορύφωση της αμφισβήτησης της κοινωνικής πολιτικής από τη θεωρία του νεοφιλελευθερισμού (αρχές 1970 – τέλη 1980).

Το αίτημα της ιδιωτικοποίησης μπορεί να οριστεί ως το εγχείρημα να εισαχθούν στη λειτουργία του κράτους και του δημόσιου τομέα συνθήκες οι οποίες είναι τυπικές για τη λειτουργία της αγοράς και του ιδιωτικού τομέα.

Οι δύο αυτές θεωρητικές προσεγγίσεις της Κοινωνικής Πολιτικής συνήθως εκλαμβάνονται ως διαμετρικά αντίθετες στο πλαίσιο της θεωρίας της κοινωνικής πολιτικής. *«Παρόλα αυτά, εάν οι δύο αυτές θεωρίες εξεταστούν από τη σκοπιά του ορισμού της κοινωνικής πολιτικής στη βάση του ουσιαστικού περιεχομένου της χαρακτηρίζονται από ένα κοινό γνώρισμα: και για τις δύο θεωρητικές προσεγγίσεις η Κοινωνική Πολιτική εκλαμβάνεται ως μέσον για την επίτευξη και επιδίωξη σκοπών της οικονομικής πολιτικής και ειδικότερα του σκοπού της οικονομικής μεγέθυνσης».*^{*}

1.2. Διαχρονική επισκόπηση της Κ.Π.

Η κοινωνικοπολιτική δράση αποβλέπει στη διασφάλιση μιας ανθρώπινης και αξιοπρεπούς ζωής μειονεκτούντων ατόμων. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκεται ο άνθρωπος και ιδιαίτερα εκείνοι που μειονεκτούν σε σχέση με κάποιους άλλους όσον αφορά στο εισόδημα, στην κατοικία, στο επίπεδο μόρφωσης, στους μη έχοντες εργασία κ.λ.π.

Πρέπει να τονίσουμε ότι οι στόχοι, οι φορείς και το φάσμα των εμπιπτόντων στα ευεργετήματα της Κοινωνικής Πολιτικής δεν παρέμειναν στο χρόνο αμετάβλητοι, αλλά δέχθηκαν ριζικές μεταβολές.

Έτσι, μέχρι την αρχή της βιομηχανικής επανάστασης η κοινωνική πολιτική είχε το νόημα της βοήθειας προς τους φτωχούς, ενώ κατά το 19^ο αιώνα μετατέθηκε το κέντρο βάρους της κοινωνικής πολιτικής στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης των εργατικών στρωμάτων. Στην αρχή του 20^{ου} αιώνα

^{*} Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική, εκδόσεις Θεμέλιο, 1993. σελ. 60-61

η αγορά εργασίας και τα προβλήματα που δημιουργούνται στα πλαίσια της ελεύθερης λειτουργίας της άρχισαν να αποτελούν όλο και περισσότερο βασικό σημείο αναφοράς της κοινωνικής πολιτικής. Τέλος, μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και με την ολοένα και εντονότερη συμμετοχή του κράτους στο κοινωνικό και οικονομικό παιχνίδι επεκτείνεται ο κοινωνικοπολιτικός ρόλος του κράτους σ' όλη την κοινωνία.

Για τον ελλαδικό χώρο κινητήρια δύναμη ανάπτυξης κάποιων κοινωνικών υπηρεσιών, αποτέλεσαν η μικρασιατική καταστροφή και οι πόλεμοι του 20^{ου} αιώνα. Κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι αφορούν μόνο πληθυσμιακές ομάδες που θίγονται από την καταστροφή.

Στα πλαίσια του σύγχρονου Ελληνικού κράτους αναπτύσσονται αποσπασματικά και με κυρίαρχο τον υπολειμματικό χαρακτήρα των παρεχόμενων υπηρεσιών τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγείας. Της κρατικής ρύθμισης προηγήθηκαν η ιδιωτική, μη κερδοσκοπική πρωτοβουλία και η εκκλησία, οι οποίες εξακολούθησαν να υπάρχουν και μετά την ανάπτυξη της ιδιωτικής – κερδοσκοπικής πρωτοβουλίας και του κρατικού τομέα, αλλά περιορίστηκαν περισσότερο στις υπηρεσίες πρόνοιας και στην παροχή φροντίδας στα πλαίσια των προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Η δεκαετία του '80 σηματοδοτεί τη μετατόπιση προς τη θεσμική αντίληψη, αλλά παρ' όλες τις σημαντικές αλλαγές, ιδίως στο χώρο της υγείας, αναπαράγεται σε μεγάλο βαθμό το κυρίαρχο μοντέλο ενός πελατειακού κράτους παροχών που εξακολουθεί να λειτουργεί υπολειμματικά αν και διαπνέεται από αναπτυξιακές ιδέες.

Η κρατική πολιτική πρόνοιας εκφράζεται μέσα από ρυθμίσεις που αφορούν άτομα με ειδικές ανάγκες, οικονομικά αδύνατους, ηλικιωμένους, μητέρες και παιδιά.

Ως μέσα άσκησης κοινωνικής πολιτικής εμφανίζονται: η παροχή χρηματικών βοηθημάτων (επιδοματική πολιτική), και νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης (παροχές σε είδος), η ίδρυση κέντρων προστασίας ή επαγγελματικής εκπαίδευσης για τις προαναφερόμενες

κοινωνικές κατηγορίες, η θέσπιση κινήτρων απασχόλησης, η εφαρμογή στεγαστικών προγραμμάτων, η καθιέρωση του θεσμού των κοινωνικών λειτουργών και η δημιουργία Οργανισμών Πρόνοιας και ειδικών νομικών προσώπων – ιδρυμάτων, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η. κ.λ.π. (παροχή υπηρεσιών).

Δεν είναι τυχαίο που το κράτος πρόνοιας εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε σε χώρες βιομηχανικά ανεπτυγμένες, οι οποίες βρίσκονται στο πιο προχωρημένο στάδιο του καπιταλισμού. Το κράτος πρόνοιας ή κοινωνικό κράτος είναι η ασφαλιστική δικλείδα του καπιταλιστικού συστήματος, που μπορεί να απορροφάει όλους τους κοινωνικούς κραδασμούς, οι οποίοι προέρχονται από τις κοινωνικές ανισότητες. Οι ανισότητες οδηγούν σε δυσαρέσκεια και στον κίνδυνο κοινωνικών συγκρούσεων που απειλούν την κοινωνική συνοχή, άρα το ίδιο το κοινωνικό σύστημα και τις δομές του. Το κοινωνικό κράτος λειτουργεί σαν εξισορροπιστής, έχοντας σαν στόχο τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής και γαλήνης.

1.3. Φορείς κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα

Κύριο χαρακτηριστικό της οργανωτικής δομής των κοινωνικών υπηρεσιών είναι ο συγκεντρωτισμός. Σε κεντρικό επίπεδο είναι συγκεντρωμένες όλες οι εξουσίες και αρμοδιότητες σε ζητήματα υγείας και κοινωνικής πρόνοιας. Ο κυριότερος κεντρικός φορέας είναι το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Υ.Υ.Π.Κ.Α.), όπου είναι συγκεντρωμένες οι περισσότερες αρμοδιότητες. Με ζητήματα όμως κοινωνικής πολιτικής είναι επιφορτισμένοι και άλλοι κεντρικοί φορείς, όπως το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων σε θέματα αγωγής παιδείας, οι διάφορες Γραμματείες, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (Γ.Γ.Ν.Γ.), Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι.), που υπάγονται σε διάφορα Υπουργεία, αλλά και οργανισμοί με τη νομική μορφή Ν.Π.Δ.Δ. (Ο.Α.Ε.Δ.) ή Ν.Π.Ι.Δ., όπως ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.), το Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης (Π.Ι.Κ.Π.Α.), το Κέντρο Βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ», που και αυτοί εποπτεύονται και ελέγχονται από το Υ.Υ.Π.Κ.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ

2.1. Έννοια της ανεργίας και μορφές εκδήλωσής της

Το κοινωνικό κράτος περνάει μια περίοδο κρίσης, η οποία άρχισε από τα μέσα της δεκαετίας του '70, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ορισμένων κοινωνικών φαινομένων, όπως υποαπασχόληση, αυξημένη ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, αποβιομηχάνιση, εποχικότητα του επαγγέλματος κ.α.

«Άνεργοι θεωρούνται τα πρόσωπα χωρίς απασχόληση που βρίσκονται σε αναζήτηση μιας δραστηριότητας και άμεσα διαθέσιμα να ασκήσουν μια μισθωτή εργασία. Οι υποαπασχολούμενοι για λόγους οικονομικούς ή καιρικούς δεν περιλαμβάνονται στους αριθμούς».^{*} Για να θεωρηθεί ένα άτομο άνεργο με την παραπάνω έννοια θα πρέπει να είναι ενεργό κομμάτι του εργατικού δυναμικού και να ζητάει εργασία. Δεν θεωρείται άνεργος αυτός που αναζητούσε εργασία, αλλά δε βρήκε μέσα σ' ένα εύλογο χρονικό διάστημα και απογοητευμένος σταμάτησε τις προσπάθειες. Το ίδιο ισχύει και για εκείνους που παρά την προτίμησή τους και τις συνεχιζόμενες προσπάθειές τους να αποκτήσουν τη συνήθη 40ωρη εβδομαδιαία απασχόληση βρήκαν μόνο μερική απασχόληση. Δεν θεωρούνται άνεργοι ούτε και εκείνοι οι πολίτες οι οποίοι έχουν απασχόληση, που δεν ανταποκρίνεται στην αξία της εργατικής δύναμης (εκτιμώμενη ανάλογα με το εκπαιδευτικό επίπεδο, την πείρα κ.λ.π.).

^{*} Eurostat 1984. Notes Explicatives (Επεξηγηματικές σημειώσεις)

2.1.1. Μορφές ανεργίας

Η ανεργία ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και τις οικονομικές και κοινωνικές καταστάσεις μπορεί να διαχωριστεί σε τέσσερις βασικές μορφές:

1. **Διαρθρωτική ανεργία:** Το είδος αυτό της ανεργίας είναι συνυφασμένο με την έννοια της δυναμικής οικονομίας, η οποία προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις, όπως η τεχνολογική πρόοδος. Για παράδειγμα μια τεχνολογική πρόοδος μπορεί να αποτελέσει την αιτία για μείωση της απασχόλησης λόγω χάσματος μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας. Διαρθρωτική ανεργία μπορεί να έχουμε λόγω έλλειψης επαρκούς κινητικότητας από μία περιοχή στην άλλη ή από ένα τομέα απασχόλησης στον άλλο.
2. **Ανεργία τριβής:** Ο λόγος εμφάνισης αυτού του είδους της ανεργίας είναι το αποτέλεσμα της εκούσιας διακοπής απασχόλησης του εργαζόμενου για ένα χρονικό διάστημα, προκειμένου να βρει καλύτερη εργασία. Έχουμε δηλαδή ταυτόχρονη ύπαρξη κενών θέσεων και ανέργων. Η ανεργία τριβής αποτελεί μέρος της συνολικής εργασίας σε κάθε κοινωνία και οικονομία ανεξάρτητα από το μέγεθος και το στάδιο ανάπτυξής της.
3. **Κυκλική ανεργία:** Η ανεργία αυτή οφείλεται σε μια κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες, τη μείωση της παραγωγής και τη μείωση της ζήτησης για εργασία.
4. **Εποχιακή ανεργία:** Το είδος αυτό της ανεργίας οφείλεται στην εποχιακή ζήτηση και προσφορά πρώτων υλών για την παραγωγή ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών, ανάλογα με την εποχιακή δραστηριότητα.

Με την έννοια της ανεργίας και τις μορφές της, όπως ορίστηκαν ανωτέρω, είναι συνυφασμένη και η έννοια της απασχόλησης καθώς και οι παράγωγες αυτής έννοιες. Κατά συνέπεια, κρίνουμε σκόπιμο, να παραθέσουμε

στο σημείο αυτό τους ορισμούς των εννοιών αυτών που αποτελούν «λέξεις – κλειδιά» για την κατανόηση περαιτέρω της εργασίας μας.

- **Αγορά εργασίας:** Θεωρείται ο «χώρος» στον οποίο συναντώνται οι πωλητές και οι αγοραστές εργατικής δύναμης και κατανέμεται η εργασία στις διάφορες θέσεις, εξαρτάται κυρίως από το ύψος του μισθού.
- **Πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας:** Όλα τα άτομα ηλικίας 14 ετών και πάνω. Διακρίνεται στο Μη Ενεργό Πληθυσμό και στο Εργατικό Δυναμικό.
- **Μη Ενεργός Πληθυσμός:** Περιλαμβάνει όλα εκείνα τα άτομα, που δεν έχουν απασχόληση, η οποία συντελεί στην παραγωγή εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών (ηλικιωμένοι, παιδιά).
- **Εργατικό Δυναμικό:** Περιλαμβάνει το σύνολο των απασχολούμενων και των ατόμων, που ζητούν εργασία ηλικίας 14 ετών και πάνω (ανέργων), δηλαδή τη συνολική προσφορά εργασίας που υπάρχει σε μια δεδομένη στιγμή στην αγορά εργασίας.
- **Άνεργοι:** Το σύνολο των ατόμων που είναι ικανά και επιθυμούν να εργασθούν αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση.
- **Νέοι Άνεργοι:** Περιλαμβάνονται τα άτομα που μόλις περατώσουν το επίπεδο σπουδών που έχουν επιλέξει, εισέρχονται στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση ως νέοι στο απόθεμα ανέργων.
- **Μακροχρόνιοι Άνεργοι:** Είναι τα άτομα που παραμένουν άνεργα για διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών.
- **Απασχόληση:** Είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα άτομα που έχουν ενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία.
- **Ετεροαπασχόληση:** Η εργασία που είναι άσχετη με τις γνώσεις και την ειδικότητα του εργαζομένου.
- **Υποαπασχόληση:** Η κατάσταση κατά την οποία οι εργαζόμενοι εργάζονται λιγότερες ώρες από το σύνηθες ωράριο (λιγότερο από 35 ώρες της εβδομάδας) – Μερική απασχόληση.

Παραοικονομία: (Αδήλωτη εργασία)

Το υπολογιζόμενο μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα κυμαίνεται μεταξύ 29% - 35% του ενεργού πληθυσμού και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μεγέθη στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η συμμετοχή στην αδήλωτη εργασία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει τέσσερις βασικές ομάδες: το ποσοστό που ασκεί πολλά επαγγέλματα, τον αδρανή πληθυσμό (φοιτητές, εργαζόμενοι που βγαίνουν νωρίς στη σύνταξη, νοικοκυρές κ.τ.λ.), το ποσοστό των ανέργων και το ποσοστό των αλλοεθνών που διαμένουν παράνομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στην Ελλάδα οι βασικές πηγές της αδήλωτης δραστηριότητας είναι οι νόμιμοι και παράνομοι μετανάστες, αλλά και οι φοιτητές και οι νοικοκυρές. Οι κύριοι προσβεβλημένοι τομείς είναι ο τομέας τουρισμού, υφαντουργίας, μεταφοράς και υπηρεσιών που σχετίζονται με το νοικοκυριό.

Η αδήλωτη εργασία όχι μόνο στερεί όσους αναμιγνύονται σ' αυτήν από εκπαίδευση και αύξηση των προοπτικών της καριέρας τους, αλλά σημαίνει επίσης πως τα άτομα αυτά δεν έχουν καμία πρόσβαση σε ασφάλεια έναντι ατυχημάτων και εργασίας. Η αδήλωτη εργασία μειώνει το κόστος παραγωγής, πράγμα το οποίο αποτελεί αρνητική συνέπεια στον ανταγωνισμό της αγοράς.

Η αδήλωτη εργασία είναι ιδιαίτερος δύσκολο ν' αντιμετωπισθεί είτε επειδή είναι συνήθως βασισμένη στη συναινετική ανταλλαγή και των δύο μερών, είτε επειδή γίνεται αντιληπτή ως ζήτημα οικονομικής ανάγκης.

2.1.2. Βασικά χαρακτηριστικά της ανεργίας

1. Είναι υψηλότερη στις αστικές περιοχές και χαμηλότερη στις υπόλοιπες.
2. Πλήττει περισσότερο συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων, όπως νέους, γυναίκες.

3. Πλήττει περισσότερο απόφοιτους δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αναλογικά λιγότερο αυτούς που έχουν στοιχειώδη εκπαίδευση.
4. Στη δεκαετία '80 και '90 αυξάνονται σημαντικά οι μακροχρόνια άνεργοι (φαινόμενο μακράς ανεργίας) με αποτέλεσμα ο άνεργος να πέφτει σε μια κατάσταση που δεν μπορεί να ξεφύγει (κοινωνικός αποκλεισμός).
5. Στον αγροτικό τομέα παρουσιάζεται το φαινόμενο της υποαπασχόλησης (φαινόμενο εποχιακής ανεργίας).

2.2. Βασικές αιτίες όξυνσης του φαινομένου της ανεργίας

Το φαινόμενο της ανεργίας είναι αποτέλεσμα συνεχούς δράσης ενός μεγάλου αριθμού πολύπλοκων και πολύπλευρων παραγόντων απ' όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων μιας κοινωνίας. Κατά κύριο λόγο οφείλεται σε κοινωνικούς, οικονομικούς, γεωγραφικούς, τεχνολογικούς, πολιτικούς και παράγοντες που είτε τη δημιουργούν είτε την οξύνουν.

Οι σημαντικότερες αιτίες που οδηγούν στην εμφάνιση και όξυνση του φαινομένου της ανεργίας είναι οι παρακάτω:

1. Αλλαγές στη διαδικασία παραγωγής (τεχνολογικές αλλαγές)

Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή αντί να δημιουργεί μια πρόσθετη θέση εργασίας, καταργεί τουλάχιστον μία, αποδυναμώνοντας έτσι το μακροοικονομικό επιχείρημα ότι ο κύκλος της τεχνολογικής αναδιάρθρωσης θα κλείσει με τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας.

Η τεχνολογική και οργανωτική αναδιάρθρωση συνοδεύεται τις περισσότερες φορές από αύξηση της τεχνικής σύνθεσης του κεφαλαίου. Δηλαδή για τη χρησιμοποίηση της ίδιας μάζας μέσων παραγωγής χρειάζεται τώρα με την εκμηχάνιση και αυτοματοποίηση, μικρότερος αριθμός απασχολουμένων. Επίσης, κάτω από την επίδραση των νέων τεχνολογιών

καταργούνται ορισμένα πατροπαράδοτα επαγγέλματα, που σχετίζονται με τη χειρωνακτική εργασία ή μειώνεται το ειδικό βάρος τους, ενώ ταυτόχρονα είτε δημιουργούνται νέα επαγγέλματα, είτε αποκτούν νέο περιεχόμενο τα παλιά επαγγέλματα. Κατά συνέπεια δημιουργούνται νέες θέσεις απασχόλησης που ζητούν νέες ειδικεύσεις και απαιτούνται νέα προϊόντα.

2. Κόστος εργασίας

Το κόστος της μη ειδικευμένης εργασίας αποτελεί άλλον ένα παράγοντα, που τροφοδοτεί την αύξηση της μαζικής ανεργίας. Το υψηλό ποσοστό ανεργίας των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων, αποδίδεται στη χαμηλή παραγωγικότητα και το υψηλό συγκριτικά κόστος εργασίας τους, πράγμα που ωθεί τις επιχειρήσεις να υποκαθιστούν ανειδίκευτη εργασία με παραγωγικό κεφάλαιο.

3. Κατώτατοι μισθοί και ημερομίσθια

Οι κατώτατοι μισθοί και τα ημερομίσθια είναι ένας τρόπος, με τον οποίο επιδιώκεται η προστασία όσων προσέρχονται στην αγορά εργασίας, στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Η δυσλειτουργία που δημιουργούν οι κατώτατοι μισθοί και τα ημερομίσθια είναι έμμεση: επιχειρήσεις που είναι διατεθειμένες να προσλάβουν πρόσθετο προσωπικό, προτιμούν να καταφύγουν σε υπερωρίες όσων ήδη απασχολούν ή σε εργαζόμενους με μερική απασχόληση. Με αυτόν τον τρόπο δυσχεραίνεται η προσέλευση στην αγορά εργασίας των νέων, των γυναικών, των ανειδίκευτων εργατών, των ανέργων που προσπαθούν να επανέλθουν σε απασχόληση.

4. Συμμετοχή – είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας

Η είσοδος των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία, που άρχισε στην Ελλάδα τη δεκαετία του '80, και ιδίως στον τριτογενή τομέα, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού της ανεργίας. Συγκεκριμένα, από τις 170 χιλιάδες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υπηρεσίες κατά την περίοδο 1993 – 1996 περίπου 100 χιλιάδες κατελήφθησαν από τις γυναίκες.

Αντίστοιχα από τις 130 χιλιάδες θέσεις μισθωτής εργασίας, κατελήφθησαν από τις γυναίκες οι 75 χιλιάδες.

5. Αύξηση του μεταναστευτικού φαινομένου

Ένα άλλο αίτιο αύξηση της ανεργίας είναι η συνεχής προσέλευση ατόμων από άλλες χώρες, όπως Πόντιοι, Βορειοηπειώτες, Αλβανοί κ.α., οι οποίοι λόγω της φθηνής εργασίας που προσφέρουν, προτιμούνται από τους εργοδότες, για την εκτέλεση κυρίως ανειδίκευτης εργασίας, με συνέπεια να μένουν έξω από την αγορά εργασίας οι ντόπιοι εργαζόμενοι.

Τα δύο παραπάνω αίτια σε συνδυασμό με τη δημογραφική γήρανση του πληθυσμού οδήγησαν στην κάθετη άνοδο του ποσοστού της ανεργίας, καθώς η αύξηση του ενεργού πληθυσμού είναι μεγαλύτερη από την αύξηση των απασχολούμενων (ταχύτερη αύξηση της προσφοράς από τη ζήτηση εργασίας).

6. Επιδόματα ανεργίας

Διάφορες μορφές κοινωνικής κάλυψης, όπως το επίδομα ανεργίας, γίνεται όλο και ευρύτερα δεκτό ότι λειτουργούν αποθαρρυντικά στην επιστροφή των εργαζόμενων, που βρέθηκαν εκτός απασχόλησης, στην αγορά εργασίας. Έχει παρατηρηθεί ότι όπου το μέγεθος και η διάρκεια των επιδομάτων ανεργίας είναι μεγάλα, η ανεργία τείνει να είναι υψηλότερη.

7. Ανεπαρκής εκπαίδευση – επιμόρφωση – κατάρτιση

Οι γνώσεις, οι τεχνικές, οι εμπειρίες, τα προσόντα που αποκτούν τα άτομα κατά την εκπαίδευση και την κατάρτιση για τους εκάστοτε τομείς δραστηριότητάς τους είναι χαμηλού επιπέδου και δεν βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

8. Άλλες αιτίες όξυνσης του φαινομένου της ανεργίας

Είναι ο κορεσμός του δημόσιου τομέα στη δυνατότητά του απορρόφησης εργατικού δυναμικού, οι ανεπαρκείς ρυθμοί ανάπτυξης, η

αποβιομηχάνιση και οι συνεχείς απολύσεις στο βιομηχανικό τομέα, που έχουν ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας κ.α.

2.3. Οι επιπτώσεις της ανεργίας στους εργαζόμενους και στην κοινωνία

Οι συνέπειες που απορρέουν από το φαινόμενο της ανεργίας είναι πολλές, ποικίλες και σοβαρές, γι' αυτό και ο ακριβής προσδιορισμός τους είναι δύσκολος. Το πρόβλημα είναι δυσεπίλυτο και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Κι αυτό γιατί οι επιπτώσεις από την ανεργία είναι άμεσες και έμμεσες, μερικές και συνολικές, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, οικονομικές και επαγγελματικές, πολιτικές και κοινωνικές, ιδεολογικές, πολιτιστικές, ψυχολογικές κ.τ.λ.

2.3.1. Ατομικά προβλήματα ανέργων

«Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε άνεργος απορρέουν από την εξαιρετική σημασία, που κατέχει η εργασία στη δομή των σύγχρονων κοινωνιών. Η έλλειψη της συνεπάγεται την έλλειψη εισοδήματος και επομένως των μέσων απόκτησης αγαθών και υπηρεσιών για το άτομο και την οικογένειά του. Πέρα της απώλειας της έλλειψης εισοδήματος επιφέρει και την απώλεια της κοινωνικής θέσης. Η κατάσταση της ανεργίας επηρεάζει και τη δυνατότητα μελλοντικής απόκτησης εισοδήματος λόγω της επαγγελματικής απαξίωσης, που προκαλεί. Όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα ανεργίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η απαξίωση της εργατικής δύναμης και συγκεκριμένα των γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων, πείρας κ.τ.λ. και επομένως ο άνεργος εισέρχεται σε ένα φαύλο κύκλο ανεργίας και εμποδίων εύρεσης εργασίας, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του από την αγορά εργασίας. Παράλληλα και λόγω της εξέχουσας θέσης της εργασίας στη ζωή μας, ο άνεργος υφίσταται μια γενικότερη διαδικασία φθοράς και περιθωριοποίησης ευρισκόμενος σε έναν ευρύτερο φαύλο κύκλο χαμηλού

εισοδήματος, κοινωνικής απομόνωσης, κοινωνικού στίγματος, χαμηλού ηθικού, απώλειας αυτοπεποίθησης, ανασφάλειας, αβεβαιότητας για το μέλλον και κινδύνου βλάβης της ψυχικής και σωματικής του υγείας. Απειλείται επομένως όχι μόνο με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας αλλά και με κοινωνικό αποκλεισμό».

Η οικονομική στέρηση και η κατάσταση της ανεργίας έχουν συσχετισθεί σε αρκετές μελέτες με φαινόμενα ανομίας. Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι η κατάσταση της ανεργίας μπορεί να οδηγήσει κάποιον στην παρανομία, με στόχο να λύσει το οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει. Αν και το πρόβλημα της ανεργίας έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά, ο κάθε άνεργος το αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την κοινωνική του προέλευση. Υποστηρίζεται ότι οι ανειδίκεντοι εργάτες ξεπερνούν ευκολότερα τα δεινά της ανεργίας όταν ξαναβρούν εργασία από ότι οι άνεργοι με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, που κατείχαν θέσεις ανάλογες με τα προσόντα τους.

2.3.2. Κοινωνικά προβλήματα ανεργίας

«Σε μια κοινωνία στην οποία ο αριθμός ανέργων είναι μεγάλος, εξίσου μεγάλη είναι και η συχνότητα των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν. Ακόμα και το πιο απλό άθροισμα αυτών των ατομικών προβλημάτων δίνει την εικόνα ενός συλλογικού προβλήματος. Παρουσιάζεται έτσι η εικόνα μιας κοινωνίας στην οποία ένα μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού εμφανίζεται επαγγελματικά απαξιωμένο και επιβαρημένο με όλα τα άλλα προβλήματα, που απορρέουν από την κατάσταση αυτή. Λόγω του ότι η ανεργία πλήττει συγκεκριμένες ομάδες βαρύτερα από άλλες δημιουργώντας θύλακες ανεργίας, εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες και ενισχύει τις κοινωνικές συγκρούσεις που προκαλούν αυτές τις ανισότητες. Η κατάσταση της ανεργίας εντείνει υπάρχοντες

* Περιοδικό Ο.Α.Ε.Δ. / ΕΡΓΑΣΙΑ. ΘΕΜΑ: «Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας», Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1995, σελ. 8-22

ανταγωνισμούς και δημιουργεί καινούργιους». * Τα μεταναστευτικά ρεύματα και η ανομοιογένεια που δημιουργείται στο επίπεδο της κοινωνίας συνοδεύονται συχνά από κοινωνικές αντιπαλότητες, οι οποίες εντείνονται σε περιόδους ανεργίας. Σε συνθήκες ανεργίας εργαζόμενοι που μέχρι τότε είχαν πρόσβαση σε σταθερές και καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας αναγκάζονται να επιδιώξουν θέσεις εργασίας που συνήθως καλύπτονται από κοινωνικές ομάδες κοινωνικά «υποδεέστερες». Λόγω όμως της ανεργίας, όλο και περισσότεροι επιδιώκουν θέσεις στο κατώτερο τμήμα της αγοράς εργασίας (πτώση του βιοτικού επιπέδου).

Σε μια κοινωνία με υψηλό ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται σημαντικό πρόβλημα φτώχειας. Παρουσιάζεται έντονο βιοποριστικό πρόβλημα λόγω έλλειψης εργασίας και εισοδήματος για σημαντική μερίδα του πληθυσμού, οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που αφορούν όλους τους τομείς της ζωής αυξάνονται και η κοινωνική κινητικότητα μειώνεται. Μια κοινωνία στην οποία ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού είναι άνεργο με έντονες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, αντιπαλότητες, δυσφορία και αβεβαιότητα για το μέλλον, παρουσιάζει έντονα φαινόμενα αλλοτρίωσης και ανομίας. Εμφανίζεται χαλάρωση της κοινωνικής συνοχής, αποδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών και αντικατάστασή τους με μια διαδικασία αντιπαράθεσης και αποσύνθεσης. Ενώ η εργασία παραμένει στην κορυφή των κοινωνικών αξιών, η διαδικασία της κοινωνικοποίησης – σημαντικό τμήμα της οποίας συντελείται μέσω της εργασίας – διαταράσσεται.

Το «κλίμα» της αγοράς εργασίας μιας περιοχής έχει επιδράσεις στη διαμόρφωση έννομης ή παράνομης συμπεριφοράς του πληθυσμού. Για παράδειγμα μια αγορά εργασίας που κυριαρχείται από περιθωριακές μορφές απασχόλησης μπορεί να προτρέπει τα άτομα που είναι εκτός της συγκεκριμένης αγοράς εργασίας να μείνουν εκτός αυτής και να τα κατευθύνουν προς παράνομα υποκατάστατα. Όσο περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης παρουσιάζει η αγορά εργασίας νεαρών ατόμων, τόσο λιγότερο

* Περιοδικό Ο.Α.Ε.Δ. / ΕΡΓΑΣΙΑ. ΘΕΜΑ: «Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας». Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1995, σελ. 8-22

ευάλωτα είναι τα άτομα αυτά στην προτροπή συνομήλικών τους να υιοθετήσουν παράνομες συμπεριφορές και τόσο λιγότερο ελκυστικά καθίστανται τα παράνομα υποκατάστατα της αγοράς εργασίας.

Πέρα από τις επιπτώσεις στο ίδιο το άτομο και στην κοινωνία, η διατήρηση της ανεργίας κοστίζει στο ίδιο το κράτος και στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η μαζική ανεργία δυσχεραίνει τη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, κυρίως λόγω της απώλειας εσόδων, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι άνεργοι δεν συνεισφέρουν σ' αυτή. Τέλος, και το κράτος επιβαρύνεται (κρατικός προϋπολογισμός) αφού η ανεργία προκαλεί αυξημένες δαπάνες για οικονομικές ενισχύσεις των ανέργων, επιδόματα κ.λ.π. και έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των εσόδων του δημοσίου που προέρχονται από άμεσους και έμμεσους φόρους.

Η κατάσταση της υψηλής και παρατεταμένης ανεργίας και των προβλημάτων που συνεπάγεται, στιγματίζει όχι μόνο το παρόν αλλά και το μέλλον της κοινωνίας, την εξέλιξη και την ανάπτυξή τους (οικονομική και κοινωνική ευημερία). Η έννοια της ανάπτυξης συνδέεται με θέματα κοινωνικής δομής, πολιτισμού, σχέσεων εξουσίας και πολιτικών επιλογών, που συναρτούν τη συλλογική ταυτότητα και τις προσδοκίες των αναπτυσσόμενων κοινωνικών συνόλων. Η κατάσταση υψηλής και παρατεινόμενης ανεργίας εμποδίζει τη διαδικασία ανάπτυξης της κοινωνίας και δημιουργεί υπανάπτυξη ή διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης για διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ (ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

3.1. Γενικά

Τη δεκαετία του '90 οι τάσεις απασχόλησης της ελληνικής κοινωνίας παρουσιάζουν αξιοσημείωτες μεταβολές. Με βάση τις έρευνες του εργατικού δυναμικού της Ε.Σ.Υ.Ε. εξετάζονται οι εξελίξεις στο σύνολο του εργατικού δυναμικού ανά φύλο, ανά βαθμό αστικότητας και ανά περιφέρεια.

Σύμφωνα με στοιχεία κατά το διάστημα 1991 – 1995 περικύπτει ότι: Υπάρχει αύξηση της απασχόλησης (191.000 νέες θέσεις εργασίας), η οποία δεν σχετίζεται με μια πολλαπλάσια αύξηση του Α.Ε.Π. Οι θέσεις αυτές που δημιουργούνται είναι χαμηλής παραγωγικότητας σε μεγάλο βαθμό. Επίσης η αύξηση της απασχόλησης δεν κατανέμεται ομοιόμορφα στους τομείς και στους κλάδους της παραγωγής, αντίθετα υπάρχει μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και δραματική μείωση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα. Μόνο στον τριτογενή τομέα έχουμε αύξηση της απασχόλησης και μάλιστα τέτοια που προκαλεί και τη συνολική αύξηση της περιόδου (ισοσκελίζοντας τη μείωση που προέρχεται από τους δύο πρώτους τομείς).

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 η Ελλάδα έχει εισέλθει σε μια ραγδαία αύξηση της ανεργίας. Η ανεργία πλήττει κυρίως τις γυναίκες, νέους, τις αστικές περιοχές, αν και πλέον σημαντικός είναι ο ρυθμός αύξησης της ανεργίας των ανδρών και των ηλικιωμένων ομάδων ανέργων. Τέλος, υπάρχει μια επικίνδυνη αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας. (Πρέπει να τονιστεί ότι δεν μπορούμε να μετρήσουμε την ανεργία με ακρίβεια γιατί δεν δηλώνουν όλοι

όσοι δεν εργάζονται ότι είναι άνεργοι. Οι μετρήσεις λοιπόν γίνονται σε ένα ορισμένο αριθμό ατόμων και όχι στο σύνολο του πληθυσμού).

Η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας (κυρίως στις αστικές και ημιαστικές περιοχές) είναι ένας από τους κυριότερους λόγους αύξησης της απασχόλησης. Η διαδικασία αυτή εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έληξε στο τέλος αυτής. Λόγω του ότι οι νέες θέσεις εργασίας είναι θέσεις μισθωτών και συμβοηθούτων μελών στον τριτογενή τομέα (οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερη συμμετοχή από τους άνδρες) έχουμε αύξηση της γυναικείας απασχόλησης.

Ένα άλλο συμπέρασμα που προκύπτει από τα στοιχεία της περιόδου 1991 – 1995 είναι η αλλαγή τη γεωγραφικού χάρτη απασχόλησης και του πληθυσμού. Παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της αστικοποίησης και αγροτικής ερήμωσης που είχαν περιοριστεί στη δεκαετία του '80 σε μεγάλο βαθμό. Παρατηρείται επίσης αποδιάρθρωση του αναπτυξιακού άξονα (Πάτρα, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Εύζωνοι – ΠΑΘΕ) της χώρας και μετατροπή του σε ένα αναπτυξιακό δίπολο (Αθήνα – Θεσσαλονίκη) με παράλληλους περιφερειακούς αναπτυξιακούς πόλους, στην τουριστική νησιωτική Ελλάδα και τις βόρειες συνοριακές περιφέρειες της χώρας. Η ανάπτυξη λοιπόν του τριτογενή τομέα αυξάνει τις χωρικές ανισότητες υπέρ των μεγάλων αστικών κέντρων (Αθήνα – Θεσσαλονίκη).

Το συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από την παρουσίαση των προαναφερθέντων στοιχείων είναι ότι η αύξηση της ανεργίας δεν είναι συγκυριακό φαινόμενο ούτε δημιουργήθηκε ξαφνικά.

Αντίθετα οφείλεται στην κρίση του συστήματος παραγωγής και το ακολουθεί και στις περιόδους ανάκαμψής του.

Η κρίση στην Ελλάδα, όπως και στις άλλες αναπτυγμένες χώρες είναι κρίση υπερπαραγωγής. Οι επιχειρήσεις παράγουν, εξαιτίας του ανταγωνισμού πολύ περισσότερα από αυτά που η αγορά μπορεί να καταναλώσει (υπερπαραγωγή).

Σε γενικές γραμμές οι συνέπειες της κρίσης είναι: Στασιμότητα ή περιορισμός της παραγωγής, καταστροφή των μη ανταγωνιστικών κεφαλαίων, κλείσιμο επιχειρήσεων, ανεργία.

Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε κάποιες παρατηρήσεις για την εξέλιξη και τη σημασία του ποσοστού ανεργίας καθώς και για τη χρήση του.

Το ποσοστό ανεργίας θεωρείται και αναφέρεται ως ένας αυτόνομος αρνητικός κοινωνικός δείκτης. Έτσι το ποσοστό ανεργίας χρησιμοποιείται για να εκφράσει τα έντονα προβλήματα που αντιμετωπίζει μια περιοχή, ένα φύλο, μια ηλικιακή ή φυλετική ομάδα. Η κρίση και η προβληματικότητα μιας περιοχής συχνά εκφράζεται από τη μετανάστευση, από την έξοδο από την παραγωγική διαδικασία, από την υποαπασχόληση και τη συγκαλυμμένη ανεργία, καταστάσεις που δεν μπορεί να δείξει το ποσοστό ανεργίας.

Μόνο μια διαχρονική σύνθεση των μεγεθών, της πραγματικής κίνησης του πληθυσμού, του ενεργού πληθυσμού, της απασχόλησης και της ανεργίας μπορούν να εκφράσουν συνολικά την κοινωνική πραγματικότητα των τάσεων της απασχόλησης.

3.2. Δημογραφική κατάσταση του πληθυσμού της Ελλάδας

3.2.1. Γενικά δημογραφικά

Σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού του 1991 (17 Μαρτίου) το σύνολο του Ελληνικού πληθυσμού είναι 10.259.900.

Άνδρες: 5.055.408 (49,04%).

Γυναίκες: 5.204.492 (50,48%).

Υπολογίζεται ότι ο παιδικός και εφηβικός πληθυσμός ανέρχεται περίπου σε 2.741.472 ενώ ο γεροντικός πληθυσμός περίπου σε 1.504.491.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού εκτός από την ηλικία και το φύλο, αποτελεί κύριο στοιχείο για το σχεδιασμό

όποιας Κοινωνικής Πολιτικής. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην κατανομή σε αστικές και μη περιοχές, ανάμεσα σε κέντρο και περιφέρεια. Η εξέλιξη του πληθυσμού της χώρας ανά βαθμό αστικότητας απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.

Εξέλιξη ελληνικού πληθυσμού ανά βαθμό αστικότητας

	Απογραφή '71	Απογραφή '81	Απογραφή '91
ΣΥΝΟΛΟ	8.776.649	9.740.150	10.259.900
<i>ΑΣΤΙΚΕΣ</i>	4.667.489	5.658.941	6.036.660
<i>ΗΜΙΑΣΤΙΚΕΣ</i>	1.019.429	1.125.547	1.312.774
<i>ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ</i>	3.089.731	2.955.662	2.910.466

Πηγή: Κ.Ε.Π.Ε., Ε.Σ.Υ.Ε.

Οι αστικές περιοχές συγκεντρώνουν όπως είναι γνωστό το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (6.036.660) και το υπόλοιπο μοιράζεται στις αγροτικές (2.910.466) και στις ημιαστικές όπου έχουμε και τα χαμηλότερα νούμερα (1.312.774). Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά φαίνεται η συνεχής τάση ερήμωσης της υπαίθρου.

3.2.2. Η γήρανση του πληθυσμού

Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού, η οποία οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες:

- I. Μετανάστευση (εσωτερική – εξωτερική).
- II. Μείωση του αριθμού των γεννήσεων (υπογεννητικότητα).
- III. Η μείωση της θνησιμότητας οδηγεί τον πληθυσμό σε γήρανση.

Αύξηση του γεροντικού πληθυσμού παρατηρείται μεταξύ των απογραφών του 1961, 1971, 1981 και 1991 από 686.700, σε 957.200, σε

1.239.541, σε 1.504.491 όπου το 1995 το ποσοστό των ηλικιωμένων προσεγγίζει το 15,7% του συνολικού πληθυσμού και με ανοδικές τάσεις. Παρατηρείται επίσης αύξηση της τέταρτης ηλικίας, δηλαδή ατόμων 75 ετών και άνω.

Λόγω εγκατάλειψης της υπαίθρου από τους νέους και τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και με την έλλειψη ανάπτυξης της υπαίθρου, το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού συναντάται εντονότερο στις αγροτικές περιοχές.

Τα χαμηλότερα ποσοστά ηλικιωμένων σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. έχουν οι ημιαστικές περιοχές, ενώ οι αγροτικές περιοχές έχουν περίπου το μισό των αστικών.

3.2.3. Απασχόληση

Στον Ελλαδικό χώρο το εργατικό δυναμικό (Ε.Σ.Υ.Ε.) αποτελείται από 2.527.568 (63,5%) άνδρες και 1.405.968 (32,5%) γυναίκες, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για το 1995 είναι 63,5% άνδρες και 35,6% γυναίκες.

Η ανεργία των γυναικών αυξήθηκε με ταχύτερους ρυθμούς από εκείνη των ανδρών (12,82 των γυναικών και 4,78 των ανδρών). Το 1995 οι άνεργες γυναίκες αποτελούσαν το 15,35 του συνόλου των ανέργων, ενώ αποτελούν το 35,6 του Ε.Δ. Παρατηρούμε δηλαδή ότι η ανεργία έχει εντονότερο μακροχρόνιο χαρακτήρα. Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν μια σημαντική τάση: την αύξηση του γυναικείου πληθυσμού στα αστικά κέντρα και μάλιστα στις οικονομικά ενεργές ηλικίες.

Το 1990 ο αριθμός των ανέργων ανήλθε σε 281.000 άτομα, ενώ το 1996 διπλασιάστηκε περίπου ο αριθμός αυτός σε 446.379 άτομα οι οποίοι:

- 262.731 ήταν νέοι κάτω των 22 ετών.
- 260.048 άτομα (58,3% των ανέργων) ήταν άνεργοι μακράς διάρκειας. Από αυτούς 152.044 ήταν νέοι κάτω των 29 ετών.
- Από τους 446.379 ανέργους στο σύνολο της χώρας οι 228.909 (51,3%) περίπου υπάγονται στην κατηγορία «ΝΕΟΙ» στην οποία

ανήκουν όλοι αυτοί που δεν εργάστηκαν στο παρελθόν και αναζητούν πρώτη φορά εργασία.

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Κοινότητας της οποίας το ποσοστό των ανέργων που λαμβάνουν επίδομα ή βοήθεια είναι το χαμηλότερο σε σύγκριση με αυτό των άλλων χωρών της Ε.Ε.

Μια σημαντική μερίδα της νεολαίας π.χ. η σπουδάζουσα νεολαία απασχολείται με μια μορφή εργασίας, η οποία ονομάζεται «μαύρη εργασία» μοιράζοντας φυλλάδια, κάνοντας εισπράξεις ή διανομές τροφίμων, επιστολών κ.τ.λ. με πολύ χαμηλούς μισθούς και χωρίς ασφαλιστικά και συνδικαλιστικά δικαιώματα. Η «μαύρη εργασία» είναι η χειρότερη μορφή εργασίας γιατί δε φαίνεται ούτε καταγράφεται, ενώ κυρίως αξιοποιείται στις παραοικονομικές δραστηριότητες. Συμβάλλει δε σημαντικά στο μικρό ποσοστό μερικώς απασχολούμενων στη χώρα μας (4%), σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό αυτής της κατηγορίας απασχολούμενων στην Ε.Ε. (14%) (ΙΝΕ/ΓΣΣΕ 1996).

Μια άλλη επίσης μερίδα εργαζομένων είναι οι ανήλικοι για τους οποίους έχουμε ανεπαρκή στατιστικά στοιχεία. Η Απογραφή πληθυσμού (17/3/91) μας προσφέρει κάποια στοιχεία, τα οποία όμως θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας με κάθε επιφύλαξη.

Σύμφωνα με αυτά οι ανήλικοι εργαζόμενοι ηλικίας 14 – 19 ετών ανέρχονται σε 112.675 άτομα, ενώ από αυτούς 21.661 νέοι καταγράφονται ως «συμβοηθούνται μέλη της οικογένειας».

Η Γραμματεία Νέων της Γ.Σ.Ε.Ε. υπολογίζει ότι 140.000 είναι οι έφηβοι και παιδιά που καταγράφονται ως «συμβοηθούνται μέλη της οικογένειας», ενώ θεωρεί ότι 150.000 παιδιά ηλικίας μέχρι 13 ετών εργάζονται (Γραμματεία Νέων, Γ.Σ.Ε.Ε. 1995).

Σ' αυτές τις κατηγορίες των ανήλικων εργαζομένων θα πρέπει να συμπεριλάβουμε τους Τσιγγάνους, τους Μουσουλμάνους, τους Αλβανούς, τους Πόντιους κ.τ.λ. η πλειοψηφία των οποίων εργάζεται σε επικίνδυνα επαγγέλματα (μηχανουργεία, οικοδομές, δρόμους). Επίσης από στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. μας πληροφορούν ότι 15.000 από τους 140.000 περίπου μαθητές κάθε

χρόνο εγκαταλείπουν το σχολείο πριν ολοκληρώσουν τη βασική υποχρεωτική εκπαίδευση.

Κατά συνέπεια, η επέκταση της παραοικονομίας, της εργασίας με το κομμάτι στο σπίτι (φασόν), και η εισροή αλλοδαπών εργαζομένων είναι παράγοντες που μπορούν να ευνοήσουν μια τάση αύξησης της παράνομης απασχόλησης των ανηλίκων. Επίσης, σημαντική είναι και η απασχόληση των παιδιών στο πλαίσιο της οικογενειακής δραστηριότητας (π.χ. σε αγροτικές καλλιέργειες).

Η ανεργία λοιπόν πλήττει κύρια τη νεολαία, ενώ η υποαπασχόληση και η ετεροαπασχόληση, δηλαδή η εργασία που είναι άσχετη με τις γνώσεις και την ειδικότητα εργαζομένων αποτελούν τις βασικές μορφές απορρόφησης των νέων.

3.3. Στατιστική έρευνα για την απασχόληση και την ανεργία στην Ελλάδα

Τα αποτελέσματα της έρευνας της Ε.Σ.Υ.Ε. κατά το έτος 1997 έχουν δείξει ότι: το εργατικό δυναμικό της χώρας ανέρχεται σε 4.294.405 άτομα από τα οποία 3.854.055 (89,7%) απασχολούμενοι και 440.350 (10,3%) άνεργοι.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ανεργίας στην Ελλάδα είναι η διαχρονική όξυνση του προβλήματος και η άνιση κατανομή του ανάμεσα σε διάφορες κοινωνικές ομάδες. Το ποσοστό της ανεργίας ακολουθεί σταθερά ανοδική πορεία τα τελευταία χρόνια.

Το 1988 ήταν 7,7%, ενώ το 1997 ανήλθε σε 10,3%. Αν και εξακολουθεί να κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του μέσου όρου του ποσοστού ανεργίας στην Ε.Ε., προσέγγισε σημαντικά το μέσο αυτό ποσοστό. Ο αριθμός ανέργων αυξάνεται διαχρονικά και φθάνει το 1997 τα 440.380 άτομα περίπου (Διάγραμμα 3.1.). Στο διάστημα 1988 – 1997 ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 5,85%, ενώ ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 47,13%. Τα στοιχεία αυτά συνδυαζόμενα με τη διάρθρωση του εργατικού δυναμικού, όπου το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων (στο Ε.Δ.) από το 1990 και μετά

συνεχώς αυξάνει, σε αντίθεση με το ποσοστό συμμετοχής των απασχολουμένων, δείχνουν ότι ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης δε μπορεί να αντισταθμίσει το ρυθμό αύξησης της ανεργίας (Πίνακας 3.2.).

Παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση του ποσοστού της ανεργίας είναι, μεταξύ άλλων η συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, η αναδιάρθρωση της μεταποιητικής βιομηχανίας, η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και η αύξηση της μετανάστευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.

Πληθυσμός ηλικίας 14 ετών και άνω, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης κατά τα έτη 1988 – 1997 στο σύνολο της χώρας (σε χιλιάδες)

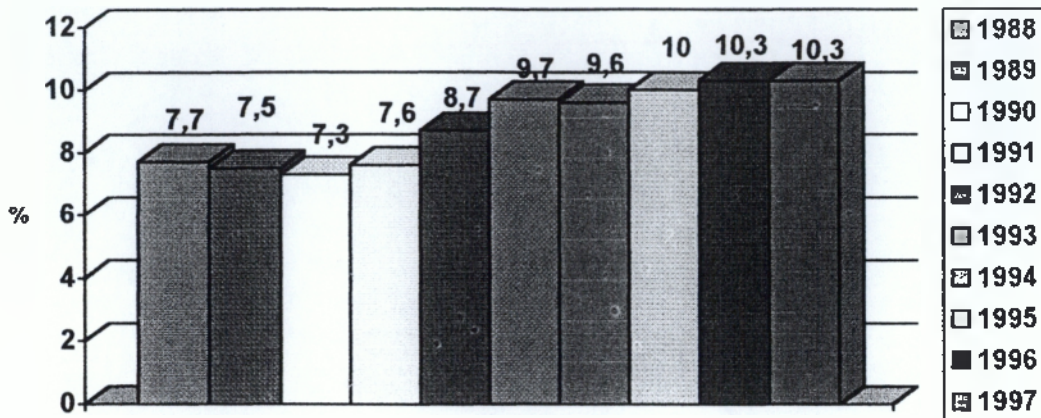
Κατάσταση απασχόλησης, φύλο	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Πληθυσμός ηλικίας 14 ετών +	7.907,3	7.985,9	8.146,0	8.295,8	8.361,1	8.491,6	8.615,6	8.685,5	8.770,1	8.859,4
<i>Ανδρες</i>	3.756,4	3.812,2	3.889,8	3.979,2	3.991,1	4.064,4	4.114,7	4.134,0	4.169,3	4.206,6
<i>Γυναίκες</i>	4.150,9	4.173,7	4.256,2	4.416,6	4.362,0	4.427,2	4.500,9	4.551,5	4.600,9	4.652,8
Εργατικό δυναμικό	3.960,9	3.966,9	4.000,2	3.933,6	4.039,3	4.118,4	4.193,4	4.248,5	4.318,3	4.294,4
<i>Ανδρες</i>	2.501,2	2.500,1	2.516,7	2.527,6	2.541,1	2.584,0	2.622,0	2.628,3	2.637,4	2.612,0
<i>Γυναίκες</i>	1.459,7	1.466,8	1.483,5	1.406,0	1.493,2	1.534,4	1.570,8	1.620,2	1.680,9	1.682,4
Απασχολούμενοι	3.657,3	3.670,9	3.719,1	3.632,5	3.684,5	3.720,2	3.789,6	3.823,8	3.871,9	3.854,1
<i>Ανδρες</i>	2.379,6	2.385,5	2.409,4	2.406,8	2.403,2	2.419,5	2.452,2	2.452,2	2.470,3	2.439,0
<i>Γυναίκες</i>	1.277,7	1.285,4	1.309,7	1.225,7	1.281,3	1.300,7	1.337,4	1.371,6	1.401,6	1.415,1
Άνεργοι	303,4	296,0	281,2	301,1	349,8	398,2	403,8	424,7	446,4	440,4
<i>Ανδρες</i>	121,5	114,6	107,4	120,8	137,9	164,5	170,4	176,1	167,1	173,0
<i>Γυναίκες</i>	181,9	181,4	173,8	180,3	211,9	233,7	233,7	248,6	279,3	267,3

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. (1997)

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα απεικονίζονται τα ποσοστά ανεργίας κατά την περίοδο 1988 – 1997

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1.

Ποσοστά ανεργίας (επί του εργατικού δυναμικού) κατά τα έτη 1988 – 1997

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. (1997)

Κατά τη δεκαετία 1988 – 1997 η απασχόληση κατά τομείς οικονομικής δραστηριότητας έχει υποστεί τις ακόλουθες μεταβολές:

- I. Στον **πρωτογενή τομέα** (γεωργία – κτηνοτροφία, αλιεία – δάση και μεταλλεία – λατομεία – ορυχεία) εμφανίζει βαθμιαία πτώση και από 26,6% (ως προς το σύνολο της απασχόλησης) που ήταν το 1988, το 1992 φθάνει στο 21,9% και το 1997 στο 19,8%.
- II. Η απασχόληση στο **δευτερογενή τομέα** (βιομηχανία – βιοτεχνία, ηλεκτρισμός), ενώ μέχρι το 1992 παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα (27% - 28%), από το 1993 αρχίζει να μειώνεται και φθάνει το 1996 στο 22,9% και το 1997 στο 22,5%.
- III. Στον **τριτογενή τομέα** (τράπεζες, εμπόριο, μεταφορές – επικοινωνίες, διοίκηση) εμφανίζει σταθερή ανοδική πορεία και το 1988 από 46,2% έφθασε το 1993 στο 54,5% και το 1997 στο 57,7%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.

Απασχολούμενοι κατά τομείς οικονομικής δραστηριότητας και φύλο κατά τα έτη 1988 – 1997, στο σύνολο της χώρας

Τομέας Οικονομίας, δραστηριότητας, φύλο (σε χιλιάδες)	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Σύνολο τομέων	3.657,3	3.670,9	3.719,1	3.632,6	3.684,5	3.720,2	3.789,6	3.823,8	3.871,9	3.854,1
<i>Άνδρες</i>	2.379,6	2.385,5	2.409,4	2.406,8	2.403,2	2.419,5	2.452,2	2.452,2	2.470,3	2.439,0
<i>Γυναίκες</i>	1.277,7	1.285,4	1.309,7	1.225,7	1.281,3	1.300,7	1.337,4	1.371,6	1.401,6	1.415,1
Πρωτογενής	972,0	929,9	889,2	806,5	806,7	793,9	789,7	781,9	786,1	765,0
<i>Άνδρες</i>	536,6	515,0	492,7	479,2	468,7	463,6	457,4	454,1	450,7	437,7
<i>Γυναίκες</i>	435,4	414,9	396,5	327,3	338,0	330,3	332,3	327,9	335,4	327,3
Δευτερογενής	995,7	1.011,2	1.031,4	1.000,7	1.000,0	899,9	895,2	887,1	885,9	865,7
<i>Άνδρες</i>	781,2	787,1	802,9	784,2	778,3	706,3	705,8	696,1	694,2	676,0
<i>Γυναίκες</i>	214,5	224,1	228,5	216,5	221,7	193,6	189,4	191,0	191,7	189,6
Τριτογενής	1.689,7	1.729,9	1.798,5	1.825,3	1.877,9	2.026,4	2.104,7	2.154,8	2.199,9	2.223,4
<i>Άνδρες</i>	1.061,9	1.083,4	1.113,7	1.143,4	1.156,2	1.249,6	1.289,0	1.302,0	1.325,4	1.325,2
<i>Γυναίκες</i>	627,8	646,5	684,8	681,9	721,7	776,8	815,7	852,8	874,6	898,2

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. (Ειδική Ενημερωτική Έκδοση)

Το 1997 ο αριθμός απασχολούμενων στην Ελλάδα παρουσίασε μείωση κατά 0,5%, δηλαδή περίπου κατά 18.000 άτομα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. ο αριθμός απασχολούμενων παρουσίασε μείωση κατά το 1991 και το 1997. Οι απώλειες των θέσεων εργασίας στη βιομηχανία και τον αγροτικό τομέα κατά το 1997 ανήλθαν σε 41.000 άτομα. Η μείωση αυτή αντισταθμίστηκε – κατά ένα μέρος – από τις αυξήσεις της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών, οι οποίες ανήλθαν στις 23.500 θέσεις εργασίας, οι οποίες αφορούσαν στο σύνολό τους γυναίκες. Από τη διαφορά αυτή προέκυψε η πτώση της απασχόλησης κατά 18.000 άτομα περίπου. Το φαινόμενο αυτό ανάγεται στο γεγονός ότι η συσσώρευση κεφαλαίου στον τριτογενή τομέα της Ελλάδας παρέμεινε εκτατική, πραγματοποιήθηκε δηλαδή με επέκταση των ήδη εγκατεστημένων παραγωγικών δραστηριοτήτων και απαιτήσε μεγάλη ποσότητα εργασίας.

Κατά το 1997 η μικρή αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα θα πρέπει να αποδοθεί στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Οι αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας ανήλθαν σε 4,2% στον αγροτικό τομέα, σε 6,2% στη βιομηχανία και σε 2,9% στις υπηρεσίες. Αυτές οι θεαματικές αυξήσεις σηματοδοτούν σοβαρές διαρθρωτικές αλλαγές και ένταση της προσπάθειας για τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό. Μετά το 1993 η άνοδος της απασχόλησης του τριτογενή τομέα και η μείωση στο δευτερογενή οφείλεται επίσης και στη μεταφορά του κλάδου των επισκευών από τη μεταποίηση στις υπηρεσίες (εμπόριο), σύμφωνα με τον τελευταίο ισχύοντα Κώδικα Ταξινόμησης των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ – 91). Αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός ότι κλείνουν μεγάλες επιχειρήσεις και ανοίγουν πολλές μικρές προσωπικές και οικογενειακού χαρακτήρα, καθώς και την αύξηση των τραπεζικών και ασφαλιστικών εταιριών.

Τέλος η κατανομή της απασχόλησης των νέων ηλικίας 14 – 29 ετών δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία, σχεδόν τα 2/3 των νέων εργάζονται στον τριτογενή τομέα της οικονομίας (62,3%) ενώ στο δευτερογενή το 24,8% και στον πρωτογενή το 12,8%.

Την περίοδο 1991 – 1995 η απασχόληση αυξήθηκε με γοργούς ρυθμούς. Βασικά αυτό οφείλεται στην αύξηση των μισθωτών εργαζομένων και των συμβοηθώντων και μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας. Την περίοδο αυτή αύξηση παρουσιάζουν και οι εργοδότες, ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι παρουσιάζουν μείωση. Το αντίθετο συμβαίνει όμως την υποπερίοδο 1991 – 1993 όπου έχουμε αύξηση των αυτοαπασχολούμενων σε αριθμό σχεδόν ίσο με αυτό της μείωσης των εργοδοτών (Πίνακας 3.4.).

Αυτές οι μεταβολές δείχνουν την ολοένα και αυξανόμενη βαρύτητα της μισθωτής εργασίας στο εργατικό δυναμικό, αλλά και μια σημαντική αύξηση του μεγέθους των συμβοηθώντων μελών που τις τελευταίες δεκαετίες μειωνόταν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.

Απασχόληση 1991 – 1995 ανά τομέα και θέση στο επάγγελμα

	Σύνολο	Εργοδότης	Αυτοαπασχ/νος χωρίς προσωπικό	Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο)	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	
Σύνολο	3.632.437	229.433	1.049.072	1.930.468	423.464	1991
<i>Πρωτογενής</i>	806.498	26.067	460.518	30.447	289.466	
<i>Δευτερογενής</i>	100.673	94.933	173.349	689.951	42.440	
<i>Τριτογενής</i>	1.825.267	108.433	415.205	1.210.071	91.558	
Σύνολο	3.720.179	268.892	1.019.390	1.980.727	451.170	1993
<i>Πρωτογενής</i>	793.854	36.604	426.556	35.717	294.976	
<i>Δευτερογενής</i>	899.886	93.301	143.673	621.357	41.556	
<i>Τριτογενής</i>	2.026.439	138.987	449.159	1.323.653	114.637	
Σύνολο	3.823.809	244.761	1.045.353	2.060.082	473.612	1995
<i>Πρωτογενής</i>	781.934	21.977	424.903	39.281	295.773	
<i>Δευτερογενής</i>	887.102	84.571	145.921	608.730	47.879	
<i>Τριτογενής</i>	2.154.774	138.214	474.529	1.412.071	129.961	

Πηγή: Ινστιτούτο εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα η απασχόληση μειώνεται με αργούς ρυθμούς. Η μείωση αυτή οφείλεται ποσοτικά στη μείωση των αυτοαπασχολούμενων και λιγότερο στη μείωση των εργοδοτών. Παρουσιάζεται μια αύξηση των μισθωτών που πρέπει να οφείλεται στην απασχόληση μεταναστών εργαζομένων στον τομέα αυτό. Ο αριθμός των συμβοηθούτων μελών παραμένει περίπου σταθερός με μικρές τάσεις αύξησης.

Στο δευτερογενή τομέα έχουμε κάθετη μείωση της απασχόλησης την περίοδο 1991 – 1995 (μέρες μείωσης είναι περίπου 3%). Πρέπει να τονιστεί όμως ότι την περίοδο αυτή δεν μπορούν να γίνουν ακριβείς μετρήσεις για την απασχόληση στην μεταποίηση γιατί οι δραστηριότητες που καταχωρούνται μέχρι το 1993 στη μεταποίηση, στις στατιστικές των επομένων χρόνων καταχωρούνται στον τριτογενή τομέα.

Αύξηση της απασχόλησης παρουσιάζει ο τριτογενής τομέας (εκτός του κλάδου μεταφορών (αποθήκευση). Εκτός λοιπόν του ότι αντισταθμίζει τις χαμένες θέσεις εργασίας από τους δύο άλλους τομείς, δημιουργεί και την ανάπτυξη της απασχόλησης την περίοδο αυτή. Στο σύνολό του ο τριτογενής τομέας είναι αυτός που έχει την επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς αυξάνονται γοργά τόσο οι εργοδότες, όσο και οι αυτοαπασχολούμενοι. Μετά το 1993 σταθεροποιείται ο αριθμός των εργοδοτών δείχνοντας τα όρια μιας διευρυμένης αναπαραγωγής του τομέα με παράλληλη αναπαραγωγή των παραδοσιακών δομών της Ελληνικής μικροεπιχείρησης. Από την άλλη υπάρχει σημαντική αύξηση των μισθωτών και ακόμη σημαντικότερη των συμβοηθούστων μελών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.

Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων κατά θέση στο επάγγελμα κατά τα έτη 1993 – 1997

ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό</i>	7%	7%	6%	7%	7%
<i>Αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό</i>	27%	27%	27%	27%	27%
<i>Μισθωτοί (με μισθό ή ημερομίσθιο</i>	54%	54%	55%	54%	55%
<i>Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση</i>	12%	12%	12%	12%	12%

Πηγή: Γ.Γ. Ε.Σ.Υ.Ε.

Σύμφωνα με τα παραπάνω παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό το κατέχουν οι μισθωτοί (54% το 1993), το οποίο φθάνει το 1997 το 55%.

Οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό το 1993 αποτελούν το 27% των απασχολούμενων, το οποίο μειώνεται το 1997 στο 26%.

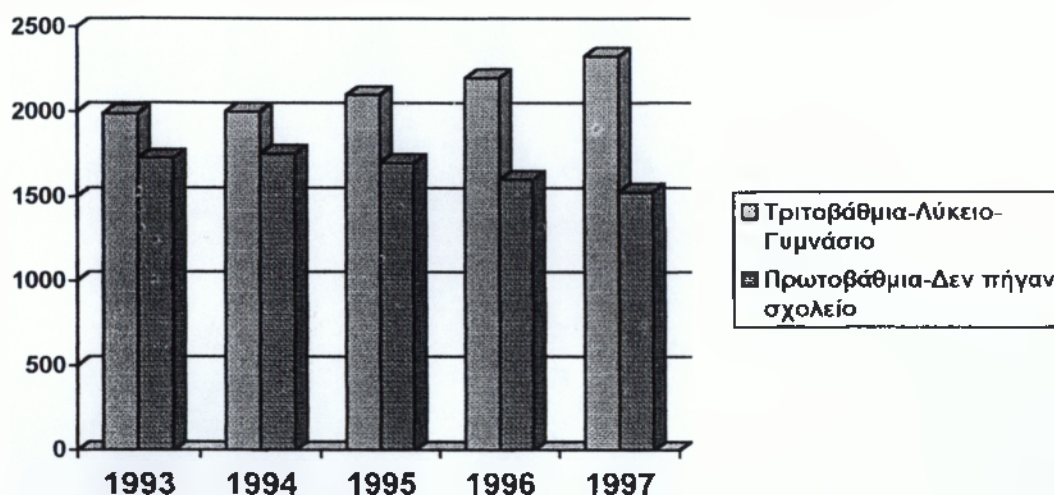
Μικρότερα ποσοστά αντιπροσωπεύουν τους αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό (7%) και τους βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση (12%).

Η μετατροπή της σύνθεσης των απασχολούμενων ως προς το εκπαιδευτικό τους επίπεδο συνεχίστηκε και κατά το 1997. Αυξάνεται συνεχώς

ο αριθμός των απασχολούμενων που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση και έχει μειωθεί ο αριθμός όσων έχουν εκπαίδευση πρωτοβάθμια ή λιγότερη (διάγραμμα 3.2.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2.

Απασχολούμενοι ανά επίπεδο εκπαίδευσης (σε χιλιάδες άτομα) κατά τα έτη 1993 – 1997

Πηγή: Ενημέρωση «Εργαζόμενη νεολαία», Τεύχος 36, Μάιος 1998

Το 1993 περίπου 1.990 άτομα έχουν εκπαίδευση δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια και 1.727 απασχολούμενοι έχουν εκπαίδευση πρωτοβάθμια. Σύμφωνα με το διάγραμμα αυξάνονται συνεχώς οι απασχολούμενοι τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας οι οποίοι φθάνουν το 1997 σε 2.327 άτομα (1.474 άνδρες και 863 γυναίκες) και πρωτοβάθμιας ή λιγότερης εκπαίδευσης 1.526 άτομα (975 άνδρες και 551 γυναίκες).

Η ανεργία στην Ελλάδα οξύνεται κατά την περίοδο 1993 – 1997. Οι άνεργοι άνδρες αποτελούν το 6,5%, σταθερό ποσοστό κατά την περίοδο 1993 – 1996.

Την ίδια τετραετία αυξήθηκε η ανεργία των γυναικών. Ενώ το 1993 οι άνεργες γυναίκες αποτελούσαν το ποσοστό ανεργίας 15,5% το 1996 έχει αυξηθεί το ποσοστό ανεργίας σε 17% (Πίνακας 3.6.).

Εντυπωσιακή είναι η σταθερότητα του αριθμού των ανέργων ανδρών, αλλά και το ποσοστό ανεργίας κατά την τελευταία πενταετία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6.

Ποσοστά ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών και φύλο

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ		14 ετών		15-19 ετών		20-24 ετών		25-29 ετών		30-44 ετών		45-64 ετών	
	A	Γ	A	Γ	A	Γ	A	Γ	A	Γ	A	Γ	A	Γ
1993	6,5	15,5	15,1	24,1	21,8	51,0	19,8	35,3	10,1	19,2	4,3	11,2	3,3	5,2
1994	6,7	15,2	23,9	20,7	20,9	48,8	20,4	35,8	11,4	20,4	4,2	10,7	3,5	5,4
1995	6,9	15,7	12,9	53,7	22,5	49,2	19,8	37,9	11,7	22,5	4,8	10,4	3,7	5,8
1996	6,5	17,0	14,2	21,0	28,5	54,4	20,1	39,3	11,0	24,6	4,4	12,0	3,1	6,0

A = άνδρες

B = Γυναίκες

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Οι άνεργοι άνδρες ηλικίας 30 ετών και άνω παρουσιάζουν ποσοστό ανεργίας μεταξύ 3,7% - 4%. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών ηλικίας 30 ετών και κάτω είναι υψηλό (16%), αλλά σταθερό κατά την τελευταία πενταετία και μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών. Ο αριθμός των νεότερων ανδρών είναι σταθερός και ανέρχεται περίπου σε 95.000 άτομα.

Οι άνεργες γυναίκες 30 ετών και άνω παρουσιάζουν ποσοστό ανεργίας 8,5% περίπου το 1993 το οποίο αυξάνεται σε 9,5% κατά το 1996 (δηλαδή από 90.000 σε 110.000).

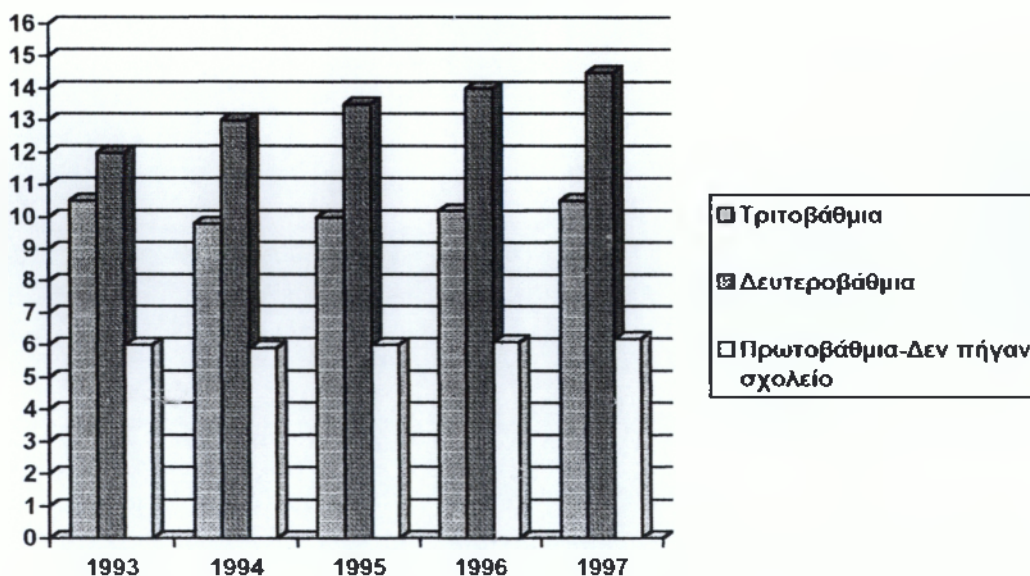
Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ηλικίας μικρότερης των 30 ετών αυξήθηκε από 30% το 1993 σε 34% το 1996 και ο αριθμός ανέργων από 45 χιλιάδες άτομα σε 170 χιλιάδες .

Η συνολική αύξηση της ανεργίας μεταξύ 1993 και 1996 προήλθε αποκλειστικά από την αύξηση του αριθμού ανέργων γυναικών.

Όσο αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των ανέργων παρατηρούμε ότι σε υψηλό ποσοστό είναι οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης, οι οποίοι ξεπερνούν το 1996 το 14%. Χαμηλότερα ποσοστά συγκεντρώνουν οι έχοντες τριτοβάθμια εκπαίδευση τα οποία είναι περίπου σταθερά από το 1993 (10,5%) με μια μικρή μείωση το 1994 (περίπου 9,8%), όμως τα επόμενα έτη αυξάνεται φθάνοντας το 1997 στα ίδια επίπεδα (10,5%). Οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας, αλλά παράλληλα και χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (Διάγραμμα 3.3.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.

Ποσοστά ανέργων (% του Εργατικού Δυναμικού) κατά επίπεδο εκπαίδευσης κατά τα έτη 1993 – 1997

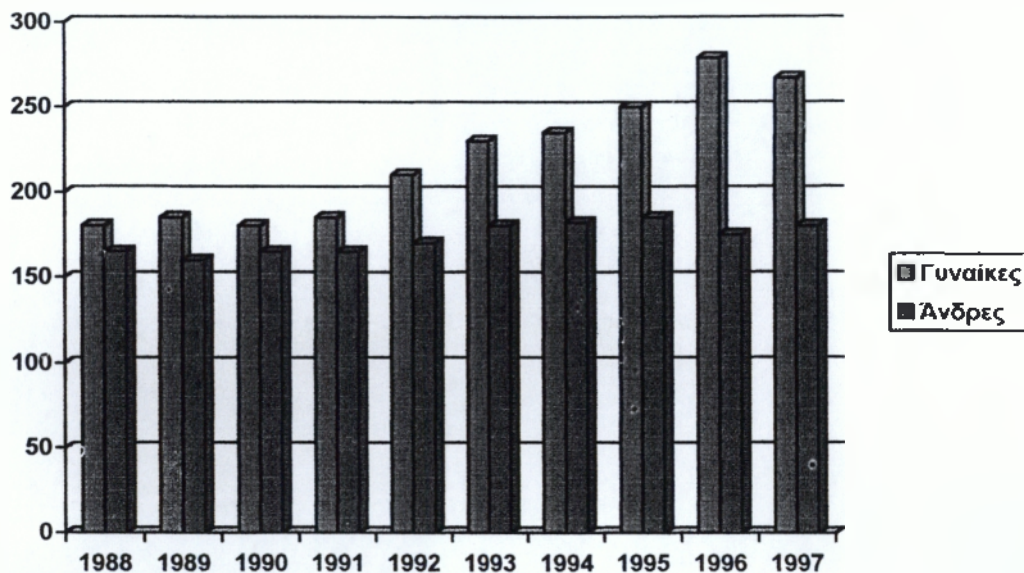

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. (Ειδική ενημερωτική έκδοση 1998)

Ο αριθμός των ανέργων γυναικών μειώθηκε για πρώτη φορά το 1990 και από τις 279.000 άτομα κατά το 1996 στα 267.000 άτομα το 1997. Αυτή η εξέλιξη έρχεται σε αντίθεση με όσα συνέβαιναν από το 1993 και μετά, δηλαδή ανατρέπει την τάση συνεχούς μετατροπής σε βάρος των γυναικών της συμμετοχής τους στην ανεργία.

Ωστόσο η μεταβολή του 1997 δεν αρκεί για να ανατρέψει την ανισότητα των δύο φύλων έναντι της ανεργίας (Διάγραμμα 3.4.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4.
Άνεργοι ανά φύλο (σε χιλιάδες άτομα)

Πηγή: Ενημέρωση «Εργαζόμενη Νεολαία», Τεύχος 36, Μάιος 1998

Ο αριθμός των ανέργων ανδρών παρέμεινε την περίοδο 1993 – 1996 σταθερός στις 165.000 άτομα περίπου. Το διάστημα αυτό παρατηρείται αύξηση της ανεργίας των γυναικών από 230.000 άτομα το 1993 σε 280.000 το 1996.

Σημαντική στην εξέταση του φαινομένου της ανεργίας είναι η σύγκριση της συχνότητας εμφάνισης του προβλήματος της ανεργίας στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και στους ήδη εργαζόμενους. Στην Ελλάδα οι μισοί περίπου άνεργοι είναι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας. Οι μακροχρόνιοι άνεργοι το 1993 αποτελούσαν το 50,1 του συνόλου των ανέργων, το οποίο αυξάνεται σταδιακά αγγίζοντας το 1997 το 57,1%.

Οι άνεργες γυναίκες είναι στην πλειοψηφία τους μακροχρόνια άνεργες, εφόσον στο σύνολο των ανέργων γυναικών το 64% είναι μακροχρόνια άνεργες (το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 37%).

Το 1993 οι «νέοι» άνεργοι αποτελούν το 49,5% του συνόλου των ανέργων το οποίο παρουσιάζει μείωση σε 45,7 το 1995. Το 1996 αυξάνεται φθάνοντας το 51,3 με τάση μείωσης το 1997 (49,6).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7.

Ανεργία «νέων» και μακροχρόνια ανεργία κατά τα έτη 1993 – 1997 στο σύνολο της χώρας

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Σύνολο ανέργων (σε χιλιάδες)</i>	398,2	403,8	424,7	446,4	440,4
<i>Από το σύνολο «ΝΕΟΙ» (σε χιλιάδες)</i>	196,9	191,5	194,3	228,9	218,3
<i>Ποσοστά ανέργων μακράς διάρκειας</i>	50,1	52,1	52,4	58,2	57,1
<i>Ποσοστά % «ΝΕΩΝ» ανέργων</i>	49,5	47,4	45,7	51,3	49,6

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Η μακροχρόνια ανεργία δεν πλήττει εξίσου τα δύο φύλα. Το 42,3% των ανέργων νέων ανδρών δεν έχουν εργαστεί για περισσότερο από ένα χρόνο, ενώ στις νέες γυναίκες το ποσοστό φθάνει το 60,2%.

Οι νέοι μακροχρόνιοι άνεργοι αντιστοιχούν το 1997 στο 34,4% του συνόλου των μακροχρόνια ανέργων, ενώ το ποσοστό αυτό μειώνεται συνεχώς.

3.4. Η πορεία της ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Βαδίζοντας στην Ευρώπη του 2000, η Ένωση εξακολουθεί να υποφέρει από το πρόβλημα της ανεργίας. Ένα πρόβλημα με σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Το οικονομικό κόστος της ανεργίας περιλαμβάνει όχι μόνο τις άμεσες δαπάνες για υποστήριξη κοινωνικής

ασφάλισης για τον άνεργο, αλλά επίσης την απώλεια φορολογικών εσόδων, τα οποία θα κατέβαλαν οι άνεργοι από το εισόδημά τους. Εξάλλου, η συνεχιζόμενη ύπαρξη της ανεργίας, προκαλεί τεράστιες πολιτικές αντιδράσεις και δημιουργεί μεγάλο πολιτικό κόστος. Πριν την πρώτη πετρελαϊκή κρίση η ανεργία στην Ε.Ε. μεταπολεμικά, ήταν λιγότερο από 3%. Έκτοτε έχει ανέλθει ουσιαστικά με ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 11%.

Το πρόβλημα της ανεργίας άρχισε να απασχολεί σημαντικά την Ε.Ε. από τη δεκαετία του '70 (Πίνακας 3.8.), όταν από 2% αυξήθηκε σε 6% τη δεκαετία του '80.

Η οικονομική ύφεση του 1966, κυρίως όμως εκείνη που προέκυψε από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας, η οποία από 2,1% που ήταν κατά την περίοδο 1961 – 70 ανήλθε σε 4,2% την περίοδο 1971 – 80. Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση στα τέλη της δεκαετίας του '70 σε συνδυασμό με την ύφεση στις αρχές της δεκαετίας του '80 οδήγησαν σε περαιτέρω αύξηση της ανεργίας, που ποτέ δεν αναστράφηκε πλήρως. Έτσι, το 1981 το ποσοστό της ανεργίας έφθασε στο 7,9%, το 1982 σε 9,6% και το 1983 στο 10,4%.

Και ενώ υπήρξε κάποια ανάκαμψη στα τέλη της δεκαετίας του '80 λόγω της ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, στη δεκαετία του '90 τα ποσοστά ανεργίας σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. παρατηρείται ότι και πάλι έχουν αυξηθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8.

Διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας στην Ε.Ε.

ΕΤΗ	Ποσοστά ανεργίας στην Ε.Ε.
1961-70	2,1%
1971-80	4,2%
1980	6,0%
1983	10,4%
1986	12,0%
1991	8,2%
1994	11,6%
1997	11,3

Πηγή: Ετήσιες έρευνες Εργατικού Δυναμικού Ε.Σ.Υ.Ε.

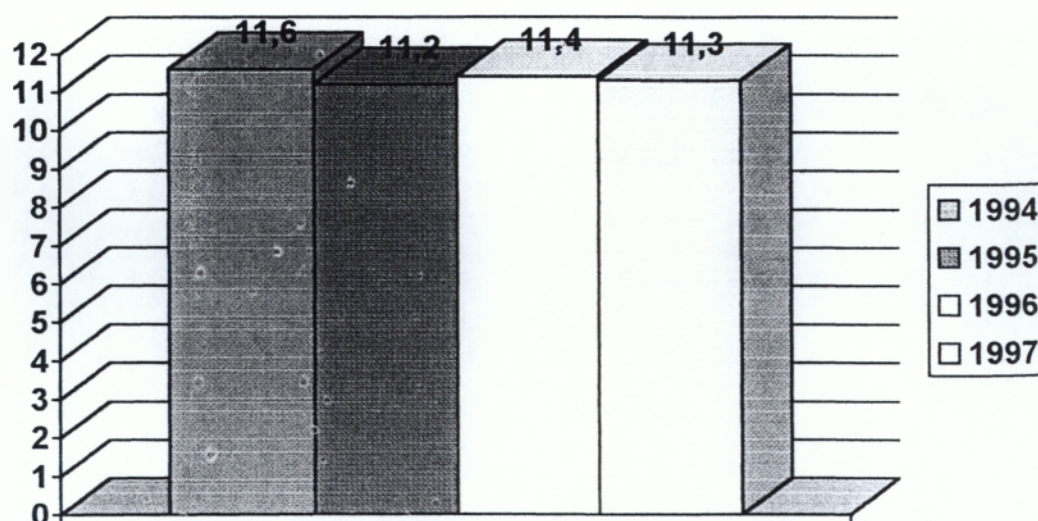
Το τοπίο της απασχόλησης στην Ε.Ε. είναι γκρίζο καθώς 20 περίπου εκατομμύρια άνθρωποι είναι άνεργοι (περίπου 11,3% της συνολικής εργατικής δύναμης στην Ευρώπη – 1997).

Στην Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συντάχθηκε στις Βρυξέλλες (21 – 10 – 98) αναφέρεται ότι: Η ανεργία το 1998 θα αντιπροσωπεύει το 9,4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και το 1999 το 9,1%, ενώ το 2000, 8,9%.

Στο επόμενο διάγραμμα απεικονίζεται ο μέσος όρος ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1994 ο μέσος όρος ανεργίας είναι 11,4%, με μικρή τάση μείωσης, ο οποίος το 1997 αγγίζει το 11,3%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5.

Μέσος όρος ανεργίας στις χώρες Ε.Ε. κατά τα έτη 1994 – 1997

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Οι χώρες της Ε.ε. οι οποίες παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας (% εργατικού δυναμικού) κατά την περίοδο 1994 – 1997 είναι το Λουξεμβούργο (2,7%), η Αυστρία (5,9%), η Πορτογαλία με μικρή αυξητική τάση κατά το 1997.

Σοβαρό πρόβλημα ανεργίας αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα η Ισπανία (24,2% το 1994), η Φιλανδία (18,4% το 1994), η Ιρλανδία (14,2%), οι οποίες κατάφεραν να μειώσουν (αν και όχι σημαντικά) τα ποσοστά αυτά το 1997 (Πίνακας 3.9.). Στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας από 9,6 το 1994 φθάνει το 1997 το 10,3%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9.

Ανεργία στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ποσοστό % του Εργατικού Δυναμικού

ΧΩΡΕΣ Ε.Ε.	1994	1995	1996	1997
ΑΥΣΤΡΙΑ	5,9	5,9	6,2	6,5
ΒΕΛΓΙΟ	13,1	13,0	13,2	13,0
ΔΑΝΙΑ	12,2	10,0	9,2	9,2
ΓΑΛΛΙΑ	12,3	11,6	12,1	12,2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	9,6	9,4	10,3	10,4
ΕΛΛΑΔΑ	9,6	10,0	10,2	10,4
ΙΤΑΛΙΑ	11,3	12,0	12,1	12,0
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	14,2	12,9	12,4	12,2
ΙΣΠΑΝΙΑ	24,2	22,9	22,9	22,7
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	2,7	3,0	2,9	2,8
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	9,2	8,2	7,9	7,5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	7,6	7,1	7,0	6,9
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6,9	7,2	7,4	7,5
ΣΟΥΗΔΙΑ	8,0	7,7	7,6	7,2
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	18,4	17,2	16,4	15,5
ΣΥΝΟΛΟ	11,6	11,2	11,4	11,3

Πηγή: OECD, Εργασία, Τεύχος 19, Μάιος 1998, σελ. 7

Το Εργατικό Δυναμικό της Ε.Ε. αποτελείται από 242.020.000 άτομα το 1991, όπου 151.712.000 είναι οι απασχολούμενοι και 13.627.000 είναι άνεργοι.

Την περίοδο 1991 – 1995 η πορεία της ανεργίας στην Ευρώπη έχει αυξητική τάση με υψηλότερο ποσοστό το 1994 σε 11,2%.

Η αύξηση της ανεργίας έπληξε περισσότερο τους άνδρες από τις γυναίκες. Το 1990 το ποσοστό των ανέργων γυναικών ήταν 10,6%, ενώ των ανδρών 6,2%. Τα ποσοστά αυτά αγγίζουν το 12,3% για τις γυναίκες και το 9,7% για τους άνδρες το 1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10.

Ποσοστά συμμετοχής στην απασχόληση και την ανεργία στην Ε.Ε.

	1991	1992	1993	1994	1995
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (000)	366.217	367.991	369.718	370.974	372.131
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (000)	242.020	242.388	243.442	244.134	244.828
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ (000)	151.712	149.765	147.290	146.857	147.994
ΠΟΣΟΣΤΟ % ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	62,7	61,8	60,5	60,2	60,4
ΑΝΕΡΓΟΙ (000)	13.627	15.345	17.799	18.499	17.856
ΠΟΣΟΣΤΟ % ΑΝΕΡΓΩΝ	8,2	9,3	10,8	11,2	10,7
ΝΕΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ (%)	16,4	18,1	21,3	22,0	21,5
ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ (%)	45,0	40,6	43,2	47,4	49,2

Πηγή: Eurostat 1995

Τις τελευταίες δεκαετίες και στις 15 χώρες μέλη της Ε.Ε. η γυναικεία παρουσία στην αγορά εργασίας έχει γίνει εντονότερη. Σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα έχουν ανέλθει τα ποσοστά συμμετοχής σε μερικές χώρες όπως στην Ελλάδα, Ολλανδία, Ισπανία. Στις περισσότερες χώρες της Β. Ευρώπης τα αντίστοιχα ποσοστά υπερβαίνουν το 70%. Παρά την αυξημένη παρουσία τους στην αγορά εργασίας, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι γυναίκες απασχολούνται στην ίδια αγορά εργασίας με αυτή των ανδρών. Αυτές σπάνια

κατέχουν υψηλές θέσεις και κυρίως σε υπηρεσίες. Υπάρχει η τάση να απασχολούνται σε «επισημαστές» θέσεις και δικαιώματα. Η μερική απασχόληση αποτελεί ένα παράδειγμα επισφαλούς εργασίας, όπως η αυτοαπασχόληση και υπεργολαβία.

Σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία υπάρχουν υψηλά επίπεδα «νέων» και παρανόμων μορφών απασχόλησης, όπου εργάζονται συνήθως γυναίκες χωρίς συλλογικές συμβάσεις και νομική κάλυψη.

Εξάκθαρα φαίνεται μια πρόσφατη τάση για αύξηση τόσο της μακροχρόνιας ανεργίας όσο και της ανεργίας των νέων.

Όσον αφορά τους νέους η στρατηγική συνίσταται σε ένα συνδυασμό μέτρων. Πρώτα, πρέπει να μειωθεί το ποσοστό των νέων που παρατούν το σχολείο χωρίς να ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους. Πρέπει να τους προσφέρεται επαγγελματική πρακτική, ενώ πρέπει να λειτουργήσουν σωστά οι φορείς του κράτους για τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Όσον αφορά τους μακροχρόνια ανέργους υπάρχει η ιδιαιτερότητα ότι λόγω της μακροχρόνιας αποχής τους από την αγορά εργασίας έχουν χάσει μέρος των ικανοτήτων τους, καθώς και την αυτοπεποίθησή τους. Ισχύει και εδώ σαν μέσο πολιτικής, η επαγγελματική κατάρτιση, η εκπαίδευση, καθώς και η δέσμευση ότι κανένας δεν θα μείνει άνεργος πάνω από ορισμένο χρονικό διάστημα.

Κατά το 1996 το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ευρώπη ανέρχεται στο 21,8% (Πίνακας 3.11.). Οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι η Ισπανία που αγγίζει το 41,9% (μεγαλύτερο ποσοστό στις χώρες Ε.Ε.), ακολουθεί η Φιλανδία με 35,3%, η Ιταλία με 33,5%, η Ελλάδα με 31,0%. Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας των νέων τα συναντάμε στην Αυστρία με 6,0%, στο Λουξεμβούργο με 9,1% και τη Γερμανία με 9,6%. Στον παρακάτω πίνακα αναγράφονται τα ποσοστά των νέων ανέργων σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11.

Ανεργία των νέων στις χώρες της Ε.Ε. (1996)

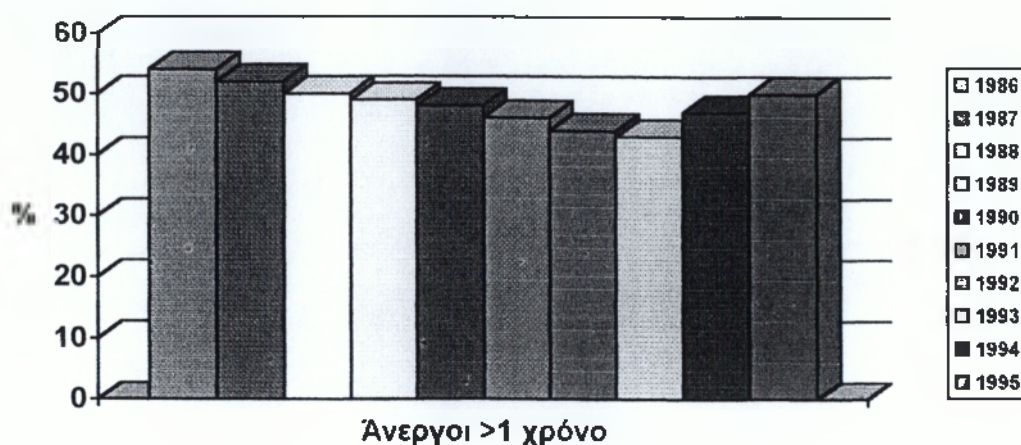
	Μέσο ποσοστό ανεργίας (στο σύνολο των ηλικιών)	Ποσοστό ανεργίας νέων 15-24 ετών	Ανεργοί 15-24 ετών ως % του πληθυσμού της ίδιας ηλικίας
<i>Ε.Ε.-15</i>	<i>10,9</i>	<i>21,8</i>	<i>10,3</i>
<i>ΒΕΛΓΙΟ</i>	9,8	22,9	7,8
<i>ΔΑΝΙΑ</i>	6,9	10,6	7,8
<i>ΓΕΡΜΑΝΙΑ</i>	9,0	9,6	5,1
<i>ΕΛΛΑΔΑ</i>	9,6	31,0	11,5
<i>ΙΣΠΑΝΙΑ</i>	22,1	41,9	17,2
<i>ΓΑΛΛΙΑ</i>	12,4	28,9	10,4
<i>ΙΡΛΑΝΔΙΑ</i>	11,8	18,1	7,9
<i>ΙΤΑΛΙΑ</i>	12,0	33,5	12,8
<i>ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ</i>	3,3	9,1	3,8
<i>ΟΛΛΑΝΔΙΑ</i>	6,3	11,5	7,0
<i>ΑΥΣΤΡΙΑ</i>	4,4	6,0	3,6
<i>ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ</i>	7,3	16,7	7,1
<i>ΦΙΛΑΝΔΙΑ</i>	15,7	35,3	17,1
<i>ΣΟΥΗΔΙΑ</i>	10,0	21,1	9,7
<i>ΒΡΕΤΑΝΙΑ</i>	8,2	15,5	10,2

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Η μακροχρόνια ανεργία αποτελεί σήμερα ένα οξύ οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα για τις χώρες της Ε.Ε. Τα ποσοστά των μακροχρόνια ανέργων σήμερα είναι σταθερά υψηλά και φθάνουν το 50% των ανέργων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6.

Μακροχρόνιοι άνεργοι (1986 – 1995) στην Ευρώπη

Πηγή: Eurostat 1995

Από το σχεδιάγραμμα προκύπτει ότι η μακροχρόνια ανεργία (Άνεργοι > 1 χρόνο) μεταξύ 1986 – 1992 αρχίζει να μειώνεται με αργό ρυθμό, δηλαδή από 54% περίπου το 1986 σε 43% το 1992. Μετά το 1992 αυξάνεται φθάνοντας το 1995 περίπου 50%. Δηλαδή περίπου οι μισοί άνεργοι παραμένουν στην ανεργία πάνω από ένα χρόνο.

Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο για την αντιμετώπιση της ανεργίας στην Ε.Ε. αναφέρουμε τις απόψεις του γνωστού πολιτειολόγου και πρώην διευθυντή του London School of Economics, Ραλφ Ντάρεντορφ, ο οποίος γράφει στη «Ρεπούμπλικα».

Με το μανιφέστο της Βιέννης για τις ερχόμενες Ευρωεκλογές μας καλεί να συγκεντρώσουμε την προσοχή μας στο ζήτημα της ανεργίας. Οι συντάκτες αυτού του μανιφέστου έχουν αρχίσει να αντιλαμβάνονται ότι τα αποτελέσματα της Ο.Ν.Ε. στην ανεργία θα είναι πενιχρά, αν όχι ανύπαρκτα. Το Ευρώ μπορεί να ενισχύσει τις ισχυρές επιχειρήσεις και με την έννοια αυτή να προωθήσει την ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή όμως θα προκαλέσει την απώλεια περισσότερων θέσεων εργασίας απ' όσες μπορεί να δημιουργήσει.

Το «σύμφωνο» για την απασχόληση συνεχίζει ο Ντάρεντορφ, είναι καταδικασμένο να μείνει στα χαρτιά. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει πανευρωπαϊκό ενδιαφέρον για την καταπολέμηση της ανεργίας. Όλες οι χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν βέβαια συμφέρον να κρατήσουν την ανεργία όσο το δυνατόν πιο χαμηλά, αυτό δεν σημαίνει όμως ότι μπορεί να ληφθούν οικουμενικά μέτρα για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Η ανεργία δεν έχει την ίδια βαρύτητα σε όλες τις χώρες και η στήριξη των ανέργων από το κράτος διαφέρει πολύ από χώρα σε χώρα. Η Γερμανία χορηγεί επιδόματα ανεργίας υψηλότερα κι από τους μισθούς πολλών εργαζομένων στη Βρετανία, αλλά δεν μπορεί να βοηθήσει εξίσου τους ανέργους του Ντόρτμουντ (στη Δ. Γερμανία) και τους Ροστόκ (στο Ανατολικό τμήμα της χώρας).

Η αλήθεια είναι ότι οι χώρες της Ένωσης βρίσκονται σε ανταγωνισμό όταν πρόκειται για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, συνεχίζει ο Βρετανός πολιτειολόγος. Τονίζει ότι οι χώρες με μεγάλη ανεργία επιδιώκουν τη θέσπιση ενιαίων κοινωνικών κριτηρίων που θα αναγκάσουν τις άλλες χώρες να αυξήσουν τις επιδοτήσεις τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4.1. Πολιτικές απασχόλησης της Ε.Ε.

Η δημιουργία μακροχρόνιων ανέργων και η παθητική πολιτική στήριξης του εισοδήματός τους, διαιωνίζει το πρόβλημα της ανεργίας. Γι' αυτό τα κράτη – μέλη πρέπει να χτυπήσουν στην καρδιά του προβλήματος με ενεργές πολιτικές. το 1995 η Ε.Ε. σαν σύνολο ξόδεψε περίπου 180 δις ECU σε πολιτικές στην αγορά εργασίας. Από αυτά, 63 δις ECU, περίπου το ένα τρίτο δαπανήθηκε σε ενεργητικές πολιτικές.

Οι ενεργητικές πολιτικές της Ε.Ε. στην αγορά εργασίας παίρνουν σήμερα πολλές μορφές. Τέτοιες είναι τα προγράμματα απασχόλησης, οι άμεσες δημιουργίες θέσεων εργασίας, οι δραστηριότητες των δημόσιων γραφείων απασχόλησης, οι παροχές στους εργαζόμενους να ξεκινήσουν δική τους εργασία, καθώς και οι παροχές προς τις επιχειρήσεις για άμεση πρόσληψη ανέργων. Όλα αυτά τα μέτρα, στοχεύουν κυρίως σε ομάδες με μειονεκτήματα, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι και οι νέοι.

Σύμφωνα με πολιτική που έχει προταθεί, οι κυβερνήσεις των κρατών – μελών, θα παύουν να δίνουν επιδόματα ανεργίας μετά τη συμπλήρωση 12 μηνών χωρίς απασχόληση. Ταυτόχρονα όμως, θα αναλάβουν τη δέσμευση να τους εξασφαλίζουν δουλειά για τους επόμενους έξι μήνες με ένα υποφερτό εισόδημα. Αυτό το μέτρο έχει μεγάλα πλεονεκτήματα. Μετά από το 12^ο μήνα, ανακουφίζεται το δημόσιο ταμείο, αφού οι άνεργοι θα πληρώνονται από την επιχείρηση που τους προσέλαβε. Μεταξύ 12^{ου} και 18^{ου} μήνα οι άνεργοι θα έχουν την εμπειρία μιας εξάμηνης έστω απασχόλησης.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής αυτού του μέτρου στην Ε.Ε. είναι αρκετά θετικά. Υπάρχουν όμως κάποιες αντιρρήσεις. Σύμφωνα με αυτές, οι επιχειρήσεις θα προσλαμβάνουν τους άνεργους με μισθό χαμηλότερο από τον κανονικό, ενώ ταυτόχρονα θα απολύσουν τους ήδη υπάρχοντες εργαζόμενους. Άρα πρέπει να γίνουν κατάλληλες ρυθμίσεις ώστε να αποφευχθούν τέτοια ενδεχόμενα.

Οι κυβερνήσεις των κρατών – μελών, πρέπει επίσης να βοηθήσουν στην εύρεση απασχόλησης, μέσω ειδικών γραφείων πληροφόρησης των ανέργων. Τα κράτη – μέλη έχουν αυξήσει τις παροχές τους σε αυτά τα γραφεία απασχόλησης, τα οποία έχουν τη δραστηριότητά τους μέσα στην Ένωση. Παρ' όλα αυτά οι δαπάνες σαν ποσοστό του Α.Ε.Π. ξεπερνάνε μετά βίας το 1%. Το 1995, το 69% των ανέργων έψαξε για δουλειά μέσω των δημοσίων γραφείων απασχόλησης. Είναι αξιοσημείωτο το ελάχιστο ποσοστό που υπάρχει στην Ελλάδα, το οποίο είναι μόλις 5%. Οι τελευταίες τάσεις στην Ε.Ε. είναι και η δημιουργία ιδιωτικών τέτοιων γραφείων, καθώς στις ομάδες των ανέργων με ιδιαιτερότητες σαν κι αυτές που προαναφέραμε. Οι αναδιοργανώσεις των γραφείων απασχόλησης, έχουν γίνει ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς.

Μεγάλο μέρος των πολιτικών που εφαρμόζει η Ε.Ε. για την αντιμετώπιση της ανεργίας είναι οι λεγόμενες *institutional policies*, που αποσκοπούν να αλλάξουν τα εργασιακά καθεστώτα, ώστε να μειώσουν την ανεργία. Η πρώτη τέτοια πολιτική αφορά τη μείωση της δύναμης των εργατικών συνδικάτων και κατά επέκταση την αναδιαμόρφωση του συστήματος διαπραγμάτευσης των μισθών.

Μια άλλη πολιτική είναι η αναδιαμόρφωση του συστήματος των επιδομάτων ανεργίας. Έχει υποστηριχθεί ότι τα επιδόματα ανεργίας αποθαρρύνουν τους εργαζόμενους να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας και ανεβάζουν τους μισθούς γιατί αυξάνουν την διαπραγματευτική θέση των εργαζομένων. Αποτελούν δηλαδή μια ακαμψία στην αγορά εργασίας που τείνει να δημιουργεί μακροχρόνιους άνεργους. Το αποτέλεσμα πάντως των επιδομάτων ανεργίας στα κράτη – μέλη δεν είναι ξεκάθαρο. Στα πιο πολλά

κράτη – μέλη, έχει δοθεί έμφαση στο να μειωθεί η διάρκεια των επιδομάτων, καθώς και στο να γίνουν πιο αυστηρά τα κριτήρια διανομής τους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, λειτούργησε το (BTP) Benefit Transfer Program. Η βασική ιδέα του προγράμματος ήταν να χρησιμοποιείται ποσοστό του επιδόματος ανεργίας σαν παροχή στους εργοδότες που θα προσλάμβαναν τους συγκεκριμένους ανέργους. Το BTP έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Είναι εθελοντικό.
- Το μέγεθος του επιδόματος που θα δίνεται στον εργοδότη δεν θα είναι μεγαλύτερο του επιδόματος ανεργίας.
- Όσο περισσότερο κάποιος είναι άνεργος, τόσο περισσότερα τα επιδόματα προς τον εργοδότη.
- Όταν κάποιος βρει δουλειά μέσω του BTP, το επίδομα στον εργοδότη σταδιακά πέφτει.
- Μεγαλύτερα επιδόματα θα δίνονται στους εργοδότες που θα μπορούν να αποδείξουν ότι χρησιμοποιούν τα επιδόματα αυτά για να εκπαιδεύσουν τους ανέργους που προσέλαβαν.

Η Ε.Ε. προσπαθεί να δράσει για την αντιμετώπιση της ανεργίας, με πολιτικές που αποσκοπούν να αλλάξουν τη φύση της αγοράς εργασίας, ώστε αυτή να γίνει πιο ελαστική. Μια τέτοια πολιτική, που έχει προταθεί κυρίως από τα εργατικά συνδικάτα και υποστηρίζεται από πολλά κράτη – μέλη, είναι η πρόωρη συνταξιοδότηση και η μείωση του χρόνου εργασίας. Η πρόωρη συνταξιοδότηση έχει ήδη εφαρμοστεί στα κράτη – μέλη, αλλά σε μικρό βαθμό γιατί θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην κοινωνική ασφάλιση. Η πρόωρη συνταξιοδότηση μειώνει το λόγο των εργαζομένων προς αυτό των συνταξιούχων, αφού αυξάνει τον αριθμό των συνταξιούχων και δυσκολεύει έτσι την αποπληρωμή των συντάξεων. Ήδη τα ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα, ενώ στα αυστηρά δημοσιονομικά πλαίσια της συνθήκης του Μάαστριχ, η κάλυψη των ελλειμμάτων των ταμείων αυτών μέσω του προϋπολογισμού θα είναι δύσκολη. Τον τελευταίο καιρό γίνεται πολύς λόγος για τη μείωση των ωρών εργασίας – το λεγόμενο 35ωρο. Το 35ωρο δεν έχει εφαρμοστεί οριστικά στα κράτη –

μέλη, καθώς υπάρχουν πολλές αντιδράσεις, τόσο από τις κυβερνήσεις, όσο κυρίως από τους εργοδότες, λόγω του μεγάλου κόστους που έχει η εφαρμογή του.

Το κύριο βάρος της Ε.Ε. έχει μετατοπισθεί στην προσπάθεια να δημιουργηθεί μια ευέλικτη αγορά εργασίας. Η ευέλικτη αγορά εργασίας είναι απαραίτητη για την ανταγωνιστικότητα και την αύξηση της απασχόλησης. Οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας γίνονται όλο και πιο ευέλικτες τα τελευταία χρόνια. Ο ρυθμός των ατόμων που δουλεύουν τα βράδια ή τα Σαββατοκύριακα έχει αυξηθεί στα περισσότερα κράτη – μέλη. Σαν συνέπεια η πλειοψηφία των επιπρόσθετων εργασιών που δημιουργήθηκαν ήταν μερικής απασχόλησης, όπου τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων μερικής απασχόλησης είναι πιο ασθενή από αυτά των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης. Επίσης αυξήθηκε ο αριθμός των προσωρινών συμβολαίων. Ενώ αποτελούν μόλις το 12% της συνολικής απασχόλησης, περίπου 50% των ανέργων που βρήκε απασχόληση το 1995 κατέλαβε προσωρινές εργασίες. Μεγάλη σημασία έχει να εξαλειφθούν και τα εμπόδια στη μετακίνηση των εργαζομένων σε ορισμένους τομείς στην εργασία που είναι διαφορετικοί από αυτούς που έχουν εξειδικευτεί.

Πρέπει επίσης να εξαλειφθούν τα εμπόδια στη μετακίνηση των εργαζομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέτοια είναι η διαφορετική γλώσσα, τα διαφορετικά ήθη και έθιμα. Τέλος υπάρχουν αρκετές ατέλειες στην αγορά που εμποδίζουν τις επιχειρήσεις να εισέλθουν στον κλάδο, αυξάνοντας έτσι την απασχόληση. Τέτοιες ατέλειες αποτελούν τα μονοπώλια και γενικά ρυθμίσεις οι οποίες απαγορεύουν την εισαγωγή νέων επιχειρήσεων στον κλάδο.

Ένα μεγάλο μέρος των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της ανεργίας από τα κράτη – μέλη, συνίσταται στη μείωση του κόστους εργασίας. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της μείωσης του κόστους απόλυσης, της μείωσης των ασφαλιστικών παροχών προς τους εργαζόμενους και τη δημιουργία ενός συστήματος φορολογίας φιλικό προς την απασχόληση.

Στο Ευρωπαϊκό συμβούλιο της Φλωρεντίας, αναγνωρίστηκε η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα φορολογικό περιβάλλον, φιλικό ως προς τις επιχειρήσεις,

ώστε να δημιουργούνται περισσότερες θέσεις εργασίας. Πρέπει λοιπόν, μέσω φορολογικών διευκολύνσεων να δοθούν κίνητρα στους εργοδότες να απασχολήσουν περισσότερους υπαλλήλους.

Ένα άλλο μέτρο σχετικό με τη μείωση του μισθολογικού φόρου είναι η παροχή απασχόλησης στους εργατές με ένα χαμηλότερο από τον κανονικό μισθό από τις επιχειρήσεις. Οι κυβερνήσεις σαν αντάλλαγμα, θα τους παρέχουν διευκολύνσεις όπως οι φορολογικές πιστώσεις. Αυτή η παροχή απασχόλησης θα μειώσει την ανεργία και θα τονώσει την αυτοπεποίθηση των εργατών. Η Ε.Ε. μπορεί να μη δαπανά τόσο, όσο για τη δημιουργία άμεσων θέσεων απασχόλησης, αλλά ξοδεύει ένα αρκετά σημαντικό ποσό. Οι μειώσεις των φόρων και γενικά τα κίνητρα που παρέχονται από τις κυβερνήσεις, έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση του εργατικού κόστους. Το πλεονέκτημα αυτού του μέτρου είναι ότι μειώνει άμεσα την ανεργία κυρίως των ανειδίκευτων εργατών.

Όσον αφορά την Ελλάδα, τα μέτρα ενεργητικής πολιτικής που ισχύουν είναι τα παρακάτω: Στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι δεν έχει χαραχθεί πλήρως μια δραστήρια πολιτική για την αγορά εργασίας, οι εργοδότες επιδοτούνται ως ένα ποσοστό των κατώτατων αποδοχών ανειδίκευτου εργάτη για ένα χρόνο, ενώ κατά το διάστημα αυτό απαγορεύεται να κάνουν απολύσεις. Επίσης, προωθείται μείωση του φορολογικού συντελεστή για τους εργαζόμενους σε ορισμένες περιοχές. Όσον αφορά τα παθητικά μέτρα στην αγορά εργασίας, που λαμβάνονται στην Ελλάδα, ισχύουν τα ακόλουθα: Περιορισμένη αποζημίωση, ανάλογα με τη διάρκεια απασχόλησης, με ανώτατο όριο τους 12 μήνες για 250 ημέρες εργασίας κατά τους τελευταίους 14 μήνες και κατώτατο όριο τους 5 μήνες για 125 ημέρες εργασίας.

4.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)

Πέρα από την επισήμανση του προβλήματος της ανεργίας και τις γενικού χαρακτήρα διακηρύξεις των συναντήσεων κορυφής ή των ειδικών

συνόδων των αρμοδίων για τα προβλήματα απασχόλησης Υπουργών της Ε.Ο.Κ. και τα συγκεκριμένα μέτρα που τα κράτη – μέλη παίρνουν για την καταπολέμηση της ανεργίας, η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεπε την ίδρυση δύο οργάνων παρεμβολής στην αγορά εργασίας.

α. Την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Είναι ένας τραπεζικός οργανισμός της Κοινότητας, που έχει σκοπό να συμβάλλει στην ισόρροπη και απρόσκοπτη ανάπτυξη της κοινής αγοράς. Για το σκοπό αυτό διευκολύνει με την παροχή δανείων και εγγυήσεων τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων σε όλους τους τομείς της οικονομίας (άρθρο 130).

β. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (άρθρο 123). Η ίδρυση και η λειτουργία του προβλέπεται από τη Συνθήκη της Ρώμης (άρθρα 123 – 128). Το Ε.Κ.Τ. αποτελεί το κυριότερο όργανο της Ε.Ε. για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής στον τομέα της αγοράς εργασίας και ανήκει στα διαρθρωτικά ταμεία της Ένωσης. Κύρια αποστολή του είναι η χορήγηση ενισχύσεων και κάλυψη 50% των δαπανών, που στοχεύουν στην επαγγελματική επανεκπαίδευση και επανένταξη των ανέργων, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια «παραγωγική επαναπασχόλησή τους» και η χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων προς τους εργαζόμενους, των οποίων η απασχόληση έχει μειωθεί ή ανασταλεί προσωρινώς, εξαιτίας μεταβολών στην επιχείρησή τους, ώστε να διατηρήσουν το επίπεδο αμοιβής τους, μέχρι να επαναπασχοληθούν πλήρως.

«Η Διαχείριση των πόρων του Ε.Κ.Τ. έχει ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όμως δεν είχε δικαίωμα διάθεσής τους κατά την κρίση της, εφόσον, βάσει του άρθρου 125 της Συνθήκης, οι παροχές του Ε.Κ.Τ. μέχρι και το 1970 ήταν κατά ένα τρόπο “αυτόματες και ανάλογες προς τις απορροφητικές δυνατότητες και την εκπαιδευτική υποδομή κάθε κράτους – μέλους, που προκατέβαλε τα έξοδα”. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να ωφελούνται περισσότερο τα πλούσια κράτη».^{*}

«Η έντονη κριτική που ασκήθηκε από την Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα του Ε.Κ.Τ. οδήγησε σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων (1972,

^{*} ΜΕΛΕΤΗ Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.-Ε.Ε.Τ.Α.Α., Κοινωνική πολιτική και τοπική αυτοδιοίκηση, σελ. 127, Αθήνα 1995

1977, 1983, 1988), με στόχο να απλοποιηθεί η λειτουργία του, να καθοριστεί ένα νέο σύστημα ενισχύσεων, να διευρυνθεί το πεδίο δράσης του, να προσαρμοστούν οι στόχοι του στις εκάστοτε μεταβαλλόμενες συνθήκες απασχόλησης και γενικώς να καταστεί πιο ευέλικτο και πιο αποτελεσματικό εργαλείο άσκησης κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής της απασχόλησης και το κυριότερο μέσο καταπολέμησης της ανεργίας.

Το 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ψήφισε νέο κανονισμό λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων και διπλασίασε τους πόρους τους. Σύμφωνα με το νέο κανονισμό του, το Ε.Κ.Τ. εξακολουθεί να συμμετέχει στη χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, απασχόλησης και δημιουργίας επιχειρησιακών δραστηριοτήτων για αυτοαπασχολούμενους, κυρίως όμως τώρα έχει αποστολή να παρεμβαίνει:

α. «Κατά οριζόντιο τρόπο» σε όλη την Κοινότητα, για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας (>12 μήνες) ατόμων άνω των 25 ετών και την επαγγελματική ένταξη των νέων (κάτω των 25 ετών) που αναζητούν εργασία συνοδεύοντας τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών – μελών, αλλά και προσδιορίζοντας κοινοτικές προτεραιότητες. Σε συμμόρφωση και με το άρθρο 123 της Συνθήκης, στο οποίο προστέθηκε ως αποστολή του Ε.Κ.Τ. «η προσαγωγή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και τις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού», η Κοινότητα δίνει απόλυτη προτεραιότητα:

1. σε «παραδειγματικές και καινοτόμες δράσεις», που αφορούν στην επαγγελματική ένταξη των νέων και των μακροχρόνια ανέργων,
2. στις αποκλειόμενες από την αγορά εργασίας κοινωνικές κατηγορίες, που θα μπορούσαν να επωφεληθούν από δράσεις επαγγελματικής επανένταξης και
3. στους εργαζόμενους που θίγονται από τις βιομηχανικές μεταλλαγές και την εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής.

β. «Σύμφωνα με τους κανόνες περιφερειακής επιλεξιμότητας και συνενεργείας με τα άλλα ταμεία», για την προώθηση της σταθερότητας στην απασχόληση και την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων για τους ανέργους ή τους

απειλούμενους με ανεργία στις περιοχές με καθυστέρηση στην ανάπτυξη, τις περιοχές που πλήττονται από βιομηχανική παρακμή και τις αγροτικές περιοχές. Στην περίπτωση αυτή το Ε.Κ.Τ. έχει δυνατότητες για μια ευρύτερη παρέμβαση, ιδίως στις περιοχές με προβληματική ανάπτυξη, π.χ. υπέρ προσώπων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και διαφθρωτική προσαρμογή των εν λόγω περιφερειών και ζωνών, όπως το προσωπικό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, εφόσον η επανεκπαίδευση του κρίνεται εντελώς απαραίτητη ενόψει εισαγωγής νέων τεχνολογιών ή νέων τρόπων διαχείρισης της επιχείρησης. Επιπλέον, το Ε.Κ.Τ., στα πλαίσια των προσπαθειών για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, μπορεί να παρεμβαίνει ενισχύοντας συνοδευτικές δράσεις, όπως λ.χ. μελέτες, τεχνική βοήθεια, ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των κρατών – μελών ή των περιφερειών, κατάρτιση εκπροσώπων του προσωπικού σε κοινοτικό επίπεδο ή καταρτίσεις νεοτεριστικού χαρακτήρα.

Γενικώς η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη προτεραιότητα σε ενέργειες που δημιουργούν νέες σταθερές θέσεις εργασίας ή ευκαιρίες αυτοαπασχόλησης, προωθούν την κατάρτιση και την επανένταξη στην αγορά εργασίας γυναικών, οι οποίες μετά από μακροχρόνια διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, επιθυμούν να ξαναεργασθούν, προσφέρουν δυνατότητες επαγγελματικής ένταξης των νέων, που διέκοψαν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευσή τους και δεν μπορούν να ακολουθήσουν μια κανονική επαγγελματική κατάρτιση, και ενέργειες που εκπαιδεύουν σε υψηλές τεχνολογίες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων απορροφούν οι ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης (80%) και απασχόλησης (15%). Τις προτεραιότητες αυτές προωθεί η Επιτροπή μέσω των «λειτουργικών προγραμμάτων», που προβλέπονται στα εθνικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, αντιμετωπίζοντας συγχρόνως και το πρόβλημα κατακερματισμού των πόρων του Ε.Κ.Τ. σε διάσπαρτα ατομικά προγράμματα.

Στα πλαίσια της εφαρμογής του λεγόμενου Δεύτερου Πακέτου Ντελόρ προβλέπεται μια νέα βασική μεταρρύθμιση τόσο της λειτουργίας όσο και των στόχων του Ε.Κ.Τ., ώστε να προσαρμοσθεί στις νέες διευρυμένες αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής που παρέχει στην Κοινότητα η Συνθήκη του Maastricht. Είναι όμως βέβαιο, ότι και μετά τη μεταρρύθμιση αυτή θα διατηρηθούν σε ισχύ

ως υγιείς και αποτελεσματικές οι βασικές αρχές λειτουργίας όλων των διαρθρωτικών ταμείων, που ισχύουν από τη μεταρρύθμιση του 1988. Οι αρχές αυτές είναι: Συγκέντρωση της δράσης των Ταμείων στις πλέον μειονεκτούσες περιφέρειες, προγραμματισμός, εταιρική σχέση και προσθετικότητα».*

Όσον αφορά την Ελλάδα οι ενισχύσεις του Ε.Κ.Τ. κατευθύνθηκαν κυρίως στους εξής βασικούς τομείς:

Γεωργία – Νέοι – Κλωστοϋφαντουργία – Διακινούμενοι εργαζόμενοι.

Στην Ελλάδα οι δημόσιοι φορείς και οργανισμοί προκειμένου να κάνουν χρήση των πόρων του Ταμείου, υπέβαλαν (1981 – 1983) και πέτυχαν να εγκριθεί ένας αριθμός έργων (Ο.Α.Ε.Δ., Ο.Τ.Ε., Ο.Σ.Ε., ΕΛ.ΚΕ.Π.Α., ΠΑΣΕΓΕΣ κ.τ.λ.). Αν δεν υπήρχαν οι πόροι του Ε.Κ.Τ., δεν θα αναπτυσσόταν η δραστηριότητα αυτή των φορέων που δικαιούνται να κάνουν χρήση των πόρων του Ε.Κ.Τ.

4.3. Κοινοτικές πρωτοβουλίες

«Από το 1980 το Συμβούλιο συμφώνησε σε ορισμένες βασικές κατευθυντήριες προτάσεις για την εφαρμογή μιας πολιτικής, που θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη συνοχή της αγοράς εργασίας της Ε.Ε., καθορίζοντας συγχρόνως τους στόχους και τα μέτρα. Από το 1982 το Συμβούλιο, μετά από προτάσεις της Επιτροπής, άρχισε να εκδίδει ψηφίσματα για την απασχόληση και την ανεργία. Στα ψηφίσματα αυτά τονίζονται οι αναγκαιότητες στον τομέα οικονομικής πολιτικής (επενδύσεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, συνεταιριστικές πρωτοβουλίες, τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και τοπικής ανάπτυξης, ρύθμιση των σχέσεων στις άτυπες μορφές εργασίας κ.λ.π.). Παράλληλα, στα πλαίσια των αναμορφωνόμενων διαρθρωτικών ταμείων 1981 και με κύριο όργανο παρέμβασης το Ε.Κ.Τ., λαμβάνονται μέτρα για την απασχόληση των νέων, την καταπολέμηση της ανεργίας των γυναικών και την

* ΜΕΛΕΤΗ Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.-Ε.Ε.Τ.Α.Α. Κοινωνική πολιτική και τοπική αυτοδιοίκηση. Αθήνα 1995. σελ. 128-129

καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, η οποία από το 1984 αποτελεί «πονοκέφαλο» για την Ένωση. Το 1984 η Επιτροπή ενημέρωσε το Συμβούλιο ότι υπήρχαν 4,3 εκατομμύρια άνεργοι (περισσότερο από ένα χρόνο), εκ των οποίων μάλιστα οι μισοί σχεδόν ήταν άνεργοι για διάστημα δύο ετών και άνω. Το 1986 το Συμβούλιο ψήφισε ένα Μνημόνιο για την καταπολέμηση του διαρκώς εντεινόμενου προβλήματος της ανεργίας, ενώ το 1987 ψηφίσθηκε ένα πρόγραμμα που στόχευε στον εντοπισμό των καλύτερων εθνικών μέτρων για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και την ανταλλαγή των πληροφοριών αυτών σε εθνικό επίπεδο. Ανταποκρινό μένει στο αίτημα αυτό η Επιτροπή επεξεργάστηκε αρχές του 1988 το πρόγραμμα ERGO. Με τα προγράμματα LEDA και ERGO εγκαινιάζεται μια νέα τακτική κοινοτικής πρωτοβουλίας και αρχίζει μια σειρά ευρωπαϊκών προγραμμάτων δράσης, τα κυριότερα των οποίων θα περιγραφούν παρακάτω».*

* ΜΕΛΕΤΗ Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.-Ε.Ε.Τ.Α.Α. Κοινωνική πολιτική και τοπική αυτοδιοίκηση, σελ. 127, Αθήνα 1995

ERGO

Δράσεις υπέρ των ανέργων μεγάλης διάρκειας

1. Νομική βάση / πηγή

Έντυπο Δ/νσης V 1546/90.

2. Διάρκεια

Από 1989 μέχρι 1993.

3. Προϋπολογισμός

1,5 ECU ετησίως.

4. Στόχοι

Το ERGO αποβλέπει στην προώθηση επιτυχημένων εμπειριών, που μπορούν να ενταχθούν σε εθνικά προγράμματα υπέρ μακροχρόνια ανέργων, καθώς και πρακτικών μεθόδων παρακολούθησης και αξιολόγησης. Πιο συγκεκριμένα αποβλέπει στην:

- α) επιλεκτική καταγραφή προγραμμάτων και έργων για μακροχρόνια ανέργων.
- β) βελτίωση υφιστάμενων συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών, παρακολούθησης και αξιολόγησης των σχετικών προγραμμάτων.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το ERGO συμμετέχει στη χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

- α) Συλλογή βασικών πληροφοριών σχετικά με τα εθνικά προγράμματα και τοπικά έργα κυβερνητικά ή μη, στατιστικά στοιχεία κ.λ.π.,
- β) Προώθηση επιλεγμένων έργων επίδειξης υπέρ των μακροχρόνια ανέργων,
- γ) Διάδοση καλών και ορθών πρακτικών μέσω εκδόσεων, οπτικοακουστικού υλικού και μέσων μαζικής ενημέρωσης,

- δ) Διοργάνωση σεμιναρίων, συνεδρίων, επισκέψεων μελέτης και ανταλλαγής ειδικών,
- ε) Έρευνες για τη βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών, παρακολούθησης και αξιολόγησης των σχετικών προγραμμάτων.

6. Δικαιούχοι

- α) Εθνικές και τοπικές Αρχές.
- β) Οργανώσεις και Ενώσεις.
- γ) Οργανισμοί.
- δ) Στατιστικές Υπηρεσίες.

7. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V.
- β) Εθνική Αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ο.Α.Ε.Δ.

SPEC

Παροχή βοήθειας στους μακροχρόνια άνεργους

1. Νομική βάση / πηγή

E.E.C. 157/90

2. Διάρκεια

Από 1990 έως 1992.

3. Προϋπολογισμός

5 εκατ. ECU

4. Στόχοι

Το SPEC αποβλέπει στην καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και αποσκοπεί στην επανένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας. Επίσης αποβλέπει στην κοινωνική αποκατάσταση των μακροχρόνια ανέργων και στις συνθήκες που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την αγορά εργασίας.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το SPEC συμμετέχει στην χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

- α) μέτρα επαγγελματικής επανένταξης μακροχρόνια ανέργων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις ειδικές συνθήκες κάθε ατόμου,
- β) μέτρα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις ειδικές συνθήκες των τοπικών και περιφερειακών αγορών εργασίας,
- γ) παροχή συμβουλών και τεχνικής υποστήριξης ανάλογα με την εθνική πολιτική και πρακτική στον τομέα της απασχόλησης, ώστε να υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς,

- δ) μέτρα υποβοηθητικής επαγγελματικής κατάρτισης για την καλύτερη προσαρμογή στις νέες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας,
- ε) μέτρα συντονισμού των προσπαθειών των διαφόρων σχετικών φορέων, κυρίως σε τοπικό επίπεδο,
- στ) προληπτικά μέτρα για την αποτροπή κατάληξης των εργαζομένων σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας.

6. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

7. Αρμοδιότητες

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας.

ELISE

Δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την τοπική ανάπτυξη και τις τοπικές πρωτοβουλίες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

E.E.C. 70/84

2. Προϋπολογισμός

400.000 ECU ετησίως.

3. Στόχοι

Το ELISE που υφίσταται από το 1985, αποβλέπει στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τις εθνικές και κοινοτικές δραστηριότητες για την τοπική ανάπτυξη και τις τοπικές πρωτοβουλίες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης καθώς και συγκεκριμένων συμβουλών σε αρμόδιους για τη διαμόρφωση πολιτικής σε τοπικό επίπεδο.

4. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το ELISE καλύπτει τις εξής δράσεις:

- α) Συλλογή, επεξεργασία και διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τις δυνατότητες τοπικής ανάπτυξης και τις ενέργειες που αναλαμβάνονται σε τοπικό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο (προγράμματα, πρωτοβουλίες, στατιστικά στοιχεία κ.λ.π.).
- β) Ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών μέσω επισκέψεων, σεμιναρίων κ.λ.π.
- γ) Παροχή συμβουλών και πληροφοριών δυνατοτήτων τεχνικής βοήθειας για την τοπική ανάπτυξη.

5. Δικαιούχοι

- α) Εθνικές και τοπικές αρχές
- β) Φυσικά και νομικά πρόσωπα

6. Συνεργασία

Προγράμματα LEDA, LEIS και όλα τα συναφή προγράμματα για την απασχόληση.

7. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Διεύθυνση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ο.Α.Ε.Δ.

LEDA

Ανάπτυξη της τοπικής απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

Ψηφίσματα του Συμβουλίου: 76-84, E.E.C. 161/84 – 22-12-86, E.E.C. 340/86 – 29-5-90, E.E.C. 157/90

2. Διάρκεια

Από 1986 έως 1993

3. Προϋπολογισμός

Το LEDA δεν είναι χρηματοδοτικό πρόγραμμα. Παρέχει τεχνική βοήθεια (συμβουλές, εκθέσεις, επισκέψεις) ύψους 1 εκατ. ECU ετησίως.

4. Στόχοι

Το LEDA αποβλέπει στον προσδιορισμό μεθόδων στρατηγικής, που εξασφαλίζουν επιτυχή και μακροχρόνια τοπική ανάπτυξη, τρόπων ενθάρρυνσης συνεργασίας μεταξύ τοπικών φορέων και τρόπων εξασφάλισης αποτελεσματικής εφαρμογής σε τοπικό επίπεδο των εθνικών και κοινοτικών μέτρων / παρεμβάσεων για αύξηση θέσεων απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα αποβλέπει στην:

- α) ενεργοποίηση τοπικού πληθυσμού,
- β) αξιοποίηση ανθρώπινων πόρων,
- γ) δημιουργία νέων ειδικοτήτων,
- δ) εισαγωγή νέων στρατηγικών απασχόλησης,
- ε) ενθάρρυνση τοπικών συνεργασιών και καινοτομιών.

5. Μέτρα

Για την εξασφάλιση των στόχων αυτών το LEDA καλύπτει τις εξής δράσεις:

- α) Παροχή τεχνικής βοήθειας στις 24 συμμετέχουσες περιοχές (συμβουλές, μελέτες, έρευνες, επισκέψεις, εκθέσεις, δημοσιεύματα, κ.λ.π.).
- β) Επεξεργασία αποτελεσμάτων προηγούμενων σταδίων του προγράμματος.
- γ) Διάδοση τεχνογνωσίας για θέματα αναμόρφωσης αστικών περιοχών, καινοτομιών και τεχνολογικής ανάπτυξης στην απασχόληση κ.λ.π.
- δ) Ενθάρρυνση μονιμότερων μορφών συνεργασίας και δεσμών μεταξύ των περιοχών με παρόμοια προβλήματα τοπικής υποαπασχόλησης.

Το LEDA έχει θέσει σε εφαρμογή προγράμματα – πιλότους σε 24 περιοχές της Κοινότητας και στη συνέχεια 24, με καινοτομικές εμπειρίες σε θέματα ανάπτυξης της απασχόλησης. Οι περιοχές αυτές διακρίνονται σε αγροτικές, αστικές / αγροτικές, παρακμάζουσες βιομηχανικές περιοχές και μεγάλα αστικά κέντρα.

Οι περιοχές της Ελλάδας που έχουν ενταχθεί στο LEDA είναι της Αρκαδίας και της Σημείας.

6. Δικαιούχοι

Τοπικές και περιφερειακές Αρχές.

7. Συνεργασία

- α) Προγράμματα ILE, ERGO, SPEC
- β) Δίκτυα MISEP, SEDOC, ELISE και SYSDM

8. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ο.Α.Ε.Δ.

LEIS

Τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

Ε.Ε.Κ. 70/84, C. 161/84

2. Διάρκεια

Από 1984 έως 1992

3. Προϋπολογισμός

Το ύψος του ποσού καθορίζεται στα πλαίσια της ετήσιας διαδικασίας του κοινοτικού προϋπολογισμού.

4. Στόχοι

Το LEIS αποβλέπει στην δημιουργία μόνιμης απασχόλησης μέσω της δημιουργίας νέων μικρών επιχειρήσεων ή της μετατροπής των βιώσιμων στοιχείων επιχειρήσεων, που έχουν πτωχεύσεις, γεγονός που συνεπάγεται συχνά συνεργασία μεταξύ των ιδιωτών, ομάδων δράσης, κοινωνικών εταίρων και τοπικών / περιφερειακών Αρχών.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το LEIS συμμετέχει στην χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

- α) Δημιουργία γραφείων ανάπτυξης, τα οποία θα παρέχουν αρχική και διαρκή υποστήριξη.
- β) Μετατροπή κενών κτιρίων σε κατάλληλους χώρους για μικρές επιχειρήσεις και εργαστήρια.
- γ) Πληροφόρηση αρμόδιων φορέων για διαθέσιμη ενίσχυση σχετικά με ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών για απασχόληση.
- δ) Διευκόλυνση δημιουργίας επιχειρήσεων, όσον αφορά το κόστος, ταχύτητα και απλότητα απαιτούμενων διατυπώσεων.

- ε) Προώθηση κατάρτισης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- στ) Ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.
- ζ) Μελέτες σχετικά με καινοτομικές μεθόδους μελλοντικής ανάπτυξης τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση.
- η) Ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών για απασχόληση σε περιοχές με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό μεταναστών ή παρουσιάζουν συγκέντρωση μειονοτήτων.

6. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

7. Συνεργασία

α) Προγράμματα LEDA, ERGO

β) Δίκτυα MISEP, SEDOC, ELISE και SYSTEM

8. Αρμοδιότητες

α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V

β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ο.Α.Ε.Δ.

NOW

Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών στον τομέα της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης

1. Νομική βάση / πηγή

E.E.C. 327/90

2. Διάρκεια

Από 1990 έως 1993

3. Προϋπολογισμός

120 εκατ. ECU

4. Στόχοι

Το NOW αποβλέπει στο να προωθήσει, μέσω διεθνικών δράσεων, την ισότητα ευκαιριών στον τομέα της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, δηλαδή στο να επωφεληθούν οι γυναίκες σε ισότιμη βάση με τους άνδρες από τα θετικά αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης και τεχνολογικής εξέλιξης. Πιο συγκεκριμένα, αποβλέπει στην:

- α) επαναξιοποίηση και προώθηση επαγγελματικών προσόντων των γυναικών και δυνατότητας δημιουργίας γυναικείων επιχειρήσεων ή συνεταιρισμών,
- β) επανένταξη γυναικών στην αγορά εργασίας και περιορισμό της προσωρινής απασχόλησης.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το NOW συμμετέχει στην χρηματοδότηση (το ύψος της συνδρομής θα αποφασίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία) των εξής δράσεων:

- α) Δημιουργία μικρών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών από γυναίκες, που πέρα από τη μείωση της ανεργίας θα συμβάλλουν στην τοπική

ανάπτυξη και ειδικότερα των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών. Στα πλαίσια της εύλογης αυτής δημιουργίας υποστηρίζονται μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης, παροχής βοήθειας για την έναρξη δραστηριοτήτων κ.λ.π.

- β) Μέτρα προσανατολισμού και παροχής συμβουλών προκαταρκτικής επαγγελματικής κατάρτισης και πρόσβασης στην απασχόληση.
- γ) Υλοποίηση σεμιναρίων σε κάθε κράτος – μέλος όπου θα αναλύονται από ειδικούς μορφές στρατηγικών και μεθόδων που θα εξασφαλίζουν την πρόσβαση των γυναικών και κυρίως των νέων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- δ) Διάδοση σχετικών πληροφοριών μέσω έκδοσης ειδικού εντύπου, βάσης δεδομένων, εκθέσεων και δημοσιευμάτων σχετικά με τις νέες ειδικεύσεις και τα υφιστάμενα κοινοτικά και εθνικά προγράμματα για την κατάρτιση των γυναικών.
- ε) Παροχή κινήτρων στους εργοδότες και συνδικαλιστικές Οργανώσεις για συμμετοχή τους στα εν λόγω προγράμματα.

6. Δικαιούχοι

- α) Εθνικές αρχές
- β) Φυσικά και νομικά πρόσωπα

7. Συνεργασία

- α) Προγράμματα NOW και WOMEN EMPLOYMENT
- β) Κέντρο έρευνας Ευρωπαίων γυναικών (CREW).

8. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V
- β) Εθνική αρχή: Ο.Α.Ε.Δ. και Γ.Γ. Ισότητας

SEDOC

Συνεργασία μεταξύ κρατών – μελών στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας και της απασχόλησης των εργαζομένων

1. Νομική βάση / πηγή

Κανονισμός του Συμβουλίου της 15^{ης} Οκτωβρίου 1968 (1612/68),
Ε.Ε. Ι. 257/68, σελ. 2

2. Προϋπολογισμός

Το ύψος του ποσού καθορίζεται στα πλαίσια της ετήσιας διαδικασίας του κοινοτικού προϋπολογισμού

3. Στόχοι

Το SEDOC αποβλέπει στην προώθηση, της συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών και της Επιτροπής στον τομέα της ανεργίας και της απασχόλησης, στοιχείο αναγκαίο για την πραγματοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας

4. Μέτρα

Για την υλοποίηση του στόχου αυτού το SEDOC προωθεί τις εξής δράσεις:

- α) Ανταλλαγή κατάστασης μεταξύ κρατών – μελών μια φορά το μήνα των προσφορών εργασίας κατά επάγγελμα και περιφέρεια, καθώς και των προσώπων που ζητούν εργασία.
- β) Ενέργειες επαφής και συμψηφισμού των προσφορών και ζητήσεων εργασίας βάσει των καταστάσεων από τις ειδικευμένες υπηρεσίες κάθε κράτους μέλους. Οι ενέργειες αυτές συντονίζονται από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Συντονισμού της Επιτροπής.

γ) Επισκέψεις και αποστολές υπαλλήλων καθώς και προγράμματα κατάρτισης ειδικευμένου προσωπικού

5. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

6. Αρμόδιοι φορείς

α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V

β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ο.Α.Ε.Δ.

MISEP

Σύστημα αμοιβαίας πληροφόρησης σχετικά με τις πολιτικές απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

CE 01982, R. O/01358

2. Στόχοι

Το MISEP, που υφίσταται από το 1982, αποβλέπει στο συντονισμό των εθνικών πολιτικών απασχόλησης μέσω τακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, που θα εξυπηρετούν κάθε εθνικό Υπουργείο, αρμόδιο για τα μέτρα απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση κατάλληλων δράσεων.

3. Προϋπολογισμός

500.000 ECU περίπου ετησίως.

4. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το MISEP προβαίνει στις εξής ενέργειες:

- α) Συγκέντρωση, σύνθεση, μετάφραση και διάδοση πληροφοριών, που προέρχονται από τα κράτη – μέλη. Οι πληροφορίες είναι αποθηκευμένες στον κεντρικό υπολογιστή της Επιτροπής ECHO, ενώ η πρόσβαση του κοινού σε αυτές γίνεται μέσω του δικτύου EURONET – BASE.
- β) Αποθήκευση πληροφοριών που θα αποτελούν βάση ερευνών και αναζητήσεων.
- γ) Δημοσίευση τακτικών εκθέσεων με συγκρίσιμες πληροφορίες εθνικών ενεργειών και πολιτικών που αφορούν τις δημόσιες υπηρεσίες, το νομικό πλαίσιο, τις διαδικασίες, τα μέτρα απασχόλησης και δράσεις πληροφόρησης και έρευνας.

- δ) Έκδοση τριμηνιαίου δελτίου (INFORMISEP) σχετικά με τις τελευταίες εξελίξεις στις εθνικές πολιτικές απασχόλησης. Το δελτίο αυτό εκδίδεται, από το 1983, στα αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά.
- ε) Μέτρα για βελτίωση επιπέδου κατάρτισης ανέργων μακράς διάρκειας.
- στ) Ενίσχυση για δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης ή επιχειρήσεων.

5. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

6. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας

WOMEN UNEMPLOYEMENT

Το Πρόγραμμα για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών

1. Νομική βάση / πηγή

DM. (90)449 τελικό

2. Διάρκεια

Από 1991 έως 1995

3. Προϋπολογισμός

2,3 εκατ. ECU για τα δύο πρώτα έτη.

4. Στόχοι

Το WOMEN UNEMPLOYEMENT αποβλέπει στην προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην οικονομική και κοινωνική ζωή, καθώς και στην επανεκτίμηση της συνεισφοράς τους.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το WOMEN UNEMPLOYEMENT συμμετέχει στην χρηματοδότηση (κατά 100% για τα δίκτυα, μελέτες, φροντίδα παιδιών και εμπειρογνώμονες, ενώ για άλλες προτάσεις το ποσοστό ποικίλει κατά περίπτωση) των εξής δράσεων:

- α) Δημιουργία δύο δικτύων για τη δυσμενή θέση των γυναικών και την ενεργό συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- β) Ενθάρρυνση επαφών μεταξύ υφισταμένων δικτύων (όπως IRIS, ILE), που αποτελούν ουσιαστικό μέσο για την εφαρμογή του προγράμματος (αύξηση αριθμού σχεδίων, σεμινάρια, τράπεζες δεδομένων, ανταλλαγές σχεδίων).
- γ) Δημιουργία μικτών επιχειρήσεων ή συνεταιρισμών από γυναίκες.
- δ) Επαγγελματική κατάρτιση γυναικών κυρίως των νέων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

- ε) Μελέτες – έρευνες σχετικά με τις γυναίκες (βάση δεδομένων, εκπόνηση οδηγού, δημοσιεύσεις κ.λ.π.).
- στ) Ανάπτυξη εγκαταστάσεων υποδοχής παιδιών (δημιουργία παιδικών σταθμών, επαγγελματική κατάρτιση εργαζομένων στον τομέα βρεφικής ηλικίας).
- ζ) Προαγωγή και διάδοση πληροφόρησης μέσω διοργάνωσης συνεδρίων, σεμιναρίων, συζητήσεων, ανταλλαγών εμπειριών σχετικά με τους στρατηγικούς άξονες του 3^{ου} προγράμματος δράσης.
- η) Υποστήριξη εθνικών ενεργειών για την προαγωγή της ισότητας.
- θ) Υποστήριξη θετικών ενεργειών στις επιχειρήσεις και ενεργειών ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης των κοινωνικών εταίρων.
- ι) Μέτρα για βελτίωση κατάστασης των γυναικών στην κοινωνία (νέες πρωτοβουλίες στον τομέα των μέσων ενημέρωσης κ.λ.π.).

6. Δικαιούχοι

- α) Γυναίκες, εργαζόμενες και άνεργες.
- β) Ιδρύματα ισότητας.
- γ) Οργανισμοί.
- δ) Ενώσεις.
- ε) Κέντρα κατάρτισης.
- στ) Ερευνητικά ιδρύματα.
- ζ) Επιχειρήσεις, κυρίως Μ.Μ.Ε.

7. Συνεργασία

- α) Προγράμματα NOW, FORCE, COMMET.
- β) Δίκτυα IRIS, ILE.

8. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Γ.Γ. Ισότητας

EMPLOYMENT GROWTH

Πρόγραμμα για την προώθηση της απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

Ε.Ε. C. 340/86, σελ. 2

2. Διάρκεια

Από 1987 μέχρι 1991 (αναμένεται ανανέωση του προγράμματος στο τέλος του 1992).

3. Προϋπολογισμός

Το ύψος του ποσού καθορίζεται στα πλαίσια της ετήσιας διαδικασίας του κοινοτικού προϋπολογισμού.

4. Στόχοι

Το EMPLOYMENT GROWTH αποβλέπει στη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας με στόχο τη διαρκή μείωση της ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα, αποβλέπει στην:

- α) προώθηση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και της απασχόλησης,
- β) διαμόρφωση αποτελεσματικότερων αγορών εργασίας,
- γ) καλύτερη κατάρτιση για τους νέους και ενήλικες,
- δ) ουσιαστικότερη βοήθεια για μακροχρόνια ανέργους.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το EMPLOYMENT GROWTH συμμετέχει, μέσω συμβάσεων κοινής δαπάνης, στην χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

α) Ενίσχυση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων μέσω:

- αναζήτησης και προώθησης τρόπων με τους οποίους οι μεγάλες επιχειρήσεις και γενικά ο ιδιωτικός τομέας μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία και ανάπτυξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, (π.χ. εκπαίδευση και παροχή συμβουλών από ειδικούς),
- παροχής υπηρεσιών από τις αρμόδιες Αρχές στις μικρές επιχειρήσεις για την αγορά εργασίας, συμβουλών για εισαγωγή νέων τεχνολογιών και άλλων διευκολύνσεων με χαμηλό κόστος,
- ελάττωσης των διοικητικών εμποδίων για τη δημιουργία και επέκταση των επιχειρήσεων με απλουστευμένη καθοδήγηση στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και στους αυτοαπασχολούμενους.
- ενθάρρυνσης της ανάπτυξης συνεταιρισμών και πρωτοβουλιών απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο με προσπάθειες για την επί τόπου παροχή συμβουλών και οδηγιών στους συνεταιρισμούς και τις Μ.Μ.Ε., ενίσχυσης σε κοινοτικό επίπεδο της εκπαίδευσης όσων διευθύνουν ή βοηθούν στη δημιουργία συνεταιρισμών κ.α.

β) Αποτελεσματικότερες αγορές εργασίας, δηλαδή:

- ενθάρρυνση πρωτοβουλιών σε τοπικό επίπεδο για την ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης,
- ενέργειες για τη διευκόλυνση της μετακίνησης των εργαζομένων σε διαθέσιμες εργασίες,
- παροχή βελτιωμένης πληροφόρησης και συμβουλών σχετικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης.

γ) Προώθηση Επαγγελματικής κατάρτισης, δηλαδή:

- μέτρα για την αύξηση των προοπτικών πρόσληψης και σταθερής απασχόλησης για τους νέους που τελειώνουν προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης,
- ανάπτυξη αποτελεσματικότερων μεθόδων κατάρτισης, καθώς και χρησιμοποίησης νέων τεχνολογιών για εξ αποστάσεως μάθηση.

δ) Καταπολέμηση της ανεργίας, δηλαδή:

- μέτρα για την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγησης, καθώς και ενισχύσεις για τις προσλήψεις μακροχρόνια ανέργων.

6. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

7. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/νση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο εργασίας

SYSDEM

Ευρωπαϊκό Σύστημα τεκμηρίωσης της απασχόλησης

1. Νομική βάση / πηγή

Ε.Ε. C51/89, σελ. 3

2. Προϋπολογισμός

450.000 ECU ετησίως.

3. Στόχοι

Το SYSDEM, που υφίσταται από το 1989 αποβλέπει στην συλλογή, ανάλυση, σύνθεση και διάδοση διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τις τάσεις της απασχόλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το είδος των πληροφοριών και οι συγκεκριμένες θεματικές περιοχές που τυγχάνουν προτεραιότητας, καθορίζονται κυρίως από τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων φορέων. Η αντιγραφή των στατιστικών εθνικών εκθέσεων, αλλά και η αναπαραγωγή των αποτελεσμάτων του EUROSTAT δεν αποτελούν αντικείμενο εργασίας του Συστήματος.

4. Μέτρα

Για την υλοποίηση του στόχου αυτού το SYSDEM καλύπτει τις εξής δράσεις:

- α) Εκπόνηση τριμηνιαίων και ετήσιων αναφορών με ειδικά θέματα απασχόλησης που θα συντάσσονται από την Ομάδα Εθνικών Ανταποκριτών (ένα μέλος από κάθε κράτος – μέλος).
- β) Δημοσίευση πληροφοριακών εντύπων και εκθέσεων με αναλύσεις των τάσεων και εμπειριών των κρατών – μελών σχετικά με την απασχόληση με ιδιαίτερη έμφαση στις δημογραφικές μεταβολές, στους ευαίσθητους οικονομικούς κλάδους, στην έλλειψη ειδικοτήτων, στην κινητικότητα και στις μεταβολές της απασχόλησης

στην περιφέρεια. Την ευθύνη των αναλύσεων την έχει η Μονάδα Ανάλυσης του SYSDM.

- γ) Λειτουργία κέντρου τεκμηρίωσης (μελέτη κειμένων και χρήση Τράπεζας Δεδομένων) από τη Μονάδα πληροφόρησης, που θα είναι αρμόδιο για παροχή συμβουλών και κάθε πληροφόρησης σχετικά με την απασχόληση.

5. Δικαιούχοι

Φυσικά και νομικά πρόσωπα

6. Αρμόδιοι φορείς

α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/ση V

β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας και Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης.

HORIZON

Κοινωνική πρωτοβουλία για άτομα με ειδικές ανάγκες και μειονεκτούσες ομάδες

1. Νομική βάση / πηγή

Ανακοίνωση της Επιτροπής της 29^{ης} Δεκεμβρίου 1990, Ε.Ε. C. 327/90, σελ. 9

2. Διάρκεια

Από 1990 έως 1993

3. Προϋπολογισμός

180 εκατ. ECU

4. Στόχοι

Το HORIZON αποβλέπει στην οικονομική, επαγγελματική και κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και μειονεκτουσών ομάδων. Πιο συγκεκριμένα, αποβλέπει στην:

- α) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των όρων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, μέσω διεθνικών δράσεων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που οφείλονται σε σωματικές και πνευματικές παθήσεις.
- β) ενσωμάτωση στην οικονομική και κοινωνική ζωή ομάδων και ατόμων που υποφέρουν από ειδικές δυσκολίες, όπως έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης, αδυναμία προσαρμογής λόγω ηλικίας, κοινωνικοπολιτιστικού επιπέδου ανάπτυξης, κοινωνικού αποκλεισμού κ.λ.π.

5. Μέτρα

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών το HORIZON συμμετέχει στην χρηματοδότηση (το ύψος της συνδρομής θα αποφασίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία) των εξής δράσεων:

α) Διεθνικές δράσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες:

- Επαγγελματική κατάρτιση σε ειδικότητες και τέχνες μέσω νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας, ώστε να μειωθούν οι φυσικές δυσχέρειες.
- Δημιουργία Μ.Μ.Ε. και συνεταιρισμών από άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Παροχή βοήθειας στις υπηρεσίες, που έχουν αποστολή να βοηθούν την κατηγορία αυτή.
- Σχεδιασμός προτύπων για την προσαρμογή υποδομών συλλογικού ενδιαφέροντος (σήμανση, πρόσβαση στα μεταφορικά μέσα κ.λ.π.).
- Διάδοση εμπειριών και τεχνολογιών στις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης και εξοπλισμών φυσιοθεραπείας / εργασιοθεραπείας.
- Δημιουργία και ανάπτυξη δικτύων πληροφόρησης σχετικά με την πρόσβαση των ατόμων στην επαγγελματική τους κατάρτιση.
- Ανταλλαγή εμπειριών και εμπειρογνομόνων μεταξύ Οργανισμών ειδικευμένων στην κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

β) Σχέδια – πλάνοι για άτομα με δυσκολίες οικονομικής – κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης:

- Μέτρα προσανατολισμού και παροχή συμβουλών.
- Προώθηση επαγγελματικής κατάρτισης.
- Ανταλλαγή παραγόντων κοινωνικής ανάπτυξης.
- Προπαρασκευαστικές σπουδές και τεχνική βοήθεια.

γ) Δράσεις για άτομα που είναι υποχρεωμένα να προσαρμοσθούν απότομα σε νέες κοινωνικοοικονομικές καταστάσεις (παλιννοστούντες, πρόσφυγες κ.λ.π.):

- Προσαρμογή επαγγελματικών προσόντων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.
- Εκμάθηση γλωσσών.

- Φύλαξη και προετοιμασία των παιδιών με παράλληλη διατήρηση της μητρικής γλώσσας.
- Ενίσχυση μέτρων για πρόσληψη και δημιουργία ανεξάρτητων επαγγελματικών δραστηριοτήτων.
- Παροχή βοήθειας στις υπηρεσίες που έχουν αποστολή να βοηθούν τα άτομα αυτά.
- Διαρρύθμιση χώρων διαμετακόμισης πολλαπλής συλλογικής χρήσης (υποδοχή, ενημέρωση κ.λ.π.).

6. Δικαιούχοι

- α) Εθνικές αρχές
- β) Φυσικά πρόσωπα

7. Συνεργασία

Προγράμματα HANDYNET, HELIOS, LESS PRIVILEGED GROUPS, LINGUA

8. Αρμόδιοι φορείς

- α) Επιτροπή των Ε.Κ.: Δ/νση V
- β) Εθνική αρχή: Υπουργείο Εργασίας.

4.4. Λευκή Βίβλος

Η ανεργία αποτελεί ένα πολυσύνθετο πρόβλημα με μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Προξενεί έκπληξη το γεγονός ότι μόνο πολύ πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δώσει προσοχή στο πρόβλημα της ανεργίας. Πράγματι, η πρώτη μεγάλη ανταπόκριση εκφράστηκε ως Λευκή Βίβλος για την ανεργία επί Ζακ Ντελόρ, το Δεκέμβριο του 1993.

Σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο, η ανεργία που πλήττει σήμερα την Κοινότητα οφείλεται αφενός στο μειωμένο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους των τελευταίων 20 ετών και αφετέρου, στην ακαμψία της αγοράς εργασίας. Θεωρεί επίσης σημαντικές τις κοινωνικές και δημογραφικές αλλαγές. Τέτοιες, θεωρεί την πληθυσμιακή γήρανση, την αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μεταστροφή στις καταναλωτικές και πολιτιστικές προτιμήσεις. Το τελικό αποτέλεσμα αυτών των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων ήταν να αυξηθεί ο ρυθμός της απαιτούμενης αλλαγής στις δομές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, ώστε να διατηρηθούν τα επίπεδα απασχόλησης και πραγματικού εισοδήματος, να περιοριστεί η δυνατότητα των κυβερνήσεων να παρεμβαίνουν άμεσα στη διαδικασία δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και τέλος, να αλλάξει η σύνθεση του εργατικού δυναμικού της Κοινότητας, με τρίτους που απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση της αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με το έντυπο οι ενέργειες των κρατών – μελών που είχαν ακολουθηθεί μέχρι εκείνο το διάστημα αποσκοπούσαν περισσότερο στη μείωση της ανεργίας παρά στην αύξηση της απασχόλησης. Θεωρείται λοιπόν, ότι υπάρχει αναγκαιότητα καινοτόμων λύσεων και χάραξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η πρόταση για δράση σχετίζεται με τη μεταρρύθμιση των διατάξεων για την αγορά εργασίας. Πρέπει λοιπόν:

- ✓ Να μετατοπισθεί η έμφαση της πολιτικής προς την αύξηση των επιπέδων απασχόλησης και όχι απλώς στη μείωση των επιπέδων ανεργίας.

- ✓ Να εσπιαστούν οι προσπάθειες στο σύστημα απασχόλησης, δίνοντας προσοχή στις συνέπειες των δημοσιονομικών παραγόντων που αποτρέπουν τη δημιουργία απασχόλησης, όπως είναι η φορολογία και οι υποχρεωτικές κρατήσεις.
- ✓ Να αυξηθούν οι επενδύσεις της Κοινότητας σε ανθρώπινο δυναμικό, από το οποίο εξαρτάται τελικά η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

Το ότι μπορεί να επιτευχθεί υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης για ένα δεδομένο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας αποδεικνύεται από παραδείγματα εκτός της Κοινότητας (Η.Π.Α., Ιαπωνία, Σκανδιναβία), αλλά και εντός αυτής (Δανία). Αν η Ευρώπη επιθυμεί να θέσει ένα στόχο μείωσης της ανεργίας, αυτό θα απαιτήσει γενική μεταρρύθμιση των συστημάτων, κινήτρων που επηρεάζουν την απασχόληση στην αγορά εργασίας. Θα πρέπει να τεθούν τέσσερις αλληλένδετοι στόχοι:

- ✓ Πρέπει να επιτύχουμε ευρύτερη κατανομή θέσεων απασχόλησης και εισοδήματος. Αυτό περιλαμβάνει αλλαγή του προτύπου και της διάρκειας του χρόνου εργασίας, προσαρμογή της φορολόγησης με τρόπους που ενθαρρύνουν περισσότερο την απασχόληση και βελτίωση της προσαρμοστικότητας της αγοράς εργασίας, διευθετώντας το ρυθμιστικό πλαίσιο.
- ✓ Ο δεύτερος είναι να βελτιωθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και μεταξύ των μειονεκτούντων κοινωνικών ομάδων. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει αντιμετώπιση των προβλημάτων απασχόλησης των νέων, καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- ✓ Ο τρίτος είναι να αυξηθεί το απόθεμα ανθρώπινου δυναμικού με τρόπους που να εξασφαλίζουν ότι βελτιστοποιείται η κοινοτική ανταγωνιστικότητα.

- ✓ Ο τέταρτος είναι να επισπευσθεί και να επιταχυνθεί η ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας και νέων δραστηριοτήτων:

Συγκεκριμένες ενέργειες:

A) Κόστος εργασίας και δημιουργία θέσεων απασχόλησης

Οι υφιστάμενες ρυθμίσεις για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και το κόστος από πλευράς φορολογίας και εργασίας, έχουν ως αποτέλεσμα τα κέρδη από την οικονομική ανάπτυξη να απορροφώνται κυρίως από εκείνους που ήδη εργάζονται. Για να αλλάξει αυτό πρέπει να επιδιωχθεί πολιτική συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για:

- ✓ Τον περιορισμό των μισθολογικών αυξήσεων κάτω από την αύξηση της παραγωγικότητας.
- ✓ Τη λήψη συνοδευτικών μέτρων για να εξασφαλισθεί ότι η οικονομική ανάπτυξη μεταφράζεται σε περισσότερες νέες θέσεις εργασίας και σε μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας.

B) Ευελιξία και δημιουργία θέσεων εργασίας

Τα κράτη – μέλη πρέπει να επιδιώξουν την άρση των εμποδίων που τίθενται στις ήδη μεταβαλλόμενες απαιτήσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών σχετικά με την οργάνωση και τις ώρες εργασίας. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί ο αριθμός των θέσεων εργασίας που αντιστοιχούν σε δεδομένα επίπεδα παραγωγής. Αυτό θα γίνει μέσω σειράς μέτρων:

- ✓ Προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου ώστε εκείνοι που επιθυμούν να εργασθούν λιγότερες ώρες να μην υφίστανται απώλειες από πλευράς κοινωνικής προστασίας και όρους απασχόλησης.
- ✓ Ελαχιστοποίηση των τεχνητών χρηματοοικονομικών κινήτρων σε εκείνους με εισόδημα άνω του μέσου όρου, για να εργάζονται περισσότερες ώρες από το μέσο όρο.
- ✓ Ενθάρρυνση των τάσεων προς την κατεύθυνση της μικρότερης εργάσιμης εβδομάδας ανά εργαζόμενο.

- ✓ Θέσπιση μέτρων παροχής κινήτρων για την κάλυψη των νέων ευκαιριών για απασχόληση από εγγεγραμμένους ανέργους, π.χ. κυκλική εναλλαγή σε θέσεις απασχόλησης.

Γ) Φορολογία και κίνητρα: δημιουργία θέσεων εργασίας χαμηλής ειδίκευσης

Τα κράτη – μέλη πρέπει να ασχοληθούν με τα σημερινά αντικίνητρα για την απασχόληση, με μια σειρά μέτρων που ενδέχεται να συμπεριλάβουν:

- ✓ Προσαρμογή των φορολογικών συστημάτων, όσον αφορά την επίδραση που έχουν στους εργοδότες καθιστώντας τις μη μισθολογικές δαπάνες των εργοδοτών αυξανόμενες σε σχέση με την αύξηση των μισθών, με σκοπό να ενθαρρυνθεί η δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας για τους σχετικά, λιγότερο ειδικευμένους με τη μείωση του κόστους των θέσεων αυτών για τους εργοδότες.
- ✓ Μείωση του σχετικού κόστους της εργασίας σε σχέση με τους άλλους συντελεστές της παραγωγής με μείωση π.χ. των εισφορών των εργοδοτών για κοινωνική ασφάλιση.
- ✓ Βελτίωση των προοπτικών εισόδου στην αγορά εργασίας για τα λιγότερο ανταγωνιστικά άτομα, με αναδιάρθρωση των εθνικών κυβερνητικών συστημάτων στήριξης του εισοδήματος, κατά τρόπο, ώστε να είναι δυνατή η συμπλήρωση του εισοδήματος από την εργασία από εισόδημα προερχόμενο από την κοινωνική ασφάλιση.
- ✓ Επανεξέταση των τρόπων με τους οποίους, η σημερινή αλληλεπίδραση της φορολογίας των ρυθμιστικών διατάξεων και των σχετικών δομών μπορεί να προσαρμοσθεί, ώστε να επιτρέψει διεύρυνση της έννοιας της εργασίας εντός ενός κοινού πλαισίου.

Δ) Αύξηση του αποθέματος σε ανθρώπινο κεφάλαιο

Η ανεπάρκεια των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, πρέπει να αντιμετωπισθεί με τη λήψη μιας σειράς μέτρων στο πλαίσιο των εθνικών δομών, ώστε:

- ✓ Να υπάρχει σε ολόκληρη την Κοινότητα η εγγύηση ότι κανένας νέος κάτω των 18 ετών δεν θα είναι άνεργος.
- ✓ Να τεθούν αριθμητικοί στόχοι ως το έτος 2000 για τη βαθμιαία εξάλειψη του βασικού αναλφαβητισμού.
- ✓ Να ανυψωθεί το επίπεδο της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη επιχειρηματικών ικανοτήτων στους νέους ανθρώπους.
- ✓ Να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής και η έκταση των υφιστάμενων συστημάτων μαθητείας, σε ενεργή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.
- ✓ Να βελτιωθεί η συντονισμένη παροχή καθοδήγησης και υπηρεσιών στον τομέα των τοποθετήσεων, ώστε να παρέχονται συμβουλές στους νέους για τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.
- ✓ Να ενθαρρύνουν τα Πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συνεργάζονται εντατικότερα με τη βιομηχανία και το εμπόριο.
- ✓ Να εξετασθούν τρόποι για την παροχή κινήτρων φορολογικού χαρακτήρα στις εταιρίες και τα άτομα που επενδύουν στη συνεχή κατάρτισή τους.

Ε) Επικέντρωση σε συγκεκριμένες ομάδες

Τα κράτη – μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι επιπλέον θέσεις εργασίας διατίθενται με τον αποτελεσματικότερο τρόπο σε εκείνους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας. Διαφορετικά, η κοινότητα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο μιας κοινωνίας δύο ταχυτήτων. Για να αντιμετωπισθεί αυτή η απειλή για την κοινωνική συνοχή, ζητείται από τα κράτη – μέλη να μελετήσουν συγκεκριμένα μέτρα για την ένταξη και επανένταξη των ανέργων με τρόπους μεταξύ των οποίων ενδέχεται να περιλαμβάνονται:

- ✓ Ενίσχυση των προσπαθειών για την ένταξη ή επανένταξη των μακροχρόνια ανέργων με παροχή σαφέστερων διόδων προς την επίσημη αγορά εργασίας.
- ✓ Εξέταση τρόπων, με τους οποίους μπορεί να ενθαρρυνθεί η κοινωνική οικονομία, με φορολογικές απαλλαγές, με εταιρικές σχέσεις μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με μεθόδους που περιλαμβάνουν κατά ένα μέρος εργασία και κατά ένα άλλο μέρος, στήριξη του εισοδήματος.
- ✓ Ενίσχυση της πολιτικής ίσων ευκαιριών για τους άνδρες και τις γυναίκες στην απασχόληση με βελτίωση των υφιστάμενων ευκαιριών σταδιοδρομίας για τις γυναίκες και κατάργηση των φορολογικών μέτρων και των μέτρων κοινωνικής προστασίας, τα οποία ενδέχεται να προκαλούν διακρίσεις.

Σε όλες τις παραπάνω προσπάθειες πρέπει να τονισθεί ο ρόλος των υπηρεσιών απασχόλησης, οι οποίες πρέπει να εντείνουν την καθοδήγηση, επικεντρωμένες στα ενδιαφερόμενα άτομα σε τοπικό επίπεδο.

4.5. Η Σύνοδος του ESSEN

Οι προτάσεις της Επιτροπής στη «Λευκή Βίβλο» δεν κατάφεραν όμως να δώσουν λύση στο πρόβλημα της ανεργίας, που εξακολούθησε να είναι υψηλή τα επόμενα χρόνια. Έπειτα από τη Σύνοδο στο Essen το Δεκέμβριο του 1994, τα κράτη – μέλη συμφώνησαν σε μια Ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Αυτή η στρατηγική συνδυάζει μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο αποτέλεσμα για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Εστιάζεται σε πολιτικές που αποσκοπούν στο να περιορίσουν τις ατέλειες στην αγορά εργασίας.

Οι πολιτικές της Ε.Ε. από την πλευρά της ζήτησης χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: Σε πολιτικές, όπου η ίδια η κυβέρνηση προσλαμβάνει άμεσα υπαλλήλους στο δημόσιο τομέα, ώστε να ενισχύσει την απασχόληση και σε

πολιτικές, όπου η κυβέρνηση αυξάνει την απασχόληση μέσω αυξήσεων της ζήτησης για τα προϊόντα. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω μείωσης των φόρων, είτε με δημοσιονομική και νομισματική επέκταση. Αυτές οι κινήσεις της κυβέρνησης θα έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης. Στο πλαίσιο όμως της Ο.Ν.Ε. και των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, η κυβέρνηση αντιμετωπίζει κάποιους περιορισμούς.

Στη συνάντηση κορυφής του Essen, τα κράτη – μέλη συμφώνησαν ότι η οικονομική ανάπτυξη θα επιφέρει σίγουρα αύξηση της απασχόλησης. Μέλημα των κρατών – μελών θα είναι η μακροοικονομική σταθερότητα και η δημιουργία όλων εκείνων των προϋποθέσεων που θα συμβάλλουν στην αύξηση των επενδύσεων και του προϊόντος, ώστε να επέλθει αύξηση της απασχόλησης. Μια από αυτές τις προϋποθέσεις είναι η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η οποία έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια. Τα κράτη – μέλη έχουν σταθεροποιήσει τις νομισματικές τους πολιτικές και κάνουν προσπάθειες για τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών. Η μείωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, έχουν δημιουργήσει ένα θετικό επενδυτικό κλίμα, ώστε να υπάρχει αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ε.Ε. θα φθάσει το 3% τα δύο επόμενα χρόνια, δημιουργώντας περίπου 3,5 εκ. θέσεις εργασίας και ρίχνοντας την ανεργία στο 9,7% στα τέλη του 1999. Πολλοί οικονομολόγοι επιμένουν ότι η ανεργία δεν επηρεάζεται από τους ρυθμούς αύξησης του Α.Ε.Π. Σε αρκετές χώρες όπως η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Ελλάδα, η ανεργία αυξήθηκε κατά την περίοδο που σημειώθηκε οικονομική ανάκαμψη. Για παράδειγμα, το 1996 η ανεργία στην Ελλάδα χειροτέρευσε στο 10,4% από 10%, ενώ το Α.Ε.Π. έφθανε σε ύψη ρεκόρ για τη μεταπολιτευτική περίοδο παρουσιάζοντας αύξηση 2,6%.

Η Ε.Ε. συμπληρώνει τις πολιτικές από πλευράς της ζήτησης, με πολιτικές από την πλευρά της προσφοράς. Η κυριότερη αφορά το σχηματισμό αξιόλογου εργατικού δυναμικού (μέσω κυβερνητικών προγραμμάτων εκπαίδευσης ή παροχών κινήτρων προς τα άτομα και τις επιχειρήσεις για

εκπαίδευση), ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στη σημερινή ζήτηση εργασίας. Η Επιτροπή, πιστεύει ότι, μια σταθερή δευτεροβάθμια και μετα – δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι αναγκαίο να συμπληρώνεται με συνεχιζόμενη περαιτέρω κατάρτιση, κατά τη διάρκεια της απασχόλησης και περιοδική επανακατάρτιση σε νέες δεξιότητες. Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει ένα mismatch μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης για ειδικευμένη εργασία. Υπολογίζεται ότι σε 10 χρόνια, 80% από τη σημερινή τεχνολογία θα είναι ξεπερασμένη. Η εκπαίδευση λοιπόν, έχει γίνει απαραίτητη για την εξεύρεση εργασίας.

Στη συνάντηση κορυφής του Essen τα κράτη – μέλη συμφώνησαν ότι προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στους νέους, στους μακροχρόνια άνεργους και στις άνεργες γυναίκες. Στο συνέδριο της Μαδρίτης και της Φλωρεντίας αποφασίσθηκε ότι η στρατηγική της απασχόλησης πρέπει να πετύχει τους παραπάνω στόχους.

4.6. Η σύνοδος του Λουξεμβούργου

Η ανεργία εξακολουθεί να παραμένει σημαντικό πρόβλημα για την Ενωμένη Ευρώπη, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από τα κράτη – μέλη. Ποιες είναι όμως οι τελευταίες τάσεις όσον αφορά τις πολιτικές για την αντιμετώπιση της ανεργίας; Αυτές αντικατοπτρίζονται από το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου στις 21/11/97, το πρώτο το οποίο είναι αποκλειστικά αφιερωμένο στην απασχόληση. Χαρακτηριστικό της μεγάλης σημασίας που είχε το συμβούλιο, ήταν η τεράστια προετοιμασία από τα Συμβούλια Υπουργών ECOFIN και Κοινωνικών Υποθέσεων και την Κομισιόν. Κατέληξαν σε ένα μακροσκελές κείμενο για την απασχόληση που παρουσίασε η Λουξεμβουργιανή προεδρία. Το συμβούλιο υπουργών ψαλίδισε το αρχικό κείμενο της Επιτροπής, που προέβλεπε δημιουργία 12 εκ. νέων θέσεων εργασίας μέσα σε πέντε χρόνια. Προσδιόρισαν απλών τον ελάχιστο

κοινό παρονομαστή απασχόλησης που μπορούσαν να δεχθούν οι «15». Τα κύρια σημεία του κειμένου αυτού είναι τα ακόλουθα:

Στην εισαγωγή, αναφέρεται ότι ενώ υπάρχουν κριτήρια στη διαδικασία της Ο.Ν.Ε. για το Ευρώ, δεν υπάρχουν αντίστοιχα κριτήρια για την απασχόληση. Διευκρινίζει επίσης, ότι οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση θα προσαρμόζονται στην ιδιαίτερη κατάσταση κάθε κράτους – μέλους. Αυτές οι γραμμές περιλαμβάνονται σε τέσσερα βασικά κεφάλαια.

Το 1^ο **Κεφάλαιο** έχει αφιερωθεί στη βελτίωση της ικανότητας επαγγελματικής ένταξης, πιο συγκεκριμένα, για τους άνεργους νέους. Τα κράτη – μέλη θα προσφέρουν ένα νέο ξεκίνημα σε κάθε νέο πριν συμπληρώσει 6 μήνες στην ανεργία υπό μορφή θέσης απασχόλησης, κατάρτισης, μετειδίκευσης, επαγγελματικής εμπειρίας ή κάθε άλλου μέτρου που μπορεί να ευνοήσει την επαγγελματική ένταξη. Οι μαθητές επίσης, πρέπει να προσαρμοστούν με τα ενεργητικά μέτρα της επαγγελματικής ένταξης. Τα κράτη – μέλη θα πρέπει να αυξήσουν τον αριθμό των ανέργων που θα δεχθούν κάποια κατάρτιση που θα προσεγγίζει προοδευτικά το μέσο όρο των τριών κρατών – μελών με τις καλύτερες επιδόσεις.

Το 2^ο **Κεφάλαιο**, έχει τίτλο «*Ανάπτυξη του επιχειρησιακού πνεύματος*». Εδώ τίθεται το μεγάλο πρόβλημα της μείωσης της φορολογίας και των κοινωνικών επιβαρύνσεων στις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι πρέπει να θεσπιστεί ένα σαφές, σταθερό και αξιόπιστο κανονιστικό πλαίσιο για να διευκολύνει σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα επενδύσεων, την εκκίνηση και διαχείριση των επιχειρήσεων. Τα κράτη – μέλη πρέπει επίσης να ελαφρύνουν και να απλουστεύσουν τις διοικητικές επιβαρύνσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και να μειώσουν τα εμπόδια από το καθεστώς της φορολογίας και της κοινωνικής ασφάλισης, που δεν επιτρέπουν σε έναν έμμισθο εργαζόμενο να δημιουργήσει μια ανεξάρτητη μικρή επιχείρηση. Το φορολογικό σύστημα πρέπει να γίνει περισσότερο ευνοϊκό για την απασχόληση και να αντιστραφεί η μακροπρόθεσμη τάση επιβολής φόρων και υποχρεωτικών εισφορών στην εργασία. Ακόμα, κάθε κράτος – μέλος, ανάλογα

με τις ανάγκες του και το σημερινό του επίπεδο, θα θέσει ένα στόχο σταδιακής μείωσης της φορολογικής πίεσης στην εργασία και του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, ενώ θα εξεταστεί και η σκοπιμότητα για την επιβολή ενεργειακού φόρου, ώστε να καλυφθούν τα έσοδα που θα χαθούν από το μείωση της φορολογίας στις επιχειρήσεις.

Το **3^ο Κεφάλαιο** έχει έναν εντυπωσιακό και μακροσκελή τίτλο: «*Ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους*» και έχει αφιερωθεί στο πρόβλημα του χρόνου εργασίας. Εδώ η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν έχει καμία αρμοδιότητα. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να διαπραγματευθούν μόνοι τους συμφωνίες για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας, όπως για μερική απασχόληση και τη μείωση του χρόνου εργασίας. Κάθε κράτος – μέλος θα πρέπει επίσης να εξετάσει τη σκοπιμότητα της εισαγωγής στη νομοθεσία του, πιο ευπροσάρμοστων μορφών συμβάσεων για να περιλάβουν τις ποικιλίες των μορφών απασχόλησης, που συνεχώς αυξάνονται. Θα πρέπει να εξαλειφθεί ακόμα, κάθε φορολογικό εμπόδιο στην επένδυση σε ανθρώπινους πόρους. Η μόνη κοινοτική συμβολή είναι ότι οι διατάξεις σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις θα πρέπει να δώσουν έμφαση στην επαγγελματική τελειοποίηση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Το **4^ο Κεφάλαιο** είναι αφιερωμένο στην ισότητα των δύο φύλων. Συγκεκριμένα, τα κράτη – μέλη θα προσπαθήσουν να μειώσουν την απόσταση του ποσοστού ανεργίας στις γυναίκες από το ποσοστό στους άνδρες. Θα πρέπει επίσης να αυξήσουν τα επίπεδα πρόσβασης στις υπηρεσίες περίθαλψης των παιδιών.

Το «*Ευαγγέλιο της απασχόλησης*», όπως χαρακτηρίστηκε το παραπάνω κείμενο, εισηγήθηκε από τη Λουξεμβουργιανή προεδρία. Οι παρευρισκόμενοι δήλωσαν την πρόθεσή τους να πιέσουν τις εθνικές κυβερνήσεις, προκειμένου να αναλάβουν δράσεις και να προωθήσουν πολιτικές για την ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας. Το Συμβούλιο δήλωσε ότι στις προθέσεις του είναι να προτείνει την εφαρμογή δύο ειδικών δράσεων, με στόχο τη μείωση των δεικτών της ανεργίας. Η πρώτη αφορά σε ένα σχέδιο δράσης που θα στηριχθεί

από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων με έκτακτο ποσό ύψους 10 δις ECU για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων, νέες τεχνολογίες και Διευρωπαϊκά Δίκτυα που θα απαιτήσουν επενδύσεις ύψους 30 δις ECU. Η δεύτερη δράση, αφορά συμφωνία για περισσότερα κονδύλια, που θα απορροφηθούν σε δράσεις για την επανένταξη των μακράς διαρκείας ανέργων με υποστήριξη 450 εκ. ECU για τα επόμενα τρία χρόνια και πάλι με την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Παράλληλα, προτάθηκαν και άλλες ρυθμίσεις που να προωθούν το θέμα της καταπολέμησης της ανεργίας όπως:

- Η λήξη της άδικης επιβολής φορολογίας.
- Η προώθηση της έρευνας στη βιομηχανία, με στόχο την ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαϊκών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.
- Η δημιουργία διευρωπαϊκών δικτύων για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής οικονομίας στην Ενιαία Αγορά.
- Η αναδιάρθρωση των διαρθρωτικών ταμείων, με στόχο την αποτελεσματικότερη χρήση τους.
- Η ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών μέσω της οποίας θα δοθεί η ευκαιρία για συνεχή εκπαίδευση σε νέα επαγγέλματα.

Ήδη η Ε.Ε. έχει να αντιμετωπίσει τέσσερις σύγχρονες, μεγάλες προκλήσεις: την εφαρμογή της συνθήκης του Άμστερνταμ, την είσοδο στο κοινό Ευρωπαϊκό νόμισμα, τη διεύρυνση και την ανεργία. Τα πρώτα δύο ζητήματα έχουν ήδη πάρει το δρόμο για την επίλυσή τους και η διεύρυνση θα λυθεί κάποια στιγμή στο μέλλον. Έτσι, παραμένει κυρίαρχο το θέμα της ανεργίας, με 18 εκ. Ευρωπαίους πολίτες. Η μάχη κατά της ανεργίας είναι ευθύνη των κρατών – μελών. Η Ένωση μπορεί μόνο να επιβραβεύει εκείνους που αποδείχθηκαν πιο αποτελεσματικοί στην έκβαση της μάχης. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ανοίγει τις πόρτες της συνεργασίας των κρατών – μελών, ώστε από κοινού οι κυβερνήσεις τους να σχεδιάσουν τις κατευθυντήριες γραμμές στην πολιτική εργασίας. Το πρόβλημα είναι αν οι «15» θέλουν

πράγματι να εφαρμόσουν τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Έχουν ταμπουρωθεί πίσω από την ουδετερότητα του κοινοτικού προϋπολογισμού, που σημαίνει ότι δεν πρόκειται να διατεθεί καμία συμπληρωματική επιβάρυνση πέρα από αυτές που προβλέπονται. Όσο αφορά τη διάσκεψη του Λουξεμβούργου, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της είναι ένα ζήτημα που θα γίνει με καθυστέρηση. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι να αξιολογηθεί αν οι εκτιμήσεις και οι προσπάθειες των πολιτικών ιθυνόντων των χωρών – μελών της Ένωσης, είναι προς την κατεύθυνση και τους προσανατολισμούς του κοινοτικού οργάνου, που θα κληθεί να τις συντονίσει σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όλες οι παραπάνω σκέψεις της Επιτροπής, είναι ουσιαστικά και οι κατευθυντήριες γραμμές για τα επόμενα χρόνια, όπως ετέθησαν στη Σύνοδο του Λουξεμβούργου. Το θέμα είναι αν οι κυβερνήσεις θα υλοποιήσουν τις τεχνοκρατικές απόψεις της Επιτροπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

5.1. Γενικά

Ένα από τα σοβαρότερα, αν όχι το σοβαρότερο, πρόβλημα που σκιαγραφεί την πραγματικότητα της Ελληνικής κοινωνίας είναι η ανεργία, το γεγονός δηλαδή, ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας που προσφέρονται είναι μικρότερος από το σύνολο των ατόμων που μπορούν να ζητούν να απασχοληθούν. Το ζήτημα δεν είναι ποσοτικό ή τουλάχιστον δεν είναι μόνο τέτοιο. Οι προεκτάσεις του φαινομένου της ανεργίας είναι έντονα κοινωνικές, οι επιπτώσεις με άλλα λόγια της ανεργίας στην κοινωνία και στην οικονομία έχουν αναμφισβήτητα και κοινωνικό χαρακτήρα. Γι' αυτό το λόγο η καταπολέμησή της, εκτός από συστατικό στοιχείο της οικονομικής πολιτικής, αποτελεί ταυτόχρονα και αναπόσπαστο μέρος των επιδιώξεων της κοινωνικής πολιτικής.

Η κοινωνική πολιτική, όσον αφορά την εργασία, ασχολείται με δύο ζητήματα: Πρώτο με την προστασία των εργαζομένων στο χώρο της δουλειάς και δεύτερο με τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς εργασίας και τις επιπτώσεις που έχει αυτός στο απασχολούμενο και άνεργο εργατικό δυναμικό.

Η κοινωνική πολιτική που επιχειρεί να εφαρμόσει η Ε.Ε. για την αντιμετώπιση του οξυμένου προβλήματος της ανεργίας, στα πλαίσια των περιορισμένων αρμοδιοτήτων της, αφορά στην εφαρμογή μιας σειράς προγραμμάτων και δράσεων. Τα προγράμματα και οι δράσεις αυτές δεν αποσκοπούν στο να εξαλείψουν το πρόβλημα αυτό, αλλά την αρμοδιότητα για την επίλυσή τους έχουν οι εθνικές κυβερνήσεις. Οι κοινοτικές δραστηριότητες

έχουν πιλοτικό χαρακτήρα και στοχεύουν στη δραστηριοποίηση των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων και πρωτοβουλιών, στην αναζήτηση νέων εναλλακτικών μεθόδων, στη χάραξη περισσότερο αποτελεσματικών και σφαιρικών στρατηγικών, στην εφαρμογή καινοτόμων και περισσότερο ανταποκρινομένων προς τις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού δράσεων και στην προώθηση των διεθνικών ανταλλαγών.

5.2. Η πολιτική απασχόλησης του Ελληνικού κράτους

Το κράτος εφαρμόζει μια πολιτική αγοράς εργασίας, που περιλαμβάνει όλα εκείνα τα μέτρα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, τα οποία ρυθμίζουν τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς εργασίας και μειώνουν τα λειτουργικά της προβλήματα, με στόχο να αποτραπεί η εμφάνιση και εδραίωση κοινωνικών προβλημάτων, που έχουν την προέλευσή τους σε φαινόμενα δυσλειτουργίας της αγοράς εργασίας.

Η πολιτική αυτή έχει δύο διαστάσεις:

Μπορεί, κατά πρώτο λόγο, να είναι μια πολιτική τακτοποίησης της αγοράς εργασίας, να ασχολείται δηλαδή με θέματα που έχουν σχέση με τη διάθεση και κατάληψη θέσεων εργασίας, τον καθορισμό των συνθηκών εργασίας, τις μισθολογικές συμφωνίες μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων κ.α. Συνήθως νοείται η πολιτική τακτοποίησης της αγοράς εργασίας ως πολιτική πλήρους απασχόλησης, γι' αυτό και κύριο μέλημά της είναι η καταπολέμηση της ανεργίας, που είναι αποτέλεσμα οικονομικών διακυμάνσεων (ύφεση).

Η συμβολή του κράτους στο σημείο αυτό είναι σημαντική και διαπνέεται από έντονες κοινωνικές μεταβολές, αφού το κράτος:

- μπορεί με την επενδυτική του δραστηριότητα να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας,
- συμβάλλει μεσολαβητικά στην πλήρωση κενών θέσεων εργασίας,
- ρυθμίζει νομοθετικά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πρέπει να ασκείται το δικαίωμα εργασίας,

- συμβάλλει συχνά διαιτητικά στην επίλυση μισθολογικών διαφορών μεταξύ των οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων,
- μπορεί, κάτω από ορισμένες συνθήκες και με βάση τις συνταγές του Keynes να μειώσει τη συγκυριακή ανεργία.

Κατά δεύτερο λόγο η πολιτική στην αγορά εργασίας αποβλέπει στη συνολική εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας. Η εξισορρόπηση αυτή επιτυγχάνεται μέσα από τη βελτίωση της ικανότητας λειτουργίας της αγοράς εργασίας, μέσο που βέβαια εμποδίζει την εμφάνιση της ανεργίας ή ελαττώνει τις ήδη υπαρκτές της διαστάσεις. Το είδος της ανεργίας που αποτελεί στόχαστρο της πολιτικής εξισορρόπησης της αγοράς εργασίας είναι η ανεργία τριβής (εκείνη που οφείλεται σε έλλειψη πληροφόρησης), καθώς και η διαρθρωτική ανεργία (οφειλόμενη σε πληθυσμιακές μεταβολές, τεχνολογικές μεταβολές, μεταβολές στη δομή της καταναλωτικής ζήτησης, ασυμμετρία μεταξύ ατομικών ικανοτήτων και προσδοκιών των εργαζομένων) και απ' αυτή την άποψη η πολιτική εξισορρόπησης είναι συμπληρωματική της προηγούμενης πολιτικής τακτοποίησης της αγοράς εργασίας.

Μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής μπορεί να επέλθει, όσον αφορά στις δυνατότητες παρέμβασης του κράτους, μόνο με την άμεση παρέμβασή του στην αγορά εργασίας. Ανάλογα δε με το βαθμό παρέμβασης γίνεται λόγος για πολιτική εξισορρόπησης της αγοράς εργασίας που:

- α) απλά την επηρεάζει.** Εργαλεία κοινωνικής πολιτικής εδώ αποτελούν: η παροχή συμβουλών αναφορικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό, η μεσολάβηση για εξεύρεση θέσεων εργασίας, η οικονομική στήριξη της μετοίκησης, η ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης, η μεσολάβηση για την εξεύρεση του κατάλληλου (ποιοτικά) εργαζομένου προς κάλυψη θέσεων εργασίας που απαιτούν συγκεκριμένα προσόντα,
- β) επεμβαίνει στην αγορά εργασίας,** τόσο στην πλευρά της προσφοράς εργατικών χεριών (ενίσχυση και στήριξη της εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης πάνω σε εντελώς εξειδικευμένα αντικείμενα,

οικονομική ενίσχυση της επαγγελματικής επιμόρφωσης) όσο και στη ζήτηση για εργατικό δυναμικό (κρατική επιχορήγηση των προσλήψεων, αποθάρρυνση των επενδυτικών δραστηριοτήτων που εξοικονομούν εργασία σε σχέση με το κεφάλαιο) και

γ) τέλος, **ρυθμίζει** απ' ευθείας την προσφερόμενη και τη ζητούμενη ποσότητα στην αγορά εργασίας, μ' άλλα λόγια επεμβαίνει κυριολεκτικά στον καθορισμό της ποσότητας της εργασίας που προσφέρεται (μείωση των ωρών εργασίας, απαγόρευση απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού) ή ζητείται (υποχρέωση προσλήψεων).

Όσον αφορά το πρόβλημα της ανεργίας, τα κύρια χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας είναι δύο. Πρώτο, η ποσοτική ανισορροπία ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση εργασίας και δεύτερο η ποιοτική ανισορροπία. Το πρώτο αναφέρεται στο γεγονός ότι οι προσφερόμενες θέσεις εργασίας είναι λιγότερες σε ποσότητα από τον αριθμό του εργατικού δυναμικού που μπορεί και θέλει να απασχοληθεί. Το δεύτερο υποδηλώνει την αναντιστοιχία που υπάρχει ανάμεσα στα απαιτούμενα προσόντα και ικανότητες που πρέπει να διαθέτουν οι εργαζόμενοι και σε εκείνα που αυτοί, σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, πράγματι διαθέτουν.

Η κοινωνική πολιτική του κράτους στον τομέα της απασχόλησης πρέπει να προσβλέπει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση και των δύο ζητημάτων. Σχετικά με το πρώτο η κοινωνική πολιτική του κράτους δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην αντιμετώπιση των συνεπειών γι' αυτούς που μένουν άνεργοι. Κοινωνικά πιο ενδεδειγμένη και αποτελεσματική είναι εκείνη η πολιτική που προλαμβάνει την εμφάνιση του φαινομένου της ανεργίας και των συνεπειών της.

Αναφορικά με την πλευρά της κοινωνικής πολιτικής, που έχει στόχο την αντιμετώπιση των συνεπειών για το εργατικό δυναμικό που δεν απασχολείται, πρέπει να τονισθεί ότι υπάρχουν αρκετοί τρόποι ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής θέσης αυτών των ατόμων. Εντούτοις ο πλέον ουσιαστικός τρόπος στήριξης της θέσης αυτών ήταν, είναι και θα παραμείνει η ενίσχυση της

εισοδηματικής κατάστασής τους. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι το 52,4% (1991) των ανέργων αφορά σε άτομα που είναι χωρίς απασχόληση πάνω από 1 χρόνο (ανεργία μακράς διάρκειας). Αν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη ότι η ασφάλιση των ανέργων είναι περιορισμένης διάρκειας – μόνο 12 μήνες – σε αντίθεση με άλλες χώρες της ΕΟΚ όπου η επιδότηση είναι απεριόριστη (Βέλγιο) ή μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος (σχεδόν όλες οι υπόλοιπες χώρες – μέλη της Κοινότητας) – γίνεται σαφές, ότι η εισοδηματική ενίσχυση των ανέργων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και καλύτερους όρους πρέπει να αποτελέσει άμεση επιλογή του κράτους.

Όσον αφορά στο θέμα της εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού, το κράτος πρόνοιας έχει να παίξει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Ευθύς εξαρχής πρέπει να επισημάνουμε ότι αυτό το ζήτημα αγγίζει τόσο τους ανέργους όσο και αυτούς που είναι ήδη ενταγμένοι στην παραγωγική διαδικασία. Η συμβολή του κράτους συνίσταται εδώ στο γεγονός της επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού πάνω στις νέες τεχνολογίες και στήριξη στους νέους τρόπους παραγωγής και διάθεσης αγαθών και υπηρεσιών. Σ' ένα διεθνές περιβάλλον έντονα ανταγωνιστικό, η εξειδικευμένη και για το λόγο αυτό ιδιαίτερα παραγωγική εργασία αποτελεί τη βάση και ταυτόχρονα τον κινητήριο μοχλό των οικονομικών εξελίξεων. Το κράτος μπορεί και πρέπει να στηρίζει τη διαδικασία αυτή είτε αναλαμβάνοντας το ίδιο ενεργητικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση (επιμορφωτικά σεμινάρια Ο.Α.Ε.Δ. – ΕΛΚΕΠΑ), είτε εκμεταλλευόμενο εντατικότερα τις δυνατότητες που προσφέρονται από τα διάφορα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.2.1. Κρατικές δομές αντιμετώπισης της ανεργίας

Τα κρατικά όργανα που στηρίζουν, βοηθούν και αξιοποιούν όλες τις ενέργειες και τις προσπάθειες για τη βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας, καθώς και την αντιμετώπιση των κοινωνικών φαινομένων – προβλημάτων όπως ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός κ.α. είναι:

ο Ο.Α.Ε.Δ., ο οποίος είναι Ν.Π.Δ.Δ. και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

- τα Εργατικά Κέντρα, που αποτελούν έναν κοινωνικό φορέα.
- τα Γραφεία Εύρεσης Εργασίας είναι Ν.Π.Δ.Δ. και συστάθηκαν με το Ν.Δ. 2656/53 και με το Ν. 3250/55. Εκτός από τα δημόσια Γ.Ε.Ε. υπάρχουν και τα ιδιωτικά, των οποίων η σύσταση όμως απαγορεύεται.
- οι Δήμοι του κάθε νομού, που υπάγονται στον έλεγχο της Τ.Α.

Εκτός από τους παραπάνω φορείς, υπάρχουν και άλλοι, που είτε υποστηρίζουν τις ενέργειες για την εξάλειψη και πρόληψη των προβλημάτων, είτε κάνουν μετρήσεις των στοιχείων και των παραμέτρων των προβλημάτων αυτών, με στόχο τη μείωση ή εξαφάνισή τους. Αυτοί είναι, η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.), το Ινστιτούτο Εργασίας (Ι.Ν.Ε.), η Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.), ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.) κ.α.

5.3. Η συμβολή του Ο.Α.Ε.Δ. στην αντιμετώπιση της ανεργίας

Παράλληλα με τις ενεργητικές πολιτικές για την ενίσχυση της απασχόλησης, το κράτος δεν μπορεί να μην αντιμετωπίσει τις ανάγκες των ανέργων και των οικογενειών τους. Καθοριστικό ρόλο σ' αυτήν την πολιτική παίζει ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

Ο Ο.Α.Ε.Δ. ιδρύθηκε το 1954 με το Ν.Δ. 2961/54, είναι Ν.Π.Δ.Δ., εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και του έχει ανατεθεί η εφαρμογή και η λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Προστασίας από την Ανεργία (Ε.Σ.Π.Α.), με σκοπό την προστασία των εργαζομένων από τις συνέπειες της ανεργίας.

Ο Ο.Α.Ε.Δ. ελεγκτείται σε τρεις τομείς:

1. Παρεμβαίνει στο ζήτημα του επαγγελματικού προσανατολισμού.

2. Επιχειρεί να παρέμβει στην προσφορά και ζήτηση της εργασίας.
3. Παρεμβαίνει στο ζήτημα της επαγγελματικής κατάρτισης, διαθέτει μηχανισμούς επανακατάρτισης των εργαζομένων και κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Όλες τις παρεμβάσεις και τις ενέργειες του Ο.Α.Ε.Δ. για την απασχόληση και την ανεργία μπορούμε να τις κατατάξουμε σε δύο βασικές κατηγορίες:

A) *«Σε αυτές που στοχεύουν στη διατήρηση ενός ελάχιστου βιοτικού επιπέδου των ανέργων για όσο καιρό αυτοί βρίσκονται εκτός εργασίας, δηλαδή τις πολιτικές επιδότησης των ανέργων (παθητικές πολιτικές)».*^{*}

Ο Ο.Α.Ε.Δ. παρέχει μια σειρά επιδομάτων, τα οποία τα τελευταία δύο χρόνια έχουν αυξηθεί σε ποσοστό 30%. Αρμόδια για την καταβολή των παροχών αυτών είναι η Διεύθυνση Ασφάλισης του Ο.Α.Ε.Δ., η οποία εκφράζει το κοινωνικό πρόσωπο του οργανισμού. Οι δαπάνες για τα διάφορα επιδόματα απορροφούν το μεγαλύτερο κομμάτι του προϋπολογισμού (80%) του. Για να καταβάλει ο Ο.Α.Ε.Δ. τις διάφορες παροχές, στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας. Στα πλαίσια της αρχής αυτής έχει συσταθεί ένας λογαριασμός εισφορών – παροχών, που χρηματοδότες του είναι οι εργοδότες (2,67%) και οι εργαζόμενοι (1,33%). Το λογαριασμό αυτό ενισχύει και το κράτος.

Ειδικότερα ο Ο.Α.Ε.Δ. παρέχει:

- α) επιδόματα ανεργίας, οικογενειακά, μητρότητας, βοηθήματα εποχιακά απασχολούμενων, αποφυλακισμένων, παλιννοστούντων και
- β) καλύπτει τους εργαζόμενους λόγω αφερεγγυότητας των εργοδοτών.

Δικαιούχοι των επιδομάτων αυτών είναι οι εργαζόμενοι σε εξαρτημένη εργασία, που έχουν ασφαλιστεί στον κλάδο ανεργίας του Ο.Α.Ε.Δ., εάν μείνουν άνεργοι μετά τη λήξη ή λύση της εργασιακής τους σχέσης ή της επιδότησης λόγω ανεργίας και εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

^{*} Πτυχιακή εργασία, σελ. 161

B) Σε αυτές που αποβλέπουν στη βελτίωση των πιθανοτήτων επαναπρόσληψης των ανέργων, δηλαδή στη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας και στην ενίσχυση της δυνατότητας εύρεσης εργασίας των ανέργων και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης (ενεργητικές πολιτικές).

«Τέτοιες πολιτικές υλοποιούνται:

- 1. Με την ανάπτυξη υπηρεσιών για την πληροφόρηση των ανέργων για τις υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας, ή αντίστοιχα για την πληροφόρηση των επιχειρήσεων για τα προσόντα των διαθέσιμων ανέργων.*
- 2. Με τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης του εργατικού δυναμικού.*
- 3. Με τα προγράμματα α) επιχορήγησης επιχειρήσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, υπό την όρο της κάλυψής τους από ανέργους και β) τα αντίστοιχα προγράμματα επιχορήγησης ανέργων για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων».**

α) Ο Ο.Α.Ε.Δ. μπορεί να επιδοτεί επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας, Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμούς, ιδιωτικές επιχειρήσεις και κάθε εργοδότη για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η επιδότηση μπορεί να διαρκέσει ένα χρόνο και το επίδομα μπορεί να φτάνει μέχρι το 70% του βασικού ημερομισθίου. Μπορεί επίσης ο Ο.Α.Ε.Δ., να επιδοτεί ορισμένες εποχιακές τουριστικές επιχειρήσεις, για τη διατήρηση εργαζομένων στις θέσεις τους και κατά τη νεκρή περίοδο, μέχρι του ποσού που θα κατέβαλλε στον εργαζόμενο αν τον επιδοτούσε ως άνεργο.

Τα προγράμματα επιχορήγησης εργοδοτών για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που εφαρμόζει ο Ο.Α.Ε.Δ., έχουν στόχο να δώσουν εργασία σε ένα μέρος του εργατικού δυναμικού, που πλήττεται από ανεργία. Μέσα από την επιχορήγηση των εργοδοτών δημιουργούνται κίνητρα για την επέκταση της απασχόλησης και την αύξηση του εθνικού προϊόντος.

* Πτυχιακή εργασία, σελ. 161

β) Ο Ο.Α.Ε.Δ. έχει τη δυνατότητα να επιχορηγεί και νέους ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι είναι άνεργοι και επιθυμούν να ξεκινήσουν μια δική τους επιχείρηση, με ελάχιστο όριο 10 ατόμων.

Το πρόγραμμα επιδότησης νέων επαγγελματιών διακρίνεται σε δύο υποπρογράμματα:

- Σε άνεργους ή νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, ηλικίας 18 έως 25 ετών, με χαμηλό ή μέσο επίπεδο εκπαίδευσης και με χαμηλό εισόδημα και
- Σε άνεργους μακράς διάρκειας ηλικίας άνω των 25 και έως 50 ετών, με χαμηλό ή μέσο επίπεδο εκπαίδευσης και με χαμηλό εισόδημα.

Το πρόγραμμα έχει ως στόχους τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης μέσω της δημιουργίας κινήτρων για τους άνεργους, που επιλέγουν την αυτοαπασχόληση ως διέξοδο από την ανεργία, την ανάπτυξη και προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων σε περιοχές με υψηλή ανεργία και την υποστήριξη δραστηριοτήτων, που προάγουν τη νέα τεχνολογία ή έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό.

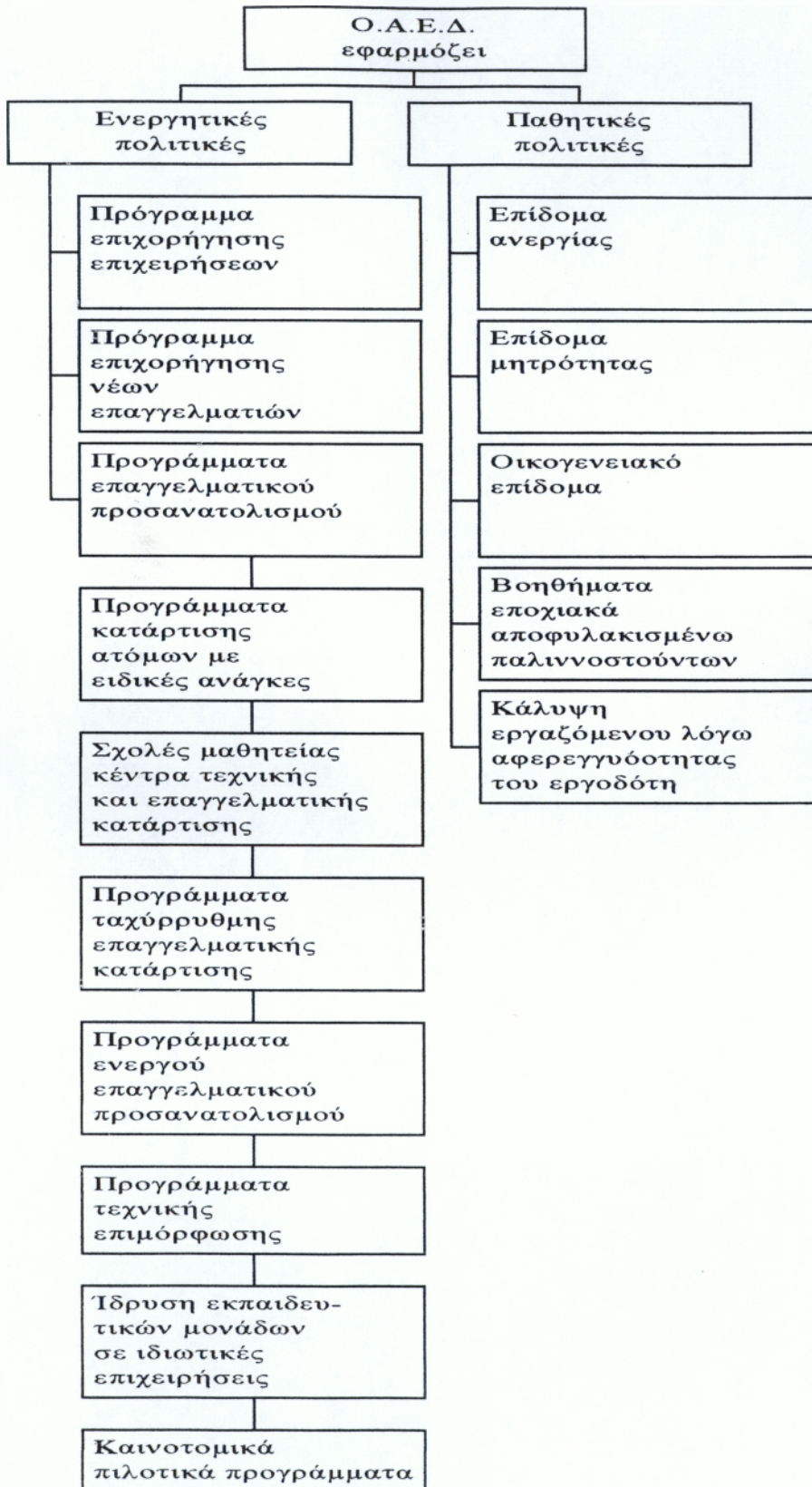
Η συνεχής ανάπτυξη της τεχνολογίας και η διαρκής αλλαγή των κοινωνικών, οικονομικών και επαγγελματικών συνθηκών της κοινωνίας μας, επιβάλλει την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις νέες επαγγελματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ο Ο.Α.Ε.Δ. για να ανταποκριθεί στις νέες αυτές συνθήκες εφαρμόζει προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ο Ο.Α.Ε.Δ., ως φορέας τεχνικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής επιμόρφωσης, έχει αναλάβει διάφορες δραστηριότητες με ευθύνη του Υπουργείου Εργασίας, όπως:

- ✓ Μονάδες μαθητείας και κέντρα τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), όπου φοιτούν νέοι 15 – 23 ετών, συνδυάζοντας την εκπαίδευση με την πρακτική εξάσκηση στις ιδιωτικές και δημόσιες επιχειρήσεις.
- ✓ Προγράμματα ταχύρυθμης επαγγελματικής κατάρτισης (Τ.Ε.Κ.), για άτομα ηλικίας 16 – 46 ετών για χρονικό διάστημα 1 ως 6 μήνες πάνω σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

- ✓ Προγράμματα ενεργού επαγγελματικού προσανατολισμού, βάσει των οποίων οι άνεργοι καθοδηγούνται προς νέα επαγγέλματα και γίνεται κατάρτιση των εργαζομένων σε σύγχρονα επαγγέλματα. Η διάρκεια της επιμόρφωσης είναι 2 μέχρι 6 μήνες και κατά το διάστημα αυτό οι εκπαιδευόμενοι επιδοτούνται.
- ✓ Τεχνική, οικονομική υποστήριξη ιδιωτικών επιχειρήσεων για προγράμματα τεχνικής επιμόρφωσης. Μέσα από τον ειδικό λογαριασμό Λ.Α.Ε.Κ., από όπου διατίθεται κάποιο ποσό, οι εργοδότες μπορούν να εντάξουν το προσωπικό τους, σε συμμετοχή σεμιναρίων, τα οποία στοχεύουν στην πρακτική κατάρτιση και στη μετεκπαίδευση – επιμόρφωση (τεχνική, διοικητική) τους.
- ✓ Ίδρυση εκπαιδευτικών μονάδων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.
- ✓ Επίσης ο Ο.Α.Ε.Δ. επιδοτεί την κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες από 15 – 65 ετών, τα οποία εξαιτίας κάποιας χρόνιας πάθησης δεν μπορούν να εργασθούν υπό φυσιολογικές συνθήκες, παρέχει εκπαιδευτικό επίδομα και επίδομα διατροφής και μετακίνησης. Προβλέπει ειδική επιδότηση για τους εργοδότες που παρέχουν εργασία σε άτομα με ειδικές ανάγκες για δύο χρόνια και επιδότηση επιπλέον ποσού για τη διαμόρφωση του χώρου εργασίας του. Η Ελληνική νομοθεσία προβλέπει την υποχρεωτική κάλυψη θέσεων από άτομα με ειδικές ανάγκες.
- ✓ Ολοκληρωμένα, καινοτομικά και πιλοτικά προγράμματα, στα πλαίσια των κοινοτικών πρωτοβουλιών. Ο Ο.Α.Ε.Δ. με το Υπουργείο Εργασίας είναι οι αρμόδιοι φορείς για την διεξαγωγή στην Ελλάδα των διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων δράσης, που επιχειρεί να εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο να υποδείξει εναλλακτικές λύσεις ή να βελτιώσει καταστάσεις που σχετίζονται με συγκεκριμένα κοινωνικά προβλήματα, όπως η μακροχρόνια ανεργία, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, η επανεμφάνιση της φτώχειας, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.λ.π. Τέτοια είναι τα προγράμματα LEDA, ERGO, ELISE, LEIS κ.λ.π. Ένα σημαντικό μέρος των πόρων για την εφαρμογή των κοινωνικών αυτών προγραμμάτων δίνονται από το Ε.Κ.Τ.

ΣΧΗΜΑ 5.1.

Τον Αύγουστο του '96 ψηφίστηκε ένας νόμος ο οποίος:

1. Προβλέπει τη θέσπιση κάρτας απασχόλησης για όλους τους εργαζόμενους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, τους άνεργους στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και για όσους παρακολουθούν προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης.
2. Καθιερώνει τη μηχανογράφηση στον Ο.Α.Ε.Δ.
3. Συμψηφίζει τα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης με τα επιδόματα ανεργίας.
4. Συνδέει τα προγράμματα κατάρτισης με την απασχόληση. Υποχρεώνονται οι επιχειρήσεις, που καταρτίζουν άτομα, να προσλάβουν το 1/3 αυτών.
5. Ο νέος νόμος δίνει τη δυνατότητα να κάνουν πρακτική άσκηση απόφοιτοι Ι.Ε.Κ., Τ.Ε.Ι. κ.λ.π. σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και ο Ο.Α.Ε.Δ. να επιδοτεί ένα μέρος της.
6. Προβλέπεται για τους μακροχρόνια ανέργους και άνω των 55, ασφάλιση από το Ι.Κ.Α., που πληρώνει ο Ο.Α.Ε.Δ.
7. Προβλέπει την επιδότηση ιδιωτικών επιχειρήσεων για την πρόσληψη νέων ατόμων.
8. Υποχρεώνει τα παραρτήματα του Ο.Α.Ε.Δ. να συστήσουν γραφεία ενημέρωσης.

5.4. Εργατικό Κέντρο

Σημαντικός παράγοντας στην αντιμετώπιση της ανεργίας είναι και η συμμετοχή του Εργατικού Κέντρου στην προσπάθεια αυτή. Το Εργατικό Κέντρο είναι ένας κοινωνικός φορέας, ένα συνδικαλιστικό όργανο, στόχος του οποίου είναι η υπεράσπιση των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων, όπως απεργίες, συγκεντρώσεις, συσκέψεις, απολύσεις κ.α.

Το Εργατικό Κέντρο αποτελείται από δύο διαβαθμίσεις:

- α) Στον πρώτο βαθμό απαρτίζεται από συλλόγους – μέλη που συμμετέχουν στο εργατικό κέντρο και
- β) Στο δεύτερο βαθμό απαρτίζεται από τη διοίκηση του εργατικού κέντρου.

Η συμμετοχή του στην αντιμετώπιση της ανεργίας περιορίζεται στις εξής ενέργειες:

1. Καταθέτει προτάσεις πάνω σε διάφορα θέματα, που αφορούν τους εργαζόμενους, προς τους αρμόδιους φορείς, π.χ. ζητάει να προχωρήσει κάποιο αναπτυξιακό έργο στον εκάστοτε νομό, όπου υπάγεται το κέντρο, προκειμένου να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να αναπτυχθεί ο νομός.
2. Προσπαθεί, σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ. και το Υπουργείο Εργασίας, να εκμεταλλευτεί τα προγράμματα που υπάρχουν (κατάρτισης, επανακατάρτισης, απασχόλησης), τα οποία δίνουν απλά μια πνοή στο πρόβλημα της ανεργίας και δεν οδηγούν στη θεραπεία του.

5.5. Γ.Ε.Ε. (Γραφεία Εύρεσης Εργασίας) – Ι.Γ.Ε.Ε. (Ιδιωτικά Γραφεία Εύρεσης Εργασίας)

Σημαντική επίδραση στο μέγεθος και τους ρυθμούς μεταβολής της ανεργίας ασκεί ο βαθμός κατοχύρωσης του δικαιώματος της εργασίας. Όταν οι όροι μίσθωσης της εργατικής δύναμης, ως προς την εύρεση εργασίας ή την απώλειά της, είναι ελαστικοί, όσο λιγότερο είναι κατοχυρωμένο το δικαίωμα στην εργασία, τόσο πιο εύκολα πυκνώνουν οι γραμμές των ανέργων, τόσο μεγαλώνει, πρώτα απ' όλα η ρευστή ανεργία.

Την αγορά και τον έλεγχο της εργατικής δύναμης ρυθμίζει το νομοθετικό διάταγμα 2656/53 και ο νόμος 3250/55, που επικύρωσαν την 88^η Διεθνή Σύμβαση Εργασίας. Με τους νόμους αυτούς προβλέπεται η σύσταση Γραφείων Εύρεσης Εργασίας, των οποίων σκοποί, μεταξύ άλλων, είναι η τοποθέτηση των ανέργων σε θέση εργασίας, ο επαγγελματικός

προσανατολισμός όσων ζητούν εργασία, η επαγγελματική μετεκπαίδευση των ανέργων, η διαφώτιση του πληθυσμού για τις δυνατότητες, από επαγγελματική άποψη, της «αγοράς εργασίας» και η παρακολούθηση της εξέλιξης της απασχόλησης, της ανεργίας και των προσλήψεων.

Αρχικά, το άρθρο 5 του Ν.Δ. 2656/53 όριζε ότι οι εργοδότες, καθώς και το Δημόσιο, για προσλήψεις μισθωτών με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, ήταν υποχρεωμένοι, με απειλή κάποιων αυστηρών ποινών, να προσλαμβάνουν προσωπικό, μόνο μέσα από τα κατά τόπους Γραφεία Εύρεσης Εργασίας (Γ.Ε.Ε.). Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας και οι άνεργοι, σύμφωνα με το νόμο αυτό, πρέπει να εγγράφονται στα βιβλία των κατά τόπους Γ.Ε.Ε. κατά ειδικότητα, φύλο, ηλικία, οικογενειακές υποχρεώσεις και ο κάθε εργοδότης που ζητάει προσωπικό να προσλαμβάνει αυτούς που κατά προτεραιότητα υποδεικνύει το Γ.Ε.Ε.

Με το Ν.Δ. 763/70 τροποποιείται το άρθρο 5 του Ν.Δ. 2656/53 και απαλλάσσει τους εργοδότες από την υποχρέωση να προσλαμβάνουν προσωπικό από τα Γ.Ε.Ε. Μοναδική υποχρέωση των εργοδοτών που απόμεινε, είναι να αναγγέλλουν τις προσλήψεις μέσα σε οκτώ ημέρες στο αρμόδιο Γ.Ε.Ε., διαφορετικά τιμωρούνται με πρόστιμο καταβολής 10 ημερομισθίων. Αποτέλεσμα ήταν τα 100 και πλέον Γ.Ε.Ε. σ' όλη τη χώρα να αδρανήσουν τελείως. Η λειτουργία των υπηρεσιών απασχόλησης δεν ανταποκρίνεται στην αποστολή τους. Ούτε στο παρελθόν, ούτε πιο πρόσφατα, οι υπηρεσίες αυτές δεν εξυπηρέτησαν το σκοπό για τον οποίο υποτίθεται ότι δημιουργήθηκαν, δηλαδή να τοποθετούν άνεργους σε κενές θέσεις εργασίας. Το ποσοστό των τοποθετήσεων μέσω των Γ.Ε.Ε., σε σχέση με το σύνολο των τοποθετήσεων που αναγγέλλονται σ' αυτά είναι 0,88% για το 1979, 0,68% για το 1980, 0,55% για το 1981 και ποτέ μέχρι σήμερα δεν ξεπέρασε το 2%. Για τις χώρες της Ε.Ο.Κ. το αντίστοιχο ποσοστό είναι 20%.

Ι.Γ.Ε.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 5288/31, απαγορεύεται η ίδρυση και λειτουργία Ιδιωτικών Γραφείων Εύρεσης Εργασίας (Ι.Γ.Ε.Ε.). Στην πράξη όμως, τέτοια γραφεία λειτουργούν και εκμεταλλεύονται τους εργαζόμενους.

Κατά καιρούς έχουν εμφανιστεί στον Τύπο δημοσιεύματα που αφορούν παράνομα κυκλώματα, που κάνουν εμπόριο εργαζομένων.

5.6. Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (Κ.Π.Σ.) και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.)

Ένα ακόμα όπλο που καταπολεμά την ανεργία και έχει ως στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, αποτελεί το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1994 – 1999, το οποίο κατάλληλα αξιοποιούμενο από την Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να αποτελέσει χρηματοδοτικό πλαίσιο για την προώθηση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού πλαισίου για την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι περιφερειακές δράσεις θα επικεντρωθούν κυρίως στη συνεχιζόμενη κατάρτιση και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης καθορίζουν τις κατευθυντήριες γραμμές που θα ακολουθήσουν η Κοινότητα και τα κράτη – μέλη. Τα Κ.Π.Σ. περιλαμβάνουν άξονες και μορφές παρέμβασης, τεχνική βοήθεια, μέγεθος χρηματοδότησης, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Αποτελούνται από το Εθνικό και Περιφερειακό σκέλος και η χρονική διάρκεια που καλύπτει κυμαίνεται από 3 έως 5 χρόνια.

Όσον αφορά την Ελλάδα το Κ.Π.Σ. υπογράφηκε το Μάρτιο του 1990 και το Εθνικό Σκέλος του αποτελείται από 5 άξονες προτεραιότητας:

- ◆ **Άξονας 1:** Βελτίωση βασικών υποδομών.
- ◆ **Άξονας 2:** Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα.
- ◆ **Άξονας 3:** Προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- ◆ **Άξονας 4:** Ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης.
- ◆ **Άξονας 5:** Αξιοποίηση ανθρώπινων πόρων.

Το Περιφερειακό Σκέλος του αποτελείται από 13 περιφερειακά πολυταμειακά προγράμματα: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Ιόνιοι Νήσοι, Δυτική

Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Αττική, Νήσοι Βορείου Αιγαίου, Νήσοι Νοτίου Αιγαίου, Κρήτη, Πελοπόννησος.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων του Κ.Π.Σ. γίνεται από 4 διαρθρωτικά ταμεία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.) και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (Χ.Μ.Π.Α.). Σκοπός των ταμείων αυτών είναι η επίτευξη 6 στόχων:

- *«Στόχος 1: Ενίσχυση των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών.*
- *Στόχος 2: Αναδιάρθρωση περιφερειών, οι οποίες έχουν πληγεί σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή.*
- *Στόχος 3: Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, διευκόλυνση της ένταξης στην επαγγελματική ζωή των νέων που κινδυνεύουν να αποκλειστούν από την αγορά εργασίας και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών των ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας.*
- *Στόχος 4: Προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις βιομηχανικές μεταβολές και στις εξελίξεις των συστημάτων παραγωγής.*
- *Στόχος 5: α) Επιτάχυνση της αναδιάρθρωσης της γεωργίας και της αλιείας και β) προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.*
- *Στόχος 6: Στήριξη της ανάπτυξης των αραιοκατοικημένων περιοχών».**

5.6.1. Δράσεις των Δήμων

Πέρα από το Κ.Π.Σ., ο κάθε δήμος έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει ορισμένα κοινωνικά προγράμματα, παρόλη την έλλειψη κονδυλίων για την εφαρμογή τους. Τα προγράμματα αυτά μπορούμε να τα κατατάξουμε στις εξής κατηγορίες:

* Πτυχιακή εργασία

- Προγράμματα πρόληψης (υγεία, ψυχική υγεία, εξάρτηση από τα ναρκωτικά).
- Προγράμματα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (μέσα από τα Κ.Α.Π.Η.).
- Προγράμματα πολιτιστικά και άθλησης.
- Προγράμματα Πρόνοιας για άτομα με ειδικές ανάγκες και για ομάδες πληθυσμού με ιδιαίζοντα προβλήματα (τσιγγάνοι).
- Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης με στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας νέων ανέργων και γυναικών. Υπεύθυνοι φορείς για την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων είναι οι Δήμοι κάθε νομού και η χρηματοδότηση γίνεται από το Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ο.Κ.

5.6.2. Προγράμματα κατάρτισης ανέργων πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. που θα στηρίζουν τους νέους Δήμους

Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ), το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ), ο Ο.Α.Ε.Δ. και η Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) υλοποιούν Προγράμματα Κατάρτισης και Απόκτησης Επαγγελματικής Εμπειρίας σε θέματα τοπικής ανάπτυξης και τοπικής αυτοδιοίκησης σε όλους τους νομούς της χώρας.

Το πρόγραμμα κατάρτισης των ανέργων πτυχιούχων άρχισε τον Αύγουστο του 1998 και θα ολοκληρωθεί το Νοέμβριο του 1999 μέσα στα πλαίσια του σχεδίου «Καποδίστριας» για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στόχος του προγράμματος είναι τόσο η κατάρτιση, όσο και η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας σε θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης και ανάπτυξης,

2.500 επιστημόνων, που στη συνέχεια θα καταλάβουν – με διαγωνισμό – ισάριθμες μόνιμες θέσεις στους νέους δήμους.

Τα προγράμματα κατάρτισης είναι επιδοτούμενα. Κάθε πρόγραμμα θα έχει διάρκεια 14 μήνες και θα περιλαμβάνει θεωρητική κατάρτιση 4 μηνών, η οποία θα πραγματοποιηθεί σε κάθε νομό, κατά φάσεις, και επιτόπου πρακτική εφαρμογή 10 μηνών, που θα πραγματοποιηθεί σε συνδυασμό με τη θεωρητική κατάρτιση, στους Δήμους κάθε Νομού, οι οποίοι συστάθηκαν με το νόμο 2539/97.

Ο συνολικός χρόνος κατάρτισης και πρακτικής εφαρμογής θα ξεπεράσει τις 2.300 ώρες ανά καταρτιζόμενο επιστήμονα.

Ο διοικητής του Ο.Α.Ε.Δ. κ. Ευστρατόγλου είπε «Με τέτοιου είδους αποφάσεις η κυβέρνηση δίνει διέξοδο στην επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων ανέργων, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό μιας και η κοινωνική αυτή ομάδα πλήττεται ιδιαίτερα από την ανεργία».

Στα προγράμματα κατάρτισης συμμετέχουν άνεργοι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., ηλικίας μέχρι 35 ετών, που αποφοίτησαν από σχολές του εσωτερικού ή αντίστοιχες αναγνωρισμένες σχολές του εξωτερικού.

Το κόστος του προγράμματος θα φτάσει τα 18 δις δρχ. από τα οποία 10 δις δρχ. θα καταβάλλει ο Ο.Α.Ε.Δ. και 8 δις δρχ. το Υπουργείο Εσωτερικών.

5.7. Εθνικό Σχέδιο Απασχόλησης

Η εξεύρεση τρόπων απασχόλησης των ανέργων νέων, η επιμόρφωσή τους και η αντιμετώπιση της ανεργίας ήταν τα κύρια θέματα που απασχόλησαν τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τους Έλληνες αρμόδιους από το Υπουργείο Εργασίας, τον Ο.Α.Ε.Δ. και το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας κατά την πρώτη συζήτηση του Εθνικού Σχεδίου Απασχόλησης, που διεξήχθη στις Βρυξέλλες στις 8/7/98.

Το Ελληνικό σχέδιο για την αντιμετώπιση της ανεργίας είναι περίπου 60 σελίδες και αποτελείται από 18 ειδικές δράσεις.

Σε ότι αφορά τους γενικότερους άξονες δράσης του προγράμματος, αυτοί είναι οι εξής οκτώ:

1. Η ενίσχυση των επενδυτικών πρωτοβουλιών και η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
2. Η προώθηση ενός ισχυρού επενδυτικού ρεύματος, η δημιουργία νέων ευκαιριών παραγωγής και απασχόλησης και η ενθάρρυνση των εξαγωγικών δραστηριοτήτων.
3. Η υιοθέτηση θεσμικών αλλαγών στην οικονομία, η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και η προώθηση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας με τρόπο, που να είναι κοινωνικά αποδεκτές.
4. Η υλοποίηση μιας πολιτικής με ολοκληρωμένο χαρακτήρα της οποίας βασικά συστατικά θα είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η ενίσχυση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και η αναδιάρθρωση του τρόπου λειτουργίας ορισμένων επιχειρήσεων, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.
5. Η υποστήριξη ενεργητικών πολιτικών μέσω της εφαρμογής μέτρων προληπτικού κυρίως χαρακτήρα αντιμετώπισης της ανεργίας, μέσω της προώθησης των διαδικασιών λειτουργίας νέων δομών του Ο.Α.Ε.Δ., καθώς και μέσω της προώθησης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, ώστε να αξιοποιηθεί η ευρωπαϊκή εμπειρία.
6. Η οργάνωση καινοτόμων δράσεων και η προώθηση μεταφοράς εμπειριών μέσω της δημιουργίας σταθερών δικτύων συνεργασίας με ευρωπαϊκούς οργανισμούς.
7. Ο προσδιορισμός ειδικών ομάδων στόχων που παρουσιάζονται ευάλωτοι στις εξελίξεις της αγοράς εργασίας, όπως οι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
8. Η υποστήριξη ενεργειών προώθησης της ισότητας των ευκαιριών για την κατάρτιση και την απασχόληση μεταξύ δύο φύλων.

Η συμβολή του Ε.Κ.Τ. στην ενίσχυση των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και για τους ανθρώπινους πόρους είναι ως εξής:

Επί του συνόλου των παρεμβάσεων Ε.Κ.Τ. ύψους 2.586 MECU, στο πλαίσιο του Κ.Π.Σ. (1994 – 1999) διατίθενται για τα προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης και Εργαζομένων και τα προγράμματα απασχόλησης ποσοστό 30,5%, Εκπαίδευσης και αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ποσοστό 50,5%, Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ποσοστό 10,1%, Ενίσχυση ανθρώπινων πόρων σε περιφερειακό επίπεδο ποσοστό 8,9%.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης προβλέπει τέσσερις πυλώνες ενεργειών, που συνοψίζουν τη δράση, την οποία καθορίζουν οι δεκαεννέα κατευθυντήριες γραμμές για την Απασχόληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΥΛΩΝΑΣ 1

Βελτίωση ικανότητας επαγγελματικής ένταξης

Κατευθυντήρια γραμμή 1

Νέο ξεκίνημα σε κάθε άνεργο νέο

«*Νέοι στην ενεργό ζωή*». Η ομάδα ηλικιών που πλήττεται περισσότερο από την ανεργία είναι εκείνη μεταξύ 20 – 27 ετών. Γι' αυτό το λόγο κεντρικό σημείο αποτελεί η εφαρμογή του προγράμματος «*Νέοι στην ενεργό ζωή*». Στόχος του προγράμματος είναι να δοθεί σ' όλους τους νέους κάτω των 27 ετών, πριν συμπληρώσουν έξι μήνες ανεργίας και μετά από τρεις μήνες παραμονής στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ., η ευκαιρία για επαγγελματική αποκατάσταση, εξατομικευμένη υποστήριξη και επαγγελματικός προσανατολισμός από τα νέα Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης. Το πρόγραμμα στοχεύει να καλύψει 200.000 νέους σ' όλη τη χώρα μέχρι το 2000 και προβλέπεται να διατεθεί το ποσό των 350 δις δρχ. για τα επόμενα τρία χρόνια.

Γραφεία διαμεσολάβησης – διασύνδεσης σε Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.

Στόχος των γραφείων διασύνδεσης, τα οποία εντάχθηκαν στο Β' Κ.Π.Σ. το 1996 είναι η παροχή βοήθειας σε φοιτητές και νέους πτυχιούχους για την

εύρεση εργασίας, η αναζήτηση θέσεων πρακτικής άσκησης, αλλά και η σύνδεση της έρευνας των Πανεπιστημίων με τις επιχειρήσεις.

Υλοποιούνται σχέδια κατάρτισης και επαγγελματικής ένταξης των νέων 16 – 24 ετών (άξονας Youthstart), καθώς και πρόγραμμα καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας για ειδικές κατηγορίες πληθυσμού (άτομα με ειδικές ανάγκες, παλιννοστούντες κ.α.).

Κατευθυντήρια γραμμή 2

Νέο ξεκίνημα σε κάθε ενήλικα άνεργο

Για μακροχρόνια άνεργους 28 – 64 ετών προβλέπεται παρέμβαση, αφού συμπληρώσουν 6 μήνες εγγραφής στα μητρώα του Ο.Α.Ε.Δ. με την τοποθέτησή τους σε επιχειρήσεις για μια δοκιμαστική περίοδο, για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, αλλά και επανακατάρτισης, με την επιδότηση νέων θέσεων εργασίας και άλλες παροχές.

Για τους άνεργους άνω των 58 ετών θα επιχορηγείται η απασχόλησή τους με πόρους των κοινωνικών εταίρων μέχρι την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησής τους – κυρίως σε κοινωνικούς φορείς.

Πρόγραμμα εργασιακής επανένταξης «Κυψέλη Εργασιακής Επανένταξης». Αφορά τους απολυμένους από επιχειρήσεις και περιλαμβάνει μέτρα επιμόρφωσης, αυτοαπασχόλησης, κατάρτισης – επανακατάρτισης και απασχόλησης σε άλλες επιχειρήσεις, καθώς και 37 μηνών οικονομική στήριξη, στοχεύοντας στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ομαδικών απολύσεων.

Συμφωνήθηκε από τους κοινωνικούς εταίρους η εφαρμογή και άλλων μέτρων για την ενίσχυση αυτών που θα εφαρμοστούν από τον Ο.Α.Ε.Δ. Για το 1998 θα ωφεληθούν 15.000 μακροχρόνια άνεργοι και για την τριετία 50.000 μακροχρόνια άνεργοι.

Κατευθυντήρια γραμμή 3

Ενεργά μέτρα για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης του Ο.Α.Ε.Δ. και Κάρτα Απασχόλησης

Προτρέπει στην εγγραφή του ανέργου στα μητρώα του Ο.Α.Ε.Δ., παρέχει κίνητρα, τόσο στον άνεργο, όσο και στους εργοδότες μέσα από τα προγράμματα επιδότησης της απασχόλησης των ανέργων. Επίσης προβλέπει την κάρτα εναλλακτικών χρήσεων που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε για κατάρτιση / επανακατάρτιση, είτε για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, είτε για απασχόληση, είτε για επιδότηση ανεργίας.

Νέες δομές για τη στήριξη της πολιτικής

Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α.). Παρέχουν πληροφόρηση, εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη, επαγγελματικό προσανατολισμό και τοποθετήσεις ανέργων σε κενές θέσεις εργασίας. Από τον Απρίλιο 1998 άρχισε η πειραματική λειτουργία τριών κέντρων. Μέχρι το τέλος του 1998 θα ολοκληρωθούν 20 Κ.Π.Α. και μέχρι το τέλος του 1999 28 Κ.Π.Α.

Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης (Ε.Π.Α.). Λειτουργεί από το Φεβρουάριο του 1997, με κύριες δραστηριότητες την τεκμηρίωση, την ανάλυση και πρόβλεψη των μεγεθών της αγοράς εργασίας, καθώς και την υποστήριξη των υπηρεσιών απασχόλησης. Βασικός στόχος της λειτουργίας του είναι να συνδέσει τις ανάγκες αγοράς εργασίας με την παρεχόμενη κατάρτιση.

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας (Ε.Ι.Ε.). Ασχολείται με εξειδικευμένες μελέτες της αγοράς εργασίας, με την οργάνωση και υποστήριξη του κοινωνικού διαλόγου στη χώρα μας, τις εξελίξεις στην επαγγελματική εκπαίδευση και την προώθηση των Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης (Τ.Σ.Α.).

Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.). Συστάθηκε με τη συνεργασία των Υπουργείων Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για τη χάραξη ενιαίας πολιτικής επαγγελματικού προσανατολισμού, στα πλαίσια της λειτουργίας της αγοράς εργασίας. Υλοποιούνται, επίσης προγράμματα σύνδεσης κατάρτισης – απασχόλησης μέσω επιχειρήσεων, οι οποίες υποχρεούνται να προσλαμβάνουν το 1/3 των ατόμων που καταρτίζουν.

Κατευθυντήρια γραμμή 4

Συμφωνίες κοινωνικών εταιρών με σκοπό να αυξηθούν τα μέτρα που διευκολύνουν την επαγγελματική ένταξη

Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης (Τ.Σ.Α.)

Τα Τ.Σ.Α. περιλαμβάνουν σχέδια υποστήριξης της απασχόλησης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κατάρτισης ανέργων, αξιοποιώντας τα προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ., δημιουργία νέων θέσεων κοινωνικής εργασίας για τη βελτίωση των υπηρεσιών πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης. Η χρηματοδότηση των 7 Τ.Σ.Α. της χώρας ανέρχεται σε 3,4 δις δρχ.

Σύσταση και λειτουργία «Λογαριασμού για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση» (Λ.Α.Ε.Κ.)

Στο λογαριασμό εισφέρουν εργοδότες και εργαζόμενοι. Τα έσοδα διατίθενται για τη χρηματοδότηση δράσεων που αφορούν την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση των ανέργων ή τη διενέργεια προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων στις επιχειρήσεις. Για το 1998 προβλέπεται να διατεθούν 20 δις δρχ. για κατάρτιση ανέργων και εργαζομένων

Γραφεία ενημέρωσης Εργοδοτών και Ανέργων

Στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ελλιπούς πληροφόρησης σε επιχειρήσεις και άτομα. Η σύσταση των υπηρεσιών γίνεται έπειτα από υπογραφή προγραμματικών συμφωνιών μεταξύ Ο.Α.Ε.Δ., Ο.Τ.Α. και Κοινοτικών Εταιρών. Υπογράφηκαν συμβάσεις σε 10 περιπτώσεις και προχωράει η υλοποίησή τους από το 1998.

Κατευθυντήρια γραμμή 5

Ανάπτυξη της δια βίου μάθησης

Συνεχιζόμενη κατάρτιση

Αφορά τη δημιουργία κατάλληλων δομών, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης κατάρτισης, σε σύνδεση με την αγορά εργασίας, την υλοποίηση του πρακτικού μέρους της κατάρτισης σε εργασιακούς χώρους.

Κατευθυντήρια γραμμή 6

Βελτίωση της ποιότητας του σχολικού συστήματος

Προβλέπονται εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις όπως καθιέρωση του Ενιαίου Λυκείου και του Εθνικού Απολυτηρίου, ίδρυση Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, ενισχυτική διδασκαλία στη Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση. Επίσης, προωθείται αναδιάρθρωση των ειδικοτήτων σύμφωνα με την τοπική ζήτηση, εκσυγχρονισμός εργασιακού εξοπλισμού, αναμόρφωση των προγραμμάτων και της πρακτικής άσκησης κ.α.

Κατευθυντήρια γραμμή 7

Καθιέρωση ή ανάπτυξη συστημάτων μαθητείας για νέους

Προγράμματα εναλλασσόμενης εκπαίδευσης

Η εκπαιδευτική διαδικασία συνδυάζει την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις με τη θεωρητική διδασκαλία. Η τοποθέτηση στις θέσεις εργασίας για πρακτική άσκηση γίνεται από τον Ο.Α.Ε.Δ.

ΠΥΛΩΝΑΣ 2

Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Κατευθυντήρια γραμμή 8

Μείωση των γενικών εξόδων και διοικητικών βαρών των επιχειρήσεων, ειδικότερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ιδίως κατά την πρόσληψη επιπλέον εργαζομένων

Στόχος της πολιτικής είναι αφενός η δημιουργία νέων και αφετέρου η ενίσχυση της βιωσιμότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων και ιδιαίτερος των μικρομεσαίων. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην ενθάρρυνση νέων επιχειρηματιών, στην προώθηση της εταιρικής συνεργασίας, στην ενίσχυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και της ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε.

Κατευθυντήρια γραμμή 9

Ενθάρρυνση της ανάπτυξης της αυτοαπασχόλησης

Η δημιουργία νέων επιχειρήσεων υποστηρίζεται από τις δράσεις: Επιχειρησιακό πρόγραμμα βιομηχανίας, με φορέα υλοποίησης τον ΕΟΜΜΕΧ, «Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας» στα πλαίσια της πρωτοβουλίας ADAPT 2 και «NOW» και «YOUTHSTART».

Κατευθυντήρια γραμμή 10

Δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο – Εκμετάλλευση νέων πηγών απασχόλησης από τις νέες τεχνολογίες και καινοτομίες

Προβλέπονται, η ενίσχυση επιχειρήσεων σε βιομηχανικά φθίνουσες περιοχές, η υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας και η παροχή κινήτρων για απασχόληση νέων ερευνητών και τεχνικών σε επιχειρήσεις.

Κατευθυντήρια γραμμή 11

Μείωση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης και της φορολογικής πίεσης του μισθολογικού και μη κόστους εργασίας. Ενεργειακός φόρος

Η μείωση του μη – μισθολογικού κόστους, χωρίς αναπλήρωση του θα σημάνει μείωση των εσόδων για το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας. Επιπλέον η αντιστάθμιση της δημοσιονομικής απώλειας από μειώσεις στο μη – μισθολογικό κόστος, δεν μπορεί να γίνει με φορολογικά μέτρα.

Κατευθυντήρια γραμμή 12

Μείωση του συντελεστή Φ.Π.Α. στις υπηρεσίες έντασης εργασίας

Η αποτελεσματικότητα του μέτρου είναι αμφίβολη ως προς την τόνωση της απασχόλησης και η απώλεια των φορολογικών εσόδων θα ήταν κρίσιμη όσον αφορά τις προσπάθειες για επίτευξη των κριτηρίων του Μάαστριχτ.

ΠΥΛΩΝΑΣ 3

Ενθάρρυνση της ικανότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους

Κατευθυντήρια γραμμή 13

Συμφωνίες για την υιοθέτηση νέων προτύπων οργάνωσης της εργασίας

Προβλέπονται νομοθετικές παρεμβάσεις για μια νέα διεύθυνση του χρόνου εργασίας, εξυγίανση των Δημοσίων επιχειρήσεων, με την ανάπτυξη κλαδικών φορέων βιομηχανικής έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στα πλαίσια των Τ.Σ.Α.

Κατευθυντήρια γραμμή 14

Προσαρμοστικότητα των μορφών συμβάσεων

Αφορά τη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων στα Τ.Σ.Α., καθώς επίσης και άλλες δράσεις.

Κατευθυντήρια γραμμή 15

Επανεξέταση των φορολογικών κωλυμάτων που μπορούν να εμποδίσουν την επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό. Φορολογικά ή άλλα κίνητρα για την ανάπτυξη της κατάρτισης εντός των επιχειρήσεων.

Προωθούνται μέτρα κατάρτισης ατόμων ηλικίας άνω των 45 ετών, εκπαιδευτικές άδειες, ειδικά σεμινάρια για τη συνεργασία των εργαζομένων. Επίσης παρέχονται ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων που βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυσμενή πορεία κ.α.

ΠΥΛΩΝΑΣ 4

Ενίσχυση των πολιτικών για την ισότητα των ευκαιριών

Κατευθυντήρια γραμμή 16

Μείωση της απόστασης ανάμεσα στο ποσοστό ανεργίας των γυναικών και το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών.

Κατευθυντήρια γραμμή 17

Αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης στις υπηρεσίες φύλαξης

Καθιερώνεται το «ολοήμερο νηπιαγωγείο», αυξάνεται το ωράριο λειτουργίας των κρατικών παιδικών σταθμών, προβλέπεται παρέμβαση για τη βελτίωση ορισμένων κέντρων φύλαξης παιδιών και η επέκταση του προγράμματος σε μη δυνάμενα να αυτοεξυπηρετηθούν άτομα.

Κατευθυντήρια γραμμή 18

Επανάταξη στην αγορά εργασίας

Προβλέπει ένα σύνολο πολιτικών που προαναφέρθηκαν.

Κατευθυντήρια γραμμή 19

Συμμετοχή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην ενεργό ζωή

Υλοποιούνται προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και ψυχοκοινωνικής στήριξης σε εξειδικευμένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης. Υλοποιείται από τις αρχές του 1998 πιλοτικό πρόγραμμα για την άρση των εμποδίων για τη συμμετοχή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Προωθείται η αξιοποίηση της τεχνολογίας για την αυτονομία αυτών των ατόμων και αρχίζουν δράσεις για την ευαισθητοποίηση των πολιτών με στόχο την ευρύτερη αποδοχή των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

1.1. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Καρδίτσας

Ο νομός Καρδίτσας βρίσκεται στο κέντρο του ελληνικού χώρου, ανήκει διοικητικά, μαζί με τους νομούς Μαγνησίας, Λαρίσης και Τρικάλων, στην περιφέρεια της Θεσσαλίας και εκτείνεται σε 2.636 τ. χιλ.

Η κύρια οικονομική δραστηριότητα του νομού είναι η γεωργική εκμετάλλευση των μεγάλων πεδινών εκτάσεών του. Ο νομός αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό μικρών οικισμών που φτάνει το ποσοστό του 84% και από ένα μεγάλο αστικό κέντρο (πληθυσμού 10.000 και άνω). Υπάρχουν συνολικά 143 οικισμοί εκ των οποίων οι 76 είναι πεδινοί, οι 44 ημιορεινοί και οι 23 ορεινοί. Επίσης εκτός της πρωτεύουσας του νομού, την Καρδίτσα, που αποτελεί το μόνο αστικό κέντρο, υπάρχουν έξι ημιαστικοί οικισμοί (με πληθυσμό μεταξύ 2.000 και 10.000 κατοίκων) και 137 αγροτικοί οικισμοί (με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων). Ο αγροτικός πληθυσμός είναι διεσπαρμένος σε πολυάριθμους μικρούς οικισμούς (το 43,8% των οικισμών έχουν πληθυσμό κάτω από 500 κατοίκους), που πολλοί απ' αυτούς δεν είναι βιώσιμοι λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές

προς τις αστικές και ιδιαίτερα προς τα πολεοδομικά συγκροτήματα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Διοικητικά ο νομός αποτελείται από μία (1) επαρχία, την επαρχία Καρδίτσας.

1.2. Γενικά Δημογραφικά

Ο νομός Καρδίτσας, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991, συγκέντρωνε πληθυσμό 126.854 άτομα, που αναλογούσαν στο 1,2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Απ' αυτούς το 49,9% (63.287) είναι άνδρες και το 50,1% (63.567) γυναίκες. Υπολογίζεται ότι ο παιδικός πληθυσμός (0-19) ανέρχεται σε 33.435 άτομα (26,4%), ενώ ο γεροντικός (65 και άνω) σε 21.226 άτομα (16,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία 1981-1991

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%
0-14	31.113	24,9	15.867	26,0	15.246	23,9	24.784	19,5	12.760	20,2	12.024	18,9
15-19	8.321	6,7	4.373	7,2	3.948	6,2	8.651	6,8	4.285	6,7	4.366	6,9
20-29	13.260	10,6	6.078	10,0	7.182	11,2	14.792	11,7	7.575	12,0	7.217	11,4
30-44	23.153	18,6	11.983	19,6	11.170	17,5	22.947	18,1	12.182	19,2	10.765	16,9
45-64	31.049	24,9	14.856	24,4	16.193	25,3	34.454	27,2	17.196	27,2	17.258	27,1
65 και άνω	17.903	14,3	7.775	12,8	10.128	15,9	21.226	16,7	9.289	14,7	11.937	18,8
Σύνολο	124.799	100,0	60.932	100,0	63.867	100,0	126.854	100,0	63.287	100,0	63.567	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ. Υ.Ε. 1981 - 1991

Παρατηρείται σταδιακή γήρανση του πληθυσμού εφόσον ο γεροντικός πληθυσμός αυξάνεται μέσα σε μια δεκαετία, ενώ ο παιδικός και εφηβικός μειώνεται. Το ποσοστό των παιδιών ως 14 ετών μειώνεται από 24,9% που ήταν το 1981 σε 19,5% του συνόλου το 1991. Η μείωση φτάνει το 54% του

συνολικού ποσοστού έναντι της αύξησης των ηλικιωμένων (65 ετών και άνω) που φτάνει το 2,4%. Ως προς τις άλλες ομάδες του πληθυσμού (15-64 ετών) παρουσιάζεται σταθερή ανοδική τάση, η οποία όμως γίνεται με πολύ αργούς ρυθμούς. Η ανατροπή αυτή οφείλεται στη μείωση των γεννήσεων και κυρίως στη μετακίνηση των παραγωγικών ηλικιών εκτός του τόπου κατοικίας τους για την αναζήτηση νέων ευκαιριών, καλύτερης ζωής, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός του νομού να μένει στάσιμος και να μην ανανεώνεται. Συνέπεια όλων αυτών είναι οι σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου, μιας και η κατάσταση αυτή προβλέπεται, από τους αρμόδιους, ότι θα συνεχιστεί.

Ως προς την κατανομή κατά φύλο στο συνολικό πληθυσμό του νομού παρατηρείται υπεροχή των γυναικών κατά 2,4 μονάδων έναντι των ανδρών το 1981, ενώ το 1991 η διαφορά μειώνεται στο ελάχιστο (0,2 μονάδες) υπέρ των γυναικών. Στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες παρατηρείται ότι οι άνδρες κυρίως υπερτερούν στην παιδική και στις παραγωγικές ηλικίες, ενώ οι γυναίκες έχουν υψηλότερο ποσοστό στις ηλικίες 65 και άνω, γεγονός που μαρτυρά το μεγαλύτερο προσδόκιμο επιβίωσής τους

Αν μελετήσουμε τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε των προηγούμενων απογραφών (1951, 1961, 1971, 1981), θα παρατηρήσουμε σοβαρή μείωση του πληθυσμού, που οφείλεται στο μεταναστευτικό ρεύμα που επικράτησε μεταπολεμικά και που έφτασε το 20% (1961 ως 1981).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2

Εξέλιξη και κατανομή πληθυσμού Ν. Καρδίτσας

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ							
	1951	1961	1971	%	1981	%	1991	%
Αστικός	-	-	25.830	19,3	27.644	22,1	30.289	23,9
Ημιαστικός	-	-	17.219	12,9	17.088	13,7	20.410	16,1
Αγροτικός	-	-	90.727	67,8	80.067	64,2	76.155	60,0
Σύνολο	138.786	152.543	133.776	100,0	124.799	100,0	126.854	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού, το μεγαλύτερο μέρος του είναι συγκεντρωμένο στις αγροτικές περιοχές, που παρά τη μεγάλη πίεση που υπέστη (7,8 μονάδες) λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και προς διάφορες του εξωτερικού, εξακολουθεί να αποτελεί το 60% του συνολικού πληθυσμού, δηλαδή ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από το μισό του συνόλου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η κύρια οικονομική δραστηριότητα του νομού είναι η γεωργία. Ο Ν. Καρδίτσας έχει τη μεγαλύτερη συμμετοχή της γεωργίας στο Α.Ε.Π. (53%).

Το υπόλοιπο του πληθυσμού μοιράζεται στις αστικές και στις ημιαστικές περιοχές, που το 1991 φτάνει το 23,9% και το 16,1% αντίστοιχα. Η αύξηση που παρουσιάζεται στις περιοχές αυτές προέρχεται κυρίως από τη μείωση του αγροτικού πληθυσμού.

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού φαίνεται να αυξάνεται από το 1991 και μετά, σύμφωνα με την απογραφή του 1991 και τα στοιχεία του ΟΑΕΔ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3

Εξέλιξη πληθυσμού ν. Καρδίτσας

Έτος	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Πληθυσμός	126.854	128.117	128.966	129.401	129.459	129.924	129.410

Πηγή: ΟΑΕΔ

Παρατηρούμε ότι ο πληθυσμός από το 1991 ως το 1997 αυξάνεται ελάχιστα με σταθερό ρυθμό 0,3%, με εξαίρεση το 1996 όπου σημειώθηκε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φυσικής μείωσης -3,2% (αριθμός γεννήσεων (1.000 άτομα). Παρόλα αυτά, η μικρή αυτή αύξηση αποτελεί θετικό στοιχείο για την ανάκαμψη και ανάπτυξη του νομού.

1.3. Ανθρώπινο δυναμικό

1.3.1. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα άτομα ηλικίας 14 ετών και άνω, που ασκούν κάποιο βιοποριστικό επάγγελμα (απασχολούμενοι), καθώς επίσης και εκείνα που αναζητούν εργασία (άνεργοι). Πολλές φορές με την ίδια έννοια χρησιμοποιούνται και οι όροι «εργαζόμενος πληθυσμός» και «εργατικό δυναμικό».

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4

Εξέλιξη οικονομικά ενεργού πληθυσμού 1971-1991

	1971	1981	1991
Σύνολο πληθυσμού	133.776	124.799	126.854
Οικονομικά ενεργοί	38.660	55.775	44.734
%	28,9	44,7	35,3

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1971-1991

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα ο οικονομικός ενεργός πληθυσμός παρουσιάζει, στη διάρκεια μιας εικοσαετίας, μια αυξομείωση που έρχεται σε αντίθεση με την εξέλιξη του συνολικού πληθυσμού. Το 1971 το ποσοστό του εργατικού δυναμικού είναι πολύ χαμηλό σε σχέση με αυτό του 1981. Αυτό οφείλεται, στη μεγάλη μετανάστευση του πληθυσμού. Από το '74 και μετά αρχίζει η μετακίνηση του πληθυσμού από τις χώρες του εξωτερικού προς την Ελλάδα, με αποτέλεσμα το ποσοστό του εργατικού δυναμικού από 28,9% που ήταν, να εκτοξευτεί το 1981 στο 44,7%, παρόλη τη μείωση του πληθυσμού. Από εκεί και μετά το ποσοστό μειώνεται στη δεκαετία του '80 και στην

απογραφή του 1991 φτάνει το 35,3%. Η κάμψη αυτή οφείλεται σε διάφορα φαινόμενα, όπως η παραοικονομία, η μείωση του παιδικού και εφηβικού πληθυσμού, καθώς και η αποχώρηση από την ενεργό ζωή των ατόμων ηλικίας άνω των 65.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5

Ανάλυση οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	3.399	6,1	2.156	5,9	1.243	6,4	1.781	4,0	1.251	3,6	530	5,4
20-29	8.660	15,5	5.433	15,0	3.227	16,6	9.431	21,1	6.787	19,4	2.644	26,9
30-44	18.015	32,3	11.748	32,4	6.267	32,2	15.391	34,4	11.841	33,9	3.550	36,1
45-64	21.247	38,1	13.700	37,7	7.547	38,8	16.634	37,2	13.783	39,5	2.851	29,0
65 και άνω	4.454	8,0	3.271	9,0	1.183	6,0	1.497	3,3	1.247	3,6	250	2,6
Σύνολο	55.775	100,0	36.308	100,0	19.467	100,0	44.734	100,0	34.909	100,0	9.825	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Παρατηρούμε ότι το 1981 οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες (30 και άνω) αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Ακόμα και οι ηλικιωμένοι, που υποτίθεται ότι βγαίνουν εκτός παραγωγικής διαδικασίας, εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν αποτελώντας το 8% του εργατικού δυναμικού, ποσοστό αρκετά υψηλό σε σχέση με αυτό των νέων που φτάνει το 22%. Η αναλογία 1 προς 3 δείχνει την έλλειψη μικρών ηλικιών και την αδυναμία ανανέωσης του πληθυσμού, λόγω της υπογεννητικότητας και της μετανάστευσης των ηλικιών που συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή, καθώς και της παραμονής των ηλικιωμένων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το κανονικό στην παραγωγική διαδικασία, μιας και ο μέσος όρος ζωής έχει αυξηθεί σημαντικά.

Την επόμενη δεκαετία η κατάσταση που επικρατούσε ανατράπηκε υπέρ των νέων. Τα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων ηλικίας 20 ως 64 ετών παρουσιάζουν μικρή αύξηση, με μεγαλύτερη αυτή των ηλικιών 20 ως 29 φτάνοντας το 21,1% από 15,5% το 1981, γεγονός που δείχνει τη μεταβολή

αναλογίας νέων προς ηλικιωμένων, κλίνοντας προς τη μεριά των νέων. Η βελτίωση αυτή οφείλεται κυρίως στην αποχώρηση των ηλικιωμένων από την ενεργό ζωή. Η μείωση άγγιξε τις 5 ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας το 3,3% από 8% το 1981. Αυτό οφείλεται στις ευνοϊκότερες συνθήκες συνταξιοδότησης (πρόωρη συνταξιοδότηση, αύξηση σύνταξης κ.ά.), καθώς και στην επιβολή ορίου συνταξιοδότησης, που υποχρεώνει τα άτομα που φτάνουν σε μια συγκεκριμένη ηλικία να σταματούν να εργάζονται, αφήνοντας κενές θέσεις εργασίας και τη δυνατότητα στους νέους να τις καλύψουν μειώνοντας έτσι την ανεργία που απειλεί τους νέους.

Στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού οι άνδρες κατέχουν ποσοστό 65% το 1981 έναντι 33% των γυναικών, ενώ το 1991 η διαφορά υπέρ των ανδρών μεγαλώνει ακόμα περισσότερο φτάνοντας το ποσοστό του 78% οι άνδρες και οι γυναίκες μόλις το 22%. Στις επιμέρους ομάδες ηλικιών το ποσοστό των παραγωγικών ηλικιών αυξάνεται κατά το 1991 και στα δύο φύλα, με μεγαλύτερη αύξηση των γυναικών κυρίως στις ηλικίες από 20 ως 44 ετών, λόγω της εισροής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.6

Κατανομή εργατικού δυναμικού κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης 1981

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%
<i>Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σπουδών</i>	1.570	1,6	1.148	2,3	422	0,8
<i>Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών</i>	1.969	1,9	1.023	2,0	946	1,7
<i>Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης</i>	13.476	12,9	8.012	15,8	5.464	10,2
<i>Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαίδευσης</i>	46.976	45,0	27.511	54,4	19.465	36,2
<i>Δεν τελείωσαν Στοιχειώδη Εκπαίδευση</i>	18.454	17,7	9.627	19,0	8.827	16,4
<i>Δεν δήλωσαν επίπεδο εκπαίδευσης</i>	153	0,1	62	0,1	91	0,2
<i>Αγράμματοι</i>	21.747	20,8	3.187	6,3	18.560	34,5
Σύνολο	104.345	100,0	50.570	100,0	53.775	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ. Υ.Ε. 1981

Παρατηρούμε, από τον πίνακα 1.6, ότι το 1981, οι απόφοιτοι των ανωτάτων και ανωτέρων σχολών αποτελούν ποσοστό κάτω του 4% του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό σημειώνεται στους απόφοιτους στοιχειώδους εκπαίδευσης που φτάνει το 45%. Μεγάλο ποσοστό παρουσιάζουν και αυτοί που δεν ξέρουν γράμματα (20,8%). Αυτό οφείλεται στις συνθήκες που επικρατούσαν τη δεκαετία του '70, όπου τα παιδιά συνήθως δεν ακολουθούσαν κάποιες σπουδές και μάλιστα ανώτερες, αλλά έμπαιναν αμέσως στην παραγωγική διαδικασία, προκειμένου να βοηθήσουν οικονομικά τις οικογένειές τους.

Όσον αφορά την κατανομή κατά φύλο οι άνδρες υπερτερούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης εκτός αυτής των αγράμματων, που οι γυναίκες έχουν την πρωτιά φτάνοντας στο 34,5% έναντι μόλις 6,3% των ανδρών. Γεγονός που δικαιολογείται από την τότε επικρατούσα άποψη, ότι οι γυναίκες θα πρέπει να μένουν στο σπίτι.

Οι σημερινές εκτιμήσεις, από το τοπικό εργατικό κέντρο και τον ΟΑΕΔ για το επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού πληθυσμού του νομού Καρδίτσας, μιας και η στατιστική υπηρεσία του Ν. Καρδίτσας δεν διαθέτει επίσημα στοιχεία, είναι ευνοϊκές. Εκτιμούν ότι το ποσοστό των απόφοιτων των ανώτατων και ανωτέρων σχολών έχουν αυξηθεί σημαντικά και τα ποσοστά για τα δύο φύλα έχουν σχεδόν εξομοιωθεί. Επίσης το ποσοστό των αγράμματων έχει μειωθεί κατά πολύ, ενώ οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης υπολογίζεται ότι έχει αυξηθεί.

1.3.2. Διάρθρωση και εξέλιξη της απασχόλησης

Στο νομό Καρδίτσας το επίπεδο απασχόλησης ανέρχεται στο 45% του συνολικού πληθυσμού, ενώ η κύρια οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή είναι συγκεντρωμένη στην πεδινή περιοχή και αφορά τη γεωργία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7

Διάρθρωση της απασχόλησης κατά φύλο και ηλικία 1981-1991

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Ανδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	2.798	5,1	1.795	5,1	1.003	5,3	1.183	2,8	936	2,8	247	2,9
20-29	7.966	14,7	5.011	14,2	2.955	15,6	7.579	18,2	5.677	17,1	1.902	22,1
30-44	17.884	33,0	11.637	32,9	6.247	33,0	14.935	35,8	11.576	35,0	3.359	39,1
45-64	21.137	39,0	13.620	38,5	7.517	39,8	16.498	39,6	13.668	41,3	2.830	33,0
65 και άνω	4.454	8,2	3.271	9,3	1.183	6,3	1.494	3,6	1.244	3,8	250	2,9
Σύνολο	54.239	100,0	35.334	100,0	18.905	100,0	41.687	100,0	33.101	100,0	8.586	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Η απασχόληση στο νομό παρουσιάζει κάμψη κατά περίπου τέσσερις (4) μονάδες στο διάστημα μιας δεκαετίας (1981-1991), όπως προαναφέραμε ότι συνέβη και με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Η μείωση παρουσιάζεται στην πρώτη (15 έως 19 ετών) και στην τελευταία (65 και άνω ετών) ηλικιακή ομάδα, ενώ στις ενδιάμεσες το ποσοστό της απασχόλησης αυξάνεται. Αυτό οφείλεται στις καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης, που άρχισαν να επικρατούν κατά τη δεκαετία του '80 και οδήγησαν στη μειωμένη συμμετοχή κατά 2,3 μονάδες των εφήβων στην παραγωγική διαδικασία, καθώς και στη μείωση του αριθμού κατά 4,6 μονάδες των ηλικιωμένων που απασχολούνται στο νομό, η οποία προήλθε από τις καλύτερες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης που εφαρμόστηκαν. Αυτό ωφέλησε τις άλλες ηλικιακές ομάδες και περισσότερο τους νέους ηλικίας 20 έως 29 ετών, οι οποίοι έχουν περισσότερες προϋποθέσεις και δυνατότητες να βρουν απασχόληση.

Η υπεροχή των ανδρών στο σύνολο των απασχολούμενων φαίνεται καθαρά από τον πίνακα 1.7. Το ποσοστό των ανδρών το 1981 έφτασε το 65,1% ενώ των γυναικών το 34,9%. Η διαφορά αυτή αυξήθηκε κατακόρυφα το 1991, καθώς το ποσοστό των ανδρών ανήλθε στο 79,4% ενώ των γυναικών έπεσε στο 20,6%. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στους απασχολούμενους και για τα δύο φύλα ανήκει στις ηλικίες μεταξύ 45 έως 64 ετών με μέσο όρο 39%.

Το 1991 παρατηρείται αυξημένη εισροή γυναικών ηλικίας 20 έως 44 ετών στον τομέα της απασχόλησης γιατί δεν μένουν πια στο σπίτι, αλλά διεκδικούν ίσες ευκαιρίες στην εργασία με τους άνδρες και μια θέση στην αγορά εργασίας.

Οι απασχολούμενοι κατανέμονται στους βασικούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας σύμφωνα με τον πίνακα 1.8.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.8

Κατανομή απασχολούμενων στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας κατά αστικές, ημιαστικές, αγροτικές περιοχές 1991

	Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	%	Δευτερογενής τομέας	%	Τριτογενής τομέας	%	Δεν δήλωσαν	%
Απασχολούμενοι	41.842	19.721	47,1	6.198	14,8	15.172	36,3	751	1,8
Αστικές περιοχές	9.489	448	2,3	1.899	30,6	6.895	45,4	247	32,9
Ημιαστικές περιοχές	6.290	2.847	14,4	873	14,1	2.433	16,0	137	18,2
Αγροτικές περιοχές	26.063	16.426	83,3	3.426	55,3	5.844	38,6	367	48,9

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Τα στατιστικά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για το 1991 μας δίνουν την πληροφορία ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων είναι συγκεντρωμένο στον πρωτογενή τομέα με ποσοστό 47,1%, σχεδόν το μισό του συνόλου των απασχολούμενων, εξαιτίας της φύσης της εργασίας του νομού, που είναι η γεωργία. Σημαντικό ποσοστό κατέχει και ο τριτογενής τομέας (36,3%), που αρχίζει αργά αλλά σταθερά να αναπτύσσεται. Ο δευτερογενής τομέας διατηρεί σταθερή πορεία.

Σύμφωνα με μια έκθεση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του Ν. Καρδίτσας για την ανάπτυξη του νομού για το 1996 παρατηρείται ότι «το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα παραμένει –παρά την κάποια μείωση- σε πολύ υψηλά επίπεδα (62,3%), που σημαίνει ότι η περιοχή διατηρεί έντονα τα αγροτικά χαρακτηριστικά, καθώς ο δευτερογενής (14,25%) και ο τριτογενής τομέας (23,45%) δεν έχουν παρουσιάσει ιδιαίτερη ανάπτυξη».

Στον πρωτογενή τομέα το σύνολο των απασχολούμενων που ζει στις αγροτικές περιοχές είναι πολύ υψηλό και φτάνει το ποσοστό του 83,3%, λόγω

της εκτεταμένης γεωργικής δραστηριότητας στο νομό, ενώ πολύ λίγα άτομα που εργάζονται στον τομέα της γεωργίας μένουν στις αστικές περιοχές και το ποσοστό φτάνει τους φτάνει μόλις το 2,3%. Ο δευτερογενής τομέας κυριαρχεί στις αγροτικές περιοχές (όπως και ο πρωτογενής, όχι όμως σε τέτοιο βαθμό), αλλά και στις αστικές περιοχές, όπου το ποσοστό είναι αρκετά μεγάλο και φτάνει το 30,6%. Ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει τους απασχολούμενους κυρίως των αστικών περιοχών αλλά και των αγροτικών. Το σύνολο των απασχολούμενων των ημιαστικών περιοχών είναι ισότιμα κατανομημένο σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Η σχεδόν αρμονική κατανομή των απασχολούμενων στους τρεις τομείς φανερώνει την εποχικότητα της απασχόλησης του νομού και τα έντονα αγροτικά στοιχεία του. Οι εργαζόμενοι όταν τελειώσουν οι γεωργικές ασχολίες τους ή και παράλληλα αναζητούν και μια άλλη εργασία, προκειμένου να εξασφαλίσουν το εισόδημά τους την εποχή που δεν εργάζονται.

Σημαντικά στοιχεία για την απασχόληση στο Ν. Καρδίτσας, μας δίνει η κατανομή των απασχολούμενων με κριτήριο τη θέσης τους στο επάγγελμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.9

Διάρθρωση της απασχόλησης κατά θέση στο επάγγελμα 1981-1991

	1981		1991	
	Απασχολούμενοι	%	Απασχολούμενοι	%
<i>Εργοδότες</i>	448	0,8	1.592	3,8
<i>Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό</i>	24.569	44,6	21.095	50,4
<i>Μισθωτός ή ημερομίσθιος</i>	10.737	19,5	13.843	33,1
<i>Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση</i>	18.863	34,2	5.068	12,1
<i>Δεν δήλωσαν θέση</i>	472	0,9	243	0,6
Σύνολο	55.089	100,0	41.842	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων έχει η κατηγορία των εργαζόμενων για δικό τους λογαριασμό με 44,6%, ενώ η

κατηγορία των εργοδοτών παρουσιάζει ένα πολύ μικρό ποσοστό μόλις 0,8%. Το 1991 οι αυτοαπασχολούμενοι ανεβαίνουν κατά 6 μονάδες, όπως και οι εργοδότες κατά 3 μονάδες. Αυτό συμβαίνει λόγω της αυξημένης συμμετοχής των εργαζόμενων στον τομέα της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, ενώ η αύξηση των εργοδοτών όπως και η ανοδική τάση του ποσοστού των μισθωτών οφείλεται στην ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα (εστιατόρια, ξενοδοχεία, δημόσιες υπηρεσίες κ.τ.λ.). Η κατηγορία των βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση μειώνεται από 34,2% που ήταν το 1981 σε 12,1% το 1991. Αιτία της μεγάλης αυτής μείωσης κατά 22,1 μονάδες είναι το κλείσιμο των μικρών επιχειρήσεων, όπου εργάζονταν τα άτομα αυτά, καθώς και η αποχώρηση των ηλικιωμένων γυναικών νωρίτερα από τα άλλα χρόνια.

1.3.3. Οι διαστάσεις της ανεργίας στο Ν. Καρδίτσας

Το φαινόμενο της ανεργίας δεν είναι πρόσφατο πρόβλημα των τελευταίων χρόνων, αλλά προϋπήρχε. Τότε, βέβαια, δεν προκαλούσε ανησυχία μιας και τα ποσοστά δεν ήταν ιδιαίτερα υψηλά ούτε αυξανόταν με γρήγορους ρυθμούς, αλλά κυμαινόταν σε κανονικά πλαίσια. Από το 1973 και μετά η ανεργία άρχισε να παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις και η άνοδος της συνέχιζε ακόμα και στις περιόδους της σχετικής ανάκαμψης της οικονομίας, με αποτέλεσμα την άμεση κινητοποίηση των αρμόδιων φορέων. Σήμερα η κατάσταση, παρά τις προσπάθειες, δυσκολεύει όλο και περισσότερο και ιδιαίτερα για ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι, οι άνεργες γυναίκες κ.ά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.10

Κατανομή ανέργων κατά φύλο και ηλικία 1981-1991

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	601	39,1	361	37,1	240	42,7	598	19,6	315	17,4	283	22,8
20-29	694	45,2	422	43,3	272	48,4	1.852	60,8	1.110	61,4	742	59,9
30-44	131	8,5	111	11,4	20	3,6	458	15,0	265	14,6	193	15,6
45-64	110	7,2	80	8,2	30	5,3	136	4,5	115	6,4	21	1,7
65 και άνω	0	0,0	0	0	0	0	3	0,1	3	0,2	0	0
Σύνολο	1.536	100,0	974	100,0	562	100,0	3.047	100,0	1.808	100,0	1.239	100,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Στο Ν. Καρδίτσας το πρόβλημα της ανεργίας άρχισε να κάνει την εμφάνισή του από τα μέσα της δεκαετίας του '80. Κατά την απογραφή του 1981 το ποσοστό της ανεργίας ήταν αρκετά χαμηλό σε σχέση με το συνολικό ποσοστό της χώρας (4,04% έναντι 2,7% του νομού. Το 1991 το ποσοστό παρουσίασε αύξηση κατά 4,1 μονάδες και έφτασε το 6,8%, παρόλο που το εργατικό δυναμικό μειώθηκε. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας του κορεσμού των τομέων της οικονομικής δραστηριότητας που δεν μπορούν να απορροφήσουν πια το εργατικό δυναμικό, που πέζει για περισσότερες θέσεις εργασίας. Παράλληλα οι νέοι αναζητούν νέους διεξόδους καλύτερων συνθηκών εργασίας και κατευθύνονται προς τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, αφήνοντας τη γεωργική απασχόληση λόγω των δυσκολιών που παρουσιάζει.

Από την πλευρά της ηλικιακής κατανομής της ανεργίας το πρόβλημα παρατηρείται στους νέους 20-29 ετών, που έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας και μέσα σε μια δεκαετία αυξάνεται κατά 15,6 μονάδες και φτάνει στο 60,8%. Αν στο ποσοστό αυτό προσθέσουμε και αυτό των ηλικιών 15-19 ετών ανέρχεται στο 80,4% (1991). Το πολύ υψηλό αυτό ποσοστό φανερώνει την αδυναμία της τοπικής αγοράς εργασίας να απορροφήσει το νέο εργατικό δυναμικό. Η ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 ετών παρουσιάζει αύξηση κατά 6,5 μονάδες, που οφείλεται στη μεγάλη εισροή των γυναικών αυτής της ηλικίας, και λιγότερο των άλλων, στην αγορά εργασίας και στην αδυναμία αυτών να

βρουν εργασία. Οι μεγαλύτερες ηλικίες 65 ετών και άνω παρουσιάζουν μικρή αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, λόγω της αλλαγής των παραδοσιακών δομών της απασχόλησης και της εισαγωγής νέας τεχνολογίας. Οι αλλαγές αυτές, όμως, είναι ελάχιστες και δεν επηρεάζουν τις ήδη υπάρχουσες συνθήκες απασχόλησης.

Ο πληθυσμός του νομού είναι κατ' εξοχήν αγροτικός και η ανεργία συναντάται κυρίως με τη μορφή της εποχιακής ανεργίας, και όπως είναι φυσικό, η ανεργία είναι υψηλότερη στις αγροτικές περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.11.

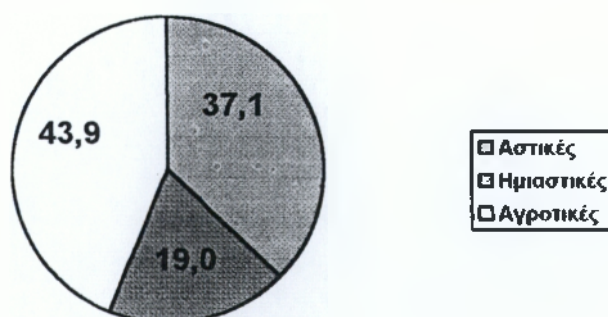
Γεωγραφική κατανομή της ανεργίας 1991

Περιοχές	Άνεργοι	%	Μοίρες
Αστικές	1.140	37,1	133,55
Ημιαστικές	584	19,0	68,42
Αγροτικές	1.349	43,9	158,03
Σύνολο	3.073	100,0	360,0

Πηγή: ίδια έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

ΣΧΗΜΑ 1.1.

Γεωγραφική κατανομή ανεργίας 1991

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Παρατηρούμε ότι μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζουν οι αγροτικές περιοχές, όπου μένουν και οι περισσότεροι κάτοικοι του νομού, και φτάνει το 43,9% των συνολικών ανέργων. Η υψηλή ανεργία στις αγροτικές περιοχές οφείλεται στην εποχιακή ζήτηση και στην ασταθή απασχόληση, που χαρακτηρίζει τις γεωργικές δραστηριότητες, με τις οποίες απασχολείται το 83,3% των απασχολούμενων. Υψηλή ανεργία παρουσιάζουν και οι αστικές περιοχές με ποσοστό 37,1%, λόγω της μετακίνησης των νέων, που απασχολούνταν στις οικογενειακές επιχειρήσεις, προς το κέντρο του νομού και της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών. Οι ημιαστικές περιοχές δεν παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό ανεργίας (19%), διότι οι απασχολούμενοι των περιοχών αυτών είναι ισομερώς κατανεμημένοι στους διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα να μην έχουμε διόγκωση ενός τομέα και αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.

Μέσα από τα στοιχεία του πίνακα 1.12 μπορούμε να πάρουμε μια συνολική εικόνα για τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συγκέντρωση των στοιχείων της απογραφής της 17ης Μαρτίου 1991 για την απασχόληση και την ανεργία του Ν. Καρδίτσας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.12.

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
<i>Ποσοστό ανεργίας στο Εργατικό Δυναμικό</i>	6,8%	5,2%	12,6%
<i>Ποσοστό νέων ανέργων στο σύνολο των ανέργων</i>	67,1%	63,5%	72,5%
<i>Ποσοστό συμμετοχής του Ε.Δ. στον πληθυσμό Εργάσιμης Ηλικίας</i>	40,3%	63,5%	17,5%
<i>Ποσοστό απασχόλησης στην Εργάσιμη Ηλικία</i>	37,6%	60,2%	15,3%
<i>Ποσοστό μη ενεργών στον πληθυσμό Εργάσιμης Ηλικίας</i>	59,7%	36,4%	82,5%

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Παρατηρούμε ότι το 40,3% είναι το συνολικό ποσοστό συμμετοχής στο νομό του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, αρκετά κατώτερο από το ποσοστό της χώρας (47,4%), που προέρχεται από τη συμμετοχή των ανδρών (63,5% σε σύγκριση με 64,3% για όλη τη χώρα) και ιδιαίτερα από την πολύ χαμηλή συμμετοχή των γυναικών (17,5% σε σύγκριση με 35,7% για όλη τη χώρα). Το ίδιο συμβαίνει και με το ποσοστό των απασχολούμενων στην εργάσιμη ηλικία (37,6% σε σχέση με 43,8% του συνόλου της χώρας). Ένα σημαντικό στοιχείο για το εργατικό δυναμικό του νομού της Καρδίτσας είναι το μεγαλύτερο ποσοστό που είναι μη ενεργό στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας (59,7% σε σύγκριση με 52,6% για το σύνολο της χώρας), που στις γυναίκες ανέρχεται στο 82,5%, ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με το 64,3% για όλη τη χώρα.

Τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για το 1991 δείχνουν ότι οι άνεργοι του νομού Καρδίτσας ανέρχονται σε 3.073 άτομα (59,5% άνδρες και 40,5% γυναίκες) που αντιπροσωπεύει το 6,8% του εργατικού δυναμικού. Από αυτούς το 67,1% είναι νέοι άνεργοι, με μεγαλύτερη τη συμμετοχή των γυναικών με ποσοστό 72,5% σε σχέση με τους άνδρες που φτάνουν το 63,5% του συνόλου των ανέργων. Το χαρακτηριστικό της ανεργίας είναι το μεγάλο ποσοστό της στο σύνολο των γυναικών που φτάνει το 12,6% έναντι 5,2% των ανδρών. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μεγάλη εισροή των γυναικών στην αγορά εργασίας του Ν. Καρδίτσας τα τελευταία χρόνια.

Όλα αυτά δείχνουν μια σταδιακή γήρανση του πληθυσμού, καθώς το ποσοστό του μη ενεργού πληθυσμού στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας ξεπερνάει το μισό και φτάνει το 59,7% σε σχέση με το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που φτάνει το 40,3%. Επίσης φαίνεται και μια μεγάλη αύξηση των ανέργων και ιδίως των νέων ανέργων.

Για την εξέλιξη της ανεργίας στο Ν. Καρδίτσας από το 1991 έως το 1997 η Ε.Σ.Υ.Ε. δεν διαθέτει πλήρη στοιχεία. Στοιχεία ωστόσο μπορούμε να πάρουμε από τις κατά τόπους υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, που όμως, αφορούν την καταγεγραμμένη ανεργία για τους απασχολούμενους στον ιδιωτικό τομέα της

οικονομίας. Παρόλα αυτά η επεξεργασία των στοιχείων που παρέχουν μπορεί να δείξει την εξέλιξη ορισμένων πλευρών του μεγέθους και της διάρθρωσης της ανεργίας, όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια στο νομό.

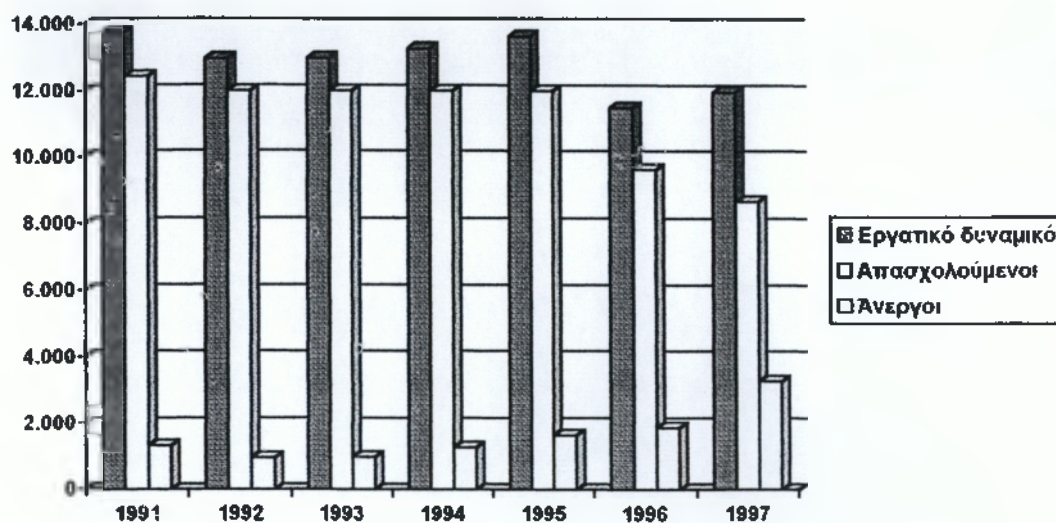
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.13.

**Εξέλιξη του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού του Ν. Καρδίτσας
1991 - 1997**

Έτος	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Εργατικό δυναμικό</i>	13.733	12.961	12.980	13.265	13.630	11.477	11.955
<i>Απασχολούμενοι</i>	12.412	12.000	12.000	12.000	12.000	9.629	8.678
<i>Άνεργοι</i>	1.321	961	980	1.265	1.630	1.848	3.277
<i>Ποσοστό ανεργία στο Ε.Δ.</i>	9,6%	7,4%	7,5%	9,5%	11,9%	16,1%	27,4%

Πηγή: Στοιχεία Ο.Α.Ε.Δ. Καρδίτσας

ΣΧΗΜΑ 1.2.

Πηγή: Στοιχεία Ο.Α.Ε.Δ. Ν. Καρδίτσας

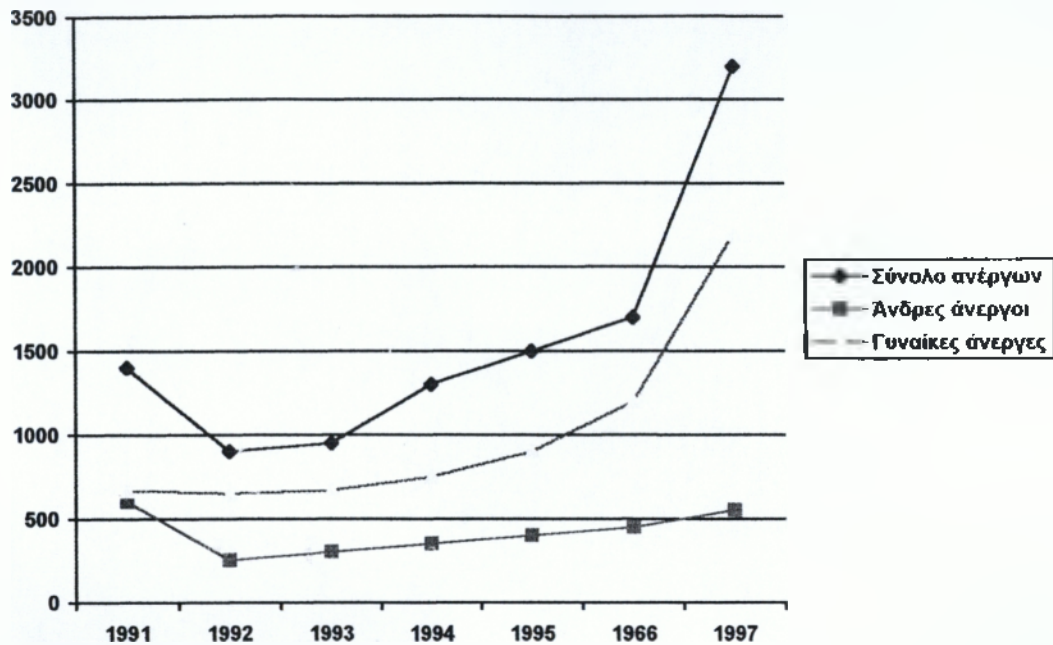
Ο πίνακας 11.3 μας δείχνει την κατάσταση, όσον αφορά την ανεργία και την απασχόληση, που επικρατεί τα επτά τελευταία χρόνια στο Ν. Καρδίτσας σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει το τοπικό γραφείο του ΟΑΕΔ.

Παρατηρούμε ότι καθώς το εργατικό δυναμικό μειώνεται συνεχώς, η ανεργία ανεβαίνει επικίνδυνα, και μάλιστα τα δύο τελευταία χρόνια αυξήθηκε κατά 15,5 μονάδες, με αποτέλεσμα το 1997 να φτάσει το 27,4%. Οι απασχολούμενοι εμφανίζουν σταθεροποιητικές τάσεις ως το 1995, από το 1996 έως το 1997 αρχίζουν και μειώνονται σε συνάρτηση με τη μείωση του εργατικού δυναμικού. Η κατάσταση αυτή φανερώνει τη δυσκολία εύρεσης εργασίας λόγω της έλλειψης κενών θέσεων εργασίας.

Η κατά φύλο κατανομή της ανεργίας φανερώνει την υπεροχή των γυναικών στα ποσοστά της ανεργίας έναντι των ανδρών. Η μεγάλη αύξηση της ανεργίας των γυναικών φαίνεται το 1997, που ο αριθμός διπλασιάστηκε από το 1996 έως το 1997. Όλες τις χρονιές εκτός του 1991 ο αριθμός των άνεργων ανδρών είναι κατά το διπλάσιο μικρότερος από αυτόν των γυναικών. Αυτό οφείλεται στη μεγάλη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό του νομού, που πλέον δεν μένουν στο σπίτι τους και στην αδυναμία αυτών να βρουν εργασία λόγω του κορεσμού των υπηρεσιών (διάγραμμα 1.1).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1.

Εξέλιξη ανεργίας απασχολούμενων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου
κατά φύλο 1991-1997

Πηγή: Στοιχεία Ο.Α.Ε.Δ. Ν. Καρδίτσας

1.4. Αντιμετώπιση της ανεργίας από τους αρμόδιους φορείς

Στο πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας, κυρίως των νέων και των γυναικών, εντάσσονται αναπτυξιακά έργα και δράσεις που θα βοηθήσουν την ανάπτυξη του νομού και θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας σ' όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς επίσης και να γίνουν προσπάθειες επιμόρφωσης και κατάρτισης - επανακατάρτισης των εργαζομένων και των ανέργων, προκειμένου οι ειδικότητές τους να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τοπικής αγοράς

εργασίας. Στη συνέχεια θα αναφερθούν τα μέτρα και οι φορείς που είναι αρμόδιοι για την καταπολέμηση της ανεργίας.

1.4.1. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας (Π.Ε.Π.) 1994-1999

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να βοηθήσει την ανάπτυξη όλων των περιφερειών της Ένωσης, με στόχο τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ισόρροπη ανάπτυξή τους, την 29η Ιουλίου 1994 εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία εγκρίνει ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα για την αξιοποίηση των ενδογενών πόρων της Θεσσαλίας και τον εκσυγχρονισμό του οικονομικού ιστού. Η συνχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε 67% της συνολικής επένδυσης, ενώ το υπόλοιπο επιβαρύνει τις αρχές της χώρας και τον ιδιωτικό τομέα.

Οι πηγές της κοινοτικής χρηματοδότησης είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓ.Τ.ΠΕ-Π).

Τα κυριότερα μέτρα από τα οποία αποτελείται το πρόγραμμα αυτό είναι τα εξής:

1. Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων.
2. Στήριξη του δευτερογενούς τομέα με καινοτόμα μέτρα και τη βελτίωση της υποδομής.
3. Ανάπτυξη των επικοινωνιών, ιδίως των μεταφορών.
4. Επαγγελματική κατάρτιση παράλληλα με τα μέτρα που λαμβάνονται στους οικονομικούς τομείς.
5. Τοπική ανάπτυξη.

1.4.2. Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

Ο ρόλος του ΟΑΕΔ στην αντιμετώπιση της ανεργίας του νομού Καρδίτσας εστιάζεται στην παροχή επιδομάτων και στην εφαρμογή προγραμμάτων που έχουν στόχο την κατάρτιση των ανέργων, με σκοπό την εύρεση εργασίας.

Τα προγράμματα που εφαρμόζονται από τον ΟΑΕΔ είναι τα εξής δύο:

α) Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, οι τοπικές υπηρεσίες του ΟΑΕΔ επιχορηγούν τους εργοδότες που προσλαμβάνουν ανέργους είτε για πλήρη είτε για μερική απασχόληση. Για το 1998 η διάρκεια του προγράμματος είναι 18 μήνες και η επιχορήγηση προς τον εργοδότη για πλήρη απασχόληση είναι 4.000 δρχ. την ημέρα και για μερική 2.000 δρχ. την ημέρα.

β) Πρόγραμμα επιχορήγησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών

Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, επιδοτούνται νέοι κυρίως ηλικιών 20 έως 27 ετών, που επιθυμούν να δημιουργήσουν μια δική τους επιχείρηση. Για το 1998 οι θέσεις που προβλέπονται είναι για 10.000 ανέργους και η επιχορήγηση φτάνει το 1.200.000 δρχ. για τους άνδρες και το 1.600.000 δρχ. για τις γυναίκες για όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Η συμμετοχή των ανέργων στα δύο αυτά προγράμματα, που οι πόροι τους προέρχονται από το Ε.Κ.Τ. και τον Οργανισμό Απασχόλησης, είναι πολύ υψηλή ενώ η ένταξή τους στο πρόγραμμα είναι δύσκολη γιατί οι περισσότεροι υποψήφιοι δεν διαθέτουν τα κατάλληλα κριτήρια. Πέρα από τα προγράμματα αυτά ο ΟΑΕΔ διατηρεί σχολές, διαμέσου των οποίων δίνει στους νέους τη δυνατότητα κατάρτισής τους στις ειδικότητες που είναι αναγκαίες για την απορρόφησή τους στην αγορά εργασίας του νομού.

Έτσι στον ΟΑΕΔ του νομού Καρδίτσας λειτουργούν τρεις τομείς:

α) Τομέας Μαθητείας

Οι σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ του Ν. 1346/83, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 11 του Ν. 1566/85 «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» εντάσσονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο τύπος του προγράμματος είναι συνδυασμός πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα, στους τόπους εργασίας, με βάση ειδικό πρόγραμμα ασκήσεων και θεωρητικής κατάρτισης στη Σχολή Μαθητείας, διάρκειας φοίτησης έξι (6) εξαμήνων.

Οι μαθητές αμείβονται από τον εργοδότη τους. Σε όλη τη διάρκεια της πρακτικής τους εξάσκησης πάνω στην απασχόληση, παρέχονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. στους εργοδότες κίνητρα που αποσκοπούν στην αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων μαθητών. Παράλληλα ο οργανισμός διερευνά τις δυνατότητες για εύρεση εργασίας στους απόφοιτους, ενώ καταβάλλει προσπάθειες και για την επαγγελματική κατοχύρωση των πτυχιίων τους.

Οι ειδικότητες που λειτουργούν στον Ο.Α.Ε.Δ. του νομού είναι:

1. Ηλεκτροτεχνίτες.
2. Μηχανικοί αυτοκινήτων.
3. Κομμωτές –τριες.
4. Θερμοϋδραυλικοί.
5. Φανοποιοί.

β) Τομέας Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.)

Τα προγράμματα Σ.Ε.Κ. συνχρηματοδοτούνται από το Ε.Κ.Τ. κατά 75% στα πλαίσια του Επαγγελματικού Προσανατολισμού <Συνεχιζόμενης Κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης > και το υπόλοιπο 25% καλύπτεται από το υπουργείο Εργασίας. Το 1998 συμμετείχαν 280 άτομα ηλικίας 16 ετών και πάνω στις εξής ειδικότητες :

1. Αγιογραφία.
2. Ξυλογλυπτική.
3. Κοπτική-Ραπτική.

4. Δασεργάτες.
5. Συγκολλητές.
6. Τεχνίτες Θερμοκηπίων.
7. Διαχειριστές πρασίνου.
8. Χειριστές Η/Υ.
9. Τεχνίτες Γεωργικών καλλιεργειών.
10. Τεχνίτες πέτρας.

γ) Τομέας Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)

Στόχος των Ι.Ε.Κ. είναι να παρέχουν στους καταρτιζόμενους την κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση προκειμένου να εξασφαλίσουν τα ανάλογα προσόντα και να αναπτύξουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητές τους, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν απόλυτα στις ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας που διαρκώς αλλάζουν.

Οι καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι απόφοιτοι λυκείου και η διάρκεια της φοίτησης είναι 4 εξάμηνα για τους απόφοιτους γενικών λυκείων και 2 εξάμηνα για τους απόφοιτους τεχνικών και πολυκλαδικών λυκείων. Οι ειδικότητες που λειτουργούν είναι :

1. Γραφίστες.
2. Διοικητικό και οικονομικό στέλεχος επιχειρήσεων (Δ.Ο.Σ.Ε.).
3. Ειδικός μηχανογραφημένου λογιστηρίου.

1.4.3. Το Εργατικό Κέντρο.

Ο νομός Καρδίτσας σύμφωνα με τα στοιχεία του Εργατικού Κέντρου του νομού, έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας όλης της χώρας το οποίο φτάνει στο 38%.

Ο γραμματέας του Εργατικού Κέντρου του Ν. Καρδίτσας κ. Μπάνος Ηλίας ως εκπρόσωπος του Ε.Κ. μας δίνει στοιχεία και πληροφορίες για την κατάσταση, που επικρατεί, σύμφωνα με την άποψη του, στον νομό.

Ερώτηση: Κατά την γνώμη σας, που οφείλεται η αυξημένη ανεργία στο Ν. Καρδίτσας;

Απάντηση: Το μεγάλο ποσοστό ανεργίας οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι ο νομός είναι απομονωμένος, λόγω της κακής οδοποιίας, με συνέπεια να μην γίνονται επενδύσεις στον νομό από άλλες περιοχές, και της ανυπαρξίας βιομηχανιών και εργοστασίων.

Ερώτηση: Το Εργατικό Κέντρο έχει σαφή εικόνα για τον αριθμό των ανέργων στο νομό;

Απάντηση: Το εργατικό Κέντρο δεν έχει σαφή στοιχεία για το μέγεθος της ανεργίας. Δηλαδή κάποιος μπορεί να εργάζεται μόνο 3 μήνες το καλοκαίρι και το υπόλοιπο να είναι άνεργος ή να κάνει κάποιο άλλο είδος εργασίας, εξαιτίας της φύσης της δουλειάς που συγκεκριμένα στο νομό είναι, κυρίως, αγροτική. Αυτό έχει ως συνέπεια την αδυναμία μέτρησης της ανεργίας.

Ερώτηση: Ποιες ενέργειες προωθούνται από το εργατικό κέντρο για την αντιμετώπιση της ανεργίας και κατά πόσο θα βοηθήσουν οι συγκεκριμένες ενέργειες στην θεραπεία του προβλήματος;

Απάντηση: Η μείωση της ανεργίας μπορεί να επέλθει με την τουριστική αξιοποίηση του Ν. Καρδίτσας. Οι ενέργειες που προωθεί το εργατικό κέντρο είναι η τελειοποίηση του φράγματος του Πλαστήρα, η κατασκευή του φράγματος του Σμοκόβου, χιονοδρομικών κέντρων, τελεφερίκ, ξενοδοχειακών μονάδων, κατασκηνώσεων, καθώς και η αξιοποίηση της λίμνης του Πλαστήρα. Όλα αυτά θα δώσουν δουλειά σε πολλούς ανθρώπους όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, με αποτέλεσμα τη μείωση της ανεργίας. Πέρα από την τουριστική ανάπτυξη το εργατικό κέντρο κάνει ενέργειες για την κατασκευή αρδευτικών

καναλιών, τα οποία όχι μόνο θα δώσουν εργασία σε πολλούς αλλά θα βελτιωθεί και θα προωθηθεί ο αγροτικός τομέας, που φθίνει όλο και περισσότερο. Επίσης εργασία θα δοθεί και με την κατασκευή εργατικών κατοικιών, σε ολόκληρο το νομό, που υπολογίζονται στις 500 και θα ολοκληρωθούν σε μια ζετία.

Ερώτηση: Σε ποιο στάδιο πραγματοποίησης βρίσκονται τα προαναφερόμενα έργα;

Απάντηση: Αν θα γινόταν όλα αυτά τα έργα θα λυνόταν μέρος του προβλήματος της ανεργίας, όχι μόνο στο νομό Καρδίτσας αλλά και σε όλη τη Θεσσαλία. Όμως αυτά τα έργα υπονομεύονται από άλλα συμφέροντα, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση ή μη δημιουργία αυτών.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι προτάσεις του εργατικού κέντρου για την πρόληψη και θεραπεία της ανεργίας στο νομό Καρδίτσας;

Απάντηση: Μεγάλη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην κατασκευή των κεντρικών συγκοινωνιακών κόμβων, που οδηγούν στα μεγάλα αστικά κέντρα για την άνετη και γρήγορη διέλευση. Επίσης η δημιουργία κάποιων μεγάλων βιοτεχνιών ή και εργοστασίων θα ήταν ένα μεγάλο βήμα στην προσπάθεια αντιμετώπισης του οξυμένου προβλήματος της ανεργίας.

Τα δύο αυτά έργα θα δώσουν ένα σημαντικό κίνητρο προκειμένου να πραγματοποιηθούν επενδυτικές και γενικότερα οικονομικές συναλλαγές στο νομό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

2.1. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Πρέβεζας

Στην περιφέρεια Ηπείρου ανήκει διοικητικά ο νομός Πρέβεζας μαζί με τους νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων. Βρίσκεται στη Δυτική Ελλάδα και είναι σχετικά απομονωμένη περιοχή τόσο λόγω της παραμεθώριας θέσης της όσο και της μορφολογίας. Ο βοσκότοπος και τα δάση της αποτελούν δύο από τους σημαντικότερους πόρους του πρωτογενούς τομέα της, παράλληλα με τους αλιευτικούς πόρους. Παρουσιάζει υψηλά ποσοστά αγροτικού πληθυσμού συγκριτικά με άλλες περιοχές. Χαρακτηρίζεται επίσης από την ύπαρξη πολλών μικρών απομακρυσμένων οικισμών. Είναι γενικά αραιοκατοικημένη από το μέσο όρο της χώρας λόγω της μορφολογίας του εδάφους της.

Ο νομός Πρέβεζας αποτελείται από 63 κοινότητες και 137 οικισμούς. Το μόνο αστικό κέντρο του νομού είναι η πρωτεύουσά του με 15.119 κατοίκους. Υπάρχουν τρεις ημιαστικοί οικισμοί (από 2.000 έως 10.000 κατοίκους). Ο Νομός αποτελείται από τις επαρχίες Νικοπόλεως και Πάργας.

Η οικονομία χαρακτηρίζεται από την υψηλή απασχόληση στον πρωτογενή τομέα, τη μεγάλη σημασία της κτηνοτροφίας στον αγροτικό τομέα, τη μικρή σημασία της μεταποίησης σε σχέση με τους άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και το μικρό μέγεθος των μεταποιητικών μονάδων. Επίσης σε αντίθεση με την υπόλοιπη χώρα έχουμε υστέρηση της ανάπτυξης του τουρισμού. Συμπερασματικά είναι μία από τις πιο

υποβαθμισμένες περιοχές της χώρας η οποία εξακολουθεί να έχει ανάγκη της αυξημένης προσοχής της πολιτείας.

2.2. Γενικά Δημογραφικά

Σύμφωνα με την απογραφή στις 17 Μαρτίου του 1991 ο Νομός Πρέβεζας συγκέντρωσε πληθυσμό 58.628 άτομα από τα οποία 29.700 είναι άντρες (50,6%) και 28.928 γυναίκες (49,4%) ο παιδικός και εφηβικός πληθυσμός (0 – 19 ετών) ανέρχεται σε 16.490 άτομα (28,1%) ενώ ο γεροντικός (65 ετών και άνω) σε 8.439 άτομα (14,4%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1.

Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία 1981 - 1991

Ηλικία	1981						1991					
	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
0-14	15.396	27,5	7.800	28,7	7.596	26,3	12.293	30,0	6.481	21,8	5.812	20,0
15-19	4.126	7,4	2.020	7,4	2.106	7,3	4.197	7,1	2.166	7,3	2.031	7,0
20-29	6.493	11,5	3.099	11,4	3.394	11,8	7.041	12,0	3.810	12,8	3.231	11,2
30-44	10.912	19,4	5.509	20,2	5.403	18,7	12.016	20,5	6.445	21,7	5.571	10,3
45-64	12.166	21,8	5.748	21,1	6.418	22,3	14.642	25,0	7.212	24,3	7.430	25,7
65 και άνω	6.952	12,4	3.038	11,2	3.914	13,6	8.439	14,4	3.586	12,1	4.853	16,8
Σύνολο	56.045	100,0	27.214	100,0	28.831	100,0	58.628	100,0	29.700	100,0	28.928	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Έπεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Το 27,5% του πληθυσμού (1981) αποτελούν τα παιδιά ως 14 ετών το οποίο μειώνεται κατά 39% το 1991. Ο γεροντικός πληθυσμός (65 ετών και άνω) αντίθετα αυξάνεται από 12,4% που ήταν το 1981 σε 14,4% το 1991.

Όσον αφορά τις ηλικίες (15 – 64 ετών) παρατηρούμε ότι οι ομάδες αυτές αυξάνονται σταδιακά (αν και με αργό ρυθμό). Η διάκριση του συνολικού πληθυσμού κατά φύλο έχει ιδιαίτερη σημασία λαμβάνοντας υπόψη ότι ανδρικός πληθυσμός σε όλες τις ομάδες των ηλικιών (εκτός ηλικίας 0 – 14)

αυξάνεται από 27.214 άτομα το 1981 σε 29.700 το 1991. Ο γυναικείος πληθυσμός (ηλικίας 0 – 29 ετών) αυξάνεται το 1991 σε σχέση με τις επόμενες ηλικιακές ομάδες. Οι γυναίκες υπερτερούν σημαντικά σε σχέση με τους άνδρες στις ηλικιακές ομάδες 45 ετών και άνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Κατανομή πληθυσμού Ν. Πρέβεζας κατά βαθμό αστικότητας (1971 – 1981 – 1991)

	Πληθυσμός	%	Πληθυσμός	%	Πληθυσμός	%
Αστικός	18.757	33,8	13.369	23,9	15.19	25,8
Ημιαστικός	23.450	42,3	3.266	5,8	8.589	14,6
Αγροτικός	13.286	23,9	39.410	70,3	34.920	59,6
ΣΥΝΟΛΟ	55.493	100,0	56.045	100,0	58.628	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Το 1971 ο συνολικός πληθυσμός του νομού ανερχόταν σε 55.493 άτομα εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν συγκεντρωμένο στις ημιαστικές περιοχές (42,2%). Το 1981 το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού βρισκόταν συγκεντρωμένο στις αγροτικές περιοχές (με ποσοστό 70,3%). Παρά τη μείωση που σημειώνει ο αγροτικός πληθυσμός παραμένει το 1991 πάνω από το μισό του συνόλου (59,6%). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την ύπαρξη πολλών αγροτικών οικισμών.

Η μείωση αυτή οφείλεται στη μετακίνηση του πληθυσμού (αγροτικού) στις ημιαστικές περιοχές και στην πρωτεύουσα του Νομού που αποτελεί το μοναδικό αστικό κέντρο (23,9% το 1981 σε 25,8% το 1991).

Επίσης, πρέπει να τονίσουμε ότι συμβαίνει μετακίνηση του πληθυσμού και σε άλλα αστικά κέντρα της χώρας ή εκτός αυτής.

Με βάση τα στοιχεία των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε. που γίνεται κάθε 10 χρόνια, ο γενικός πληθυσμός του νομού στο χρονικό διάστημα 1951 – 1991 δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτη μεταβολή. Το 1951 ο πληθυσμός ήταν 56.779 άτομα, ενώ το 1961, 62.593 άτομα. Τη δεκαετία '81 – '91 αυξήθηκε κατά

2.614 άτομα (4,67%). Η μικρή αυτή αύξηση οφείλεται στην παλιννόστηση ενός μέρους μεταναστών.

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού αυξάνεται σταθερά κατά τα έτη 1991 – 96 με μια μικρή μείωση κατά το 1997 (62.882 άτομα). Σε 7.254 άτομα ανέρχεται η συνολική αύξηση του πληθυσμού, σημαντικό στοιχείο ανάπτυξης του νομού (ο Ν. Πρέβεζας συγκεντρώνει ποσοστό 0,6% του πληθυσμού της χώρας).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.

Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού στο Ν. Πρέβεζας

Έτος	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Πληθυσμός	58.628	60.101	61.744	61.198	62.934	62.945	62.882

Πηγή: Στοιχεία Ο.Α.Ε.Δ.

2.3. Ανθρώπινο Δυναμικό

2.3.1. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός (άθροισμα των απασχολούμενων και ανέργων) στο νομό Πρέβεζας κατά τα έτη 1981 – 1991 έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4.

Εξέλιξη οικονομικά ενεργού πληθυσμού 1981 – 1991

	1981	1991
Σύνολο πληθυσμού	56.045	58.628
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	19.720	22.690
Ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού	35,1	36,1

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε 1981 - 1991

Κατά την περίοδο 1981 – 1991 παρατηρούμε, σύμφωνα με τον πίνακα 2.4. ότι το Ε.Δ. του νομού αυξήθηκε ελάχιστα κατά 3.000 άτομα περίπου, ανάλογα με τη συνολική αύξηση του πληθυσμού, δηλαδή κατά μία ποσοστιαία μονάδα από 35,1% σε 36,1%. Η μικρή αυτή αύξηση οφείλεται στην εισροή στην αναζήτηση εργασίας όλο και περισσότερων ατόμων που προέρχονται κυρίως από το γυναικείο φύλο και από τους νέους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5.

Ανάλυση οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατά ηλικία και φύλο (1981 – 1991)

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	962	4,9	6,5	4,1	357	6,8	1.004	4,4	697	4,2	307	5,1
20-29	3.800	19,3	2.504	17,3	1.296	24,7	4.955	21,8	3.503	21,1	1.452	23,7
30-44	7.204	36,5	5.339	36,9	1.865	35,5	8.643	38,2	6.247	37,7	2.396	39,2
45-64	6.690	33,9	5.140	35,5	1.550	29,5	7.396	32,6	5.590	33,7	1.806	29,5
65 και άνω	1.064	5,4	884	6,2	180	3,5	692	3,0	540	3,3	152	2,5
Σύνολο	19.720	100,0	14.472	100,0	5.248	100,0	22.690	100,0	16.577	100,0	6.113	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Με μια πρώτη ματιά γίνεται φανερό ότι το έτος 1981 οι ηλικίες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού που απολαμβάνουν τα υψηλότερα ποσοστά είναι αυτές μεταξύ 30 έως 64 ετών (συνολικό ποσοστό 70,4%). Χαμηλότερο ποσοστό (4,9%) αποτελούν οι νέοι ηλικίας 15-19 ετών, σε σχέση με τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω (ποσοστό ηλικιωμένων 5,4%). Αυτό συμβαίνει λόγω της μείωσης των γεννήσεων από τη μία και της αύξησης της παραμονής των ηλικιωμένων στον εργασιακό χώρο για μεγαλύτερο διάστημα.

Κατά το έτος 1991 μειώνεται το ποσοστό των ηλικιωμένων (από 5,4% το 1981 σε 3,0% το 1991) δίνοντας έτσι τη δυνατότητα αύξησης του ποσοστού των νέων ηλικίας 15 έως 29 σε 26,2% το 1991. Η αποχώρηση των ηλικιωμένων από την παραγωγική διαδικασία (λόγω συνταξιοδότησης και επίσης μη ανταποκρινόμενοι πια στις νέες τεχνολογίες απαιτήσεις στην αγορά εργασίας), καθώς και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας έχει ως αποτέλεσμα την κάλυψη των θέσεων αυτών από τα νεαρά άτομα.

Παρατηρώντας τη διάκριση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατά φύλο, συμπεραίνουμε ότι το ποσοστό των ανδρών (στο σύνολο του οικον. ενεργού πληθυσμού) αγγίζει το 73,4% το 1981 και το 73,0% το 1991 ενώ στις γυναίκες από 26,6% σε 26,9% αντίστοιχα. Δεν υπάρχουν δηλαδή συνταρακτικές μεταβολές, αλλά μια μικρή αύξηση των γυναικών, λόγω της όλο και αυξανόμενης εισροής των γυναικών στον εργασιακό χώρο. Και για τους άνδρες και τις γυναίκες οι ηλικίες μεταξύ 20 – 64 ετών αυξάνονται σε αντίθεση με τις ηλικίες 65 ετών και άνω των οποίων το ποσοστό για τους άνδρες το 1991 ανέρχεται σε 6,2% και στις γυναίκες σε 3,5% και φθάνει το 1991 σε 3,3% για τους άνδρες και 2,5% για τις γυναίκες αντίστοιχα.

2.3.2. Διάθρωση και εξέλιξη της απασχόλησης

Σύμφωνα με έρευνες του Εργατικού Δυναμικού η απασχόληση στο Νομό Πρέβεζας αποτελεί το 35,2% του συνολικού πληθυσμού το 1991 ενώ το ποσοστό αυτό μειώθηκε το 1997 στο ποσοστό της τάξεως του 8,7%. Αν και το ποσοστό της απασχόλησης μετά το 1991 δεν έχει μεταβληθεί ουσιαστικά με την πάροδο του χρόνου τα χαρακτηριστικά του Εργατικού Δυναμικού έχουν μεταβληθεί διαχρονικά.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του Ε.Δ. έχει βελτιωθεί, γεγονός που φαίνεται από τη μικρότερη συμμετοχή των αποφοίτων δημοτικού στο Ε.Δ. Παράλληλα το ποσοστό αποφοίτων (Ανώτερη Εκπαίδευση) στο Ε.Δ. έχει διπλασιαστεί

μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα. Το εκπαιδευτικό επίπεδο του νομού Πρέβεζας είναι το χαμηλότερο από το μέσο όρο της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7.

Διάρθρωση της απασχόλησης κατά φύλο και ηλικία 1981 – 1991

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	651	3,5	444	3,2	207	4,1	599	3,3	470	3,1	129	2,4
20-29	3.489	18,5	2.193	15,9	1.296	25,5	3.716	18,1	2.714	17,8	1.002	18,8
30-44	7.024	37,3	5.219	37,8	1.805	35,5	8.290	40,2	6.019	39,5	2.271	42,5
45-64	6.580	35,0	5.080	36,7	1.500	29,5	7.300	35,4	5.508	36,1	1.792	33,5
65 και άνω	1.064	5,7	884	6,4	180	3,5	691	3,3	539	3,5	152	2,8
Σύνολο	18.808	100,0	13.820	100,0	5.078	100,0	20.596	100,0	15.250	100,0	5.346	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981 - 1991

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι η απασχόληση το 1981 ανερχόταν σε 18.808 άτομα, τα οποία αυξάνονται σε 20.596 το 1991. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση της συμμετοχής στην απασχόληση ηλικιών 30 έως 64 ετών (ποσοστό 72,3% το 1981) σε 75,6% το 1991. Επίσης πρέπει να τονίσουμε τη μείωση απασχόλησης των ηλικιωμένων ατόμων από 5,7% το 1981 σε 3,3% το 1991. Αυτό οφείλεται στο ότι το όριο συνταξιοδότησης είναι το 65^ο έτος της ηλικίας, άρα μετά την ηλικία αυτή δεν παραμένουν πια στην αγορά εργασίας.

Όσον αφορά την απασχόληση σε σχέση με το φύλο, αυξάνονται οι άνδρες όλων των ηλικιών κατά το 1991, εκτός των ηλικιών 65 και πάνω, όπως είναι αναμενόμενο.

Ενώ οι γυναίκες ηλικίας 30-64 αυξάνουν τη συμμετοχή τους στην απασχόληση, αρχίζει να φαίνεται έντονη η ένταξη του γυναικείου φύλου στην αγορά εργασίας, σηματοδοτώντας έτσι την άρση των ανισοτήτων στον εργασιακό χώρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8.

Κατανομή απασχολούμενων στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας κατά αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές κατά το έτος 1991

	Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	%	Δευτερογενής τομέας	%	Τριτογενής τομέας	%	Δεν δήλωσαν	%
Απασχολούμενοι	20.660	7.858	38,1	3.972	19,2	8.392	40,6	439	2,1
Αστικές περιοχές	5.533	961	12,2	1.073	2,7	3.386	40,3	113	25,7
Ημιαστικές περιοχές	2.817	472	6,0	779	19,6	1.475	17,6	91	20,7
Αγροτικές περιοχές	12.310	6.425	81,8	2.119	53,3	3.531	42,1	235	53,5

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. (1991)

Ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει πάρα πολύ υψηλή συμμετοχή στις αγροτικές περιοχές (ποσοστό 81,8%) και λιγότερο στις αστικές. Επίσης, στις αγροτικές περιοχές είναι συγκεντρωμένοι οι περισσότεροι απασχολούμενοι του δευτερογενή τομέα αγγίζοντας το 53,3%. Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα παρουσιάζει υψηλή συμμετοχή στις αστικές περιοχές και πάρα πολύ υψηλή στις αγροτικές περιοχές (42,1%).

Ο Ν. Πρέβεζας αυξάνει την απασχόληση στον πρωτογενή – ίσως λόγω του φθηνού αγροεργατικού δυναμικού των Αλβανών μεταναστών – και στον τριτογενή αντισταθμίζοντας σημαντικές απώλειες του δευτερογενή τομέα.

Σημαντικό επίσης είναι να αναφέρουμε ότι το 42,1% των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα μένουν στις αγροτικές περιοχές και μικρότερο ποσοστό στις αστικές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ήδη αναλύθηκαν την περίοδο 1981 – 1991 η απασχόληση στο Ν. Πρέβεζας αυξήθηκε λόγω της αύξησης των μισθωτών εργαζομένων, κυρίως όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9.

Διάρθρωση της απασχόλησης κατά θέση στο επάγγελμα 1981 - 1991

	1981		1991	
	Απασχολούμενοι	%	Απασχολούμενοι	%
<i>Εργοδότες</i>	192	1,0	1.312	6,3
<i>Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό</i>	8.722	46,0	8.721	42,2
<i>Μισθωτοί</i>	5.998	31,6	8.446	40,9
<i>Συμβοηθούνται και μη αμειβόμενα μέλη</i>	3.815	20,1	2.082	10,1
<i>Δεν δήλωσαν θέση</i>	243	1,3	99	0,5
Σύνολο	18.970	100,0	20.660	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1981-1991

Αύξηση λοιπόν παρατηρείται στους μισθωτούς κατά 9,3 μονάδες το 1991. Κατά 5,3 μονάδες αυξάνονται και οι εργοδότες, οι οποίοι συγκεντρώνουν το 6,3%. Παρόλο ότι οι εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό κυμαίνονται στα ίδια περίπου επίπεδα κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης, το οποίο φθάνει το 42,9 το 1991 έναντι του 46,0% του 1981.

Η αύξηση των μισθωτών και των εργοδοτών φανερώνει την αύξηση του τριτογενή τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

Η μείωση της αυτοαπασχόλησης, καθώς και η μείωση των συμβοηθούντων και μη αμειβόμενων μελών κατά το ήμισυ (από 20,1% σε 10,1% το 1991) έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του πρωτογενή τομέα (Γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία, αλιεία).

2.3.3. Οι διαστάσεις της ανεργίας στο Νομό Πρέβεζας

Κατά τη δεκαετία του '70 αρχίζει να εμφανίζεται έντονα το πρόβλημα της ανεργίας στο νομό φθάνοντας το 1981 σε ποσοστό 5,1%. Το 1991

αυξήθηκε κατά 4,2 μονάδες και συνέχισε την αυξητική του πορεία μέχρι σήμερα. Το ζήτημα της ανεργίας έγινε αντικείμενο συζήτησης και ανάλυσης από τους τοπικούς φορείς, με στόχο την εφαρμογή μέτρων για την ελαχιστοποίηση της αν όχι εξάλειψή της.

Η αγορά εργασίας της Πρέβεζας χαρακτηρίζεται από προβλήματα γήρανσης του πληθυσμού, αυξανόμενη ανεργία, αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας, ανισότητες σε βάρος συγκεκριμένων ομάδων (γυναίκες κ.τ.λ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10.

Κατανομή ανέργων κατά φύλο και ηλικία 1981 – 1991

	1981						1991					
	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
15-19	311	31,0	161	24,7	150	42,8	405	19,4	227	17,2	178	23,1
20-29	471	47,0	311	47,7	160	45,8	1.238	59,0	788	59,4	450	58,4
30-44	160	16,0	120	18,4	40	11,4	353	16,8	228	17,1	125	16,2
45-64	60	6,0	60	9,2	-	-	96	4,6	82	6,2	14	1,8
65 και άνω	-	-	-	-	-	-	5	0,2	1	0,1	4	0,5
Σύνολο	1.002	100,0	652	100,0	350	100,0	2.097	100,0	1.326	100,0	771	100,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Η ανεργία του Ν. Πρέβεζας αντιπροσωπεύει το 5,1% του Ε.Δ. έναντι 7,7% του συνόλου της χώρας κατά το έτος 1981. Το ποσοστό ανεργίας στο νομό αυξάνεται κατά 4 μονάδες περίπου, έτσι ώστε το 1991 η ανεργία ανέρχεται στο 9,3%. Πρέπει να επισημάνουμε ότι η αύξηση αυτή της ανεργίας οφείλεται στη μείωση του Ε.Δ. κατά αυτή την περίοδο. Αδυνατεί λοιπόν η αγορά εργασίας να απορροφήσει περισσότερα άτομα με αποτέλεσμα η προσφορά εργασίας να υπερβαίνει τη ζήτηση. Ειδικότερα, η αύξηση της ανεργίας οφείλεται στους νέους άνεργους ηλικίας 20 – 29 ετών, οι οποίοι φθάνουν από 471 άτομα το 1981 σε 1.238 το 1991 (ποσοστό 47% σε 59% αντίστοιχα).

Μεγάλη επίσης αύξηση της ανεργίας σημειώνεται και για τις ηλικίες 15 – 19 ετών αυξάνοντας κατά 12 περίπου μονάδες το ποσοστό το 1991 (42,8%).

Από το γεγονός αυτό γίνεται φανερό ότι η ανεργία στο νομό Πρέβεζας πλήττει ιδιαίτερα τους νέους (15 έως 29 ετών) με προφανείς οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες.

Το 1981 δεν υφίσταται σημαντική ανεργία για τους ηλικιωμένους των οποίων το ποσοστό ανέρχεται σε 0,2%.

Η γυναικεία ανεργία κάνει αισθητή την παρουσία της συγκεντρώνοντας ποσοστό 36,8% αυξημένο κατά 2 περίπου μονάδες από το 1981. Αυτό οφείλεται στην εισροή του γυναικείου φύλου κατά τις τελευταίες δεκαετίες στην αγορά εργασίας. Η ανεργία στους άνδρες κατέχει το υψηλότερο ποσοστό φθάνοντας το 1991 στο 63,2%.

Βασικό επίσης είναι να αναφέρουμε και τη γεωγραφική κατανομή της ανεργίας για το νομό κατά το έτος 1991.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11.

Γεωγραφική κατανομή της ανεργίας νομού Πρέβεζας κατά το έτος 1991

Περιοχές	Άνεργοι	%	Μοίρες
Αστικές	493	23,2	83,68
Ημιαστικές	447	21,1	75,87
Αγροτικές	1.181	55,7	200,45
Σύνολο	2.121	100,0	360,0

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Η ανεργία στο Ν. Πρέβεζας πλήττει ιδιαίτερα τις αγροτικές περιοχές, συγκεντρώνοντας ποσοστό ανεργίας 55,7%, δηλαδή πάνω από τους μισούς άνεργους βρίσκονται σε περιοχές αγροτικές.

Το μισό περίπου αυτών αποτελούν οι άνεργοι των αστικών περιοχών με ποσοστό που φθάνει το 23,2%. Στις ημιαστικές περιοχές το ποσοστό αυτό είναι λίγο χαμηλότερο (21,1%).

Το ότι στις αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν οι περισσότεροι απασχολούμενοι (12.310 άτομα) – η ανεργία είναι ιδιαίτερα υψηλή, αυτό

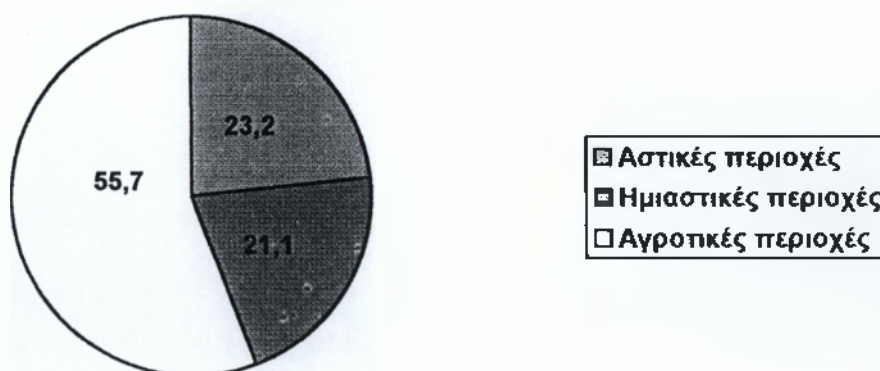
οφείλεται στη μη εύρεση μόνιμης εργασίας και επίσης στην αδυναμία δημιουργίας νέων θέσεων στις περιοχές αυτές, καθώς και στη μη απόδοση κινήτρων για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.

Το ποσοστό ανεργίας των αστικών περιοχών μπορεί να αποδοθεί στην έντονη εισροή του γυναικείου φύλου στον εργασιακό χώρο, καθώς και την τάση των νέων για εγκατάσταση στην πρωτεύουσα του Νομού (καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, απομάκρυνση από το οικογενειακό περιβάλλον κ.τ.λ.).

Σχηματικά η γεωγραφική κατανομή της ανεργίας απεικονίζεται ως εξής:

ΣΧΗΜΑ 2.1.

Γεωγραφική κατανομή της ανεργίας του ν. Πρέβεζας για το έτος 1991

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. (1991)

Με βάση την απογραφή του πληθυσμού το 1991 για την απασχόληση και την ανεργία παραθέτουμε τον παρακάτω πίνακα συγκεντρωτικών στοιχείων για το Ν. Πρέβεζας:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12.

Εργατικό δυναμικό – απασχόληση – ανεργία Ν. Πρέβεζας. Απογραφή 1991

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
<i>Ανεργία ως ποσοστό του Εργατικού Δυναμικού</i>	9,3%	8,1%	12,6%
<i>Ποσοστό νέων ανέργων στο σύνολο των ανέργων</i>	63,1%	61,8%	67,2%
<i>Ποσοστό συμμετοχής του Ε.Δ. στον πληθυσμό Εργάσιμης Ηλικίας</i>	44,6%	64,9%	24,1%
<i>Ποσοστό απασχόλησης ως % Εργάσιμης Ηλικίας</i>	40,5%	59,7%	21,1%
<i>Ποσοστό μη ενεργών ως % Εργάσιμης Ηλικίας</i>	55,3%	35,1%	75,9%

Πηγή: Ιδία έρευνα / επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Ως προς το εργατικό δυναμικό παρατηρούμε ότι αυτό αποτελεί το 44,6% στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, ποσοστό μικρότερο από αυτό της Ελλάδας (47,4%). Μεγαλύτερη συμμετοχή στο Ε.Δ. έχει ο ανδρικός πληθυσμός (ποσοστό 64,9%) σε αντίθεση με τη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών (24,1%). Τα αντίστοιχα ποσοστά για τη χώρα είναι: 64,3% για τους άνδρες και 35,7% για τις γυναίκες.

Όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης ως % εργάσιμης ηλικίας είναι 40,5% (59,7% άνδρες και 21,1% γυναίκες) διαπιστώνουμε ότι ακόμα το γυναικείο φύλο δεν έχει κάνει αισθητή την παρουσία του στην αγορά εργασίας. Αυτό επίσης φαίνεται και από το ποσοστό μη ενεργών στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας το οποίο για τις γυναίκες αγγίζει το 75,9% του πληθυσμού του νομού σε αντίθεση με το 35,1% των ανδρών.

Η ανεργία στο Νομό Πρέβεζας ως ποσοστό του Ε.Δ. ανέρχεται στο 9,3%, δηλαδή σε 2.097 άτομα (63,4% άνδρες και 36,6% γυναίκες).

Από το σύνολο των ανέργων το 63,1% αντιστοιχεί σε νέους άνεργους (υψηλότερο ποσοστό για τις γυναίκες που φθάνει το 67,2% έναντι το 61,8% των ανδρών. Το μεγάλο πλήθος των νεοεισερχόμενων ανέργων μας δείχνει την

αδυναμία απορρόφησης της αγοράς εργασίας των νέων λόγω κορεσμού των τομέων οικονομικής δραστηριότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία κατεγραμμένων στην υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ. της Πρέβεζας για την απασχόληση και την ανεργία μπορούμε να αναφέρουμε την εξέλιξη διαχρονικά για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του Νομού:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13.

Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός Ν. Πρέβεζας 1991 - 1997

Έτος	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Εργατικό δυναμικό</i>	7.203	6.805	6.926	7.225	7.431	5.690	7.000
<i>Απασχολούμενοι</i>	6.352	6.000	6.000	6.000	6.000	4.380	5.460
<i>Άνεργοι</i>	851	805	926	1.225	1.431	1.310	1.540
<i>Ποσοστό ανεργία στο Ε.Δ.</i>	11,8%	11,8%	13,4%	16,9%	19,2%	23,0%	22,0%

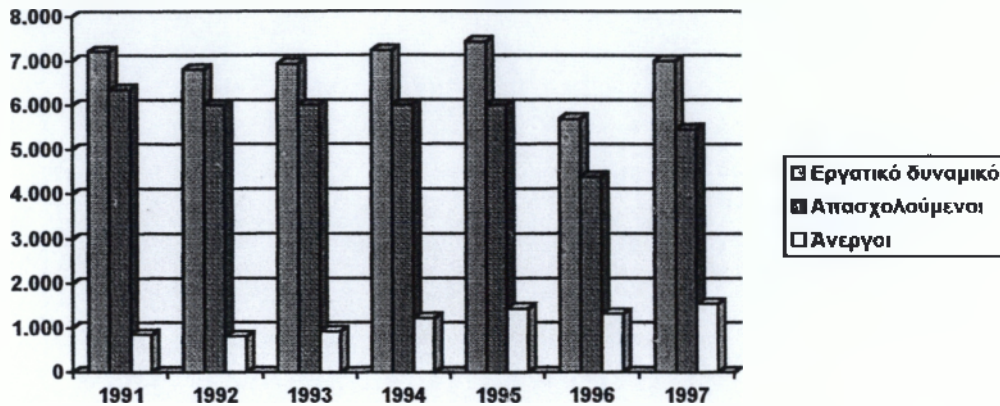
Πηγή: Στοιχεία Ο.Α.Ε.Δ. Ν. Πρέβεζας

Παρατηρείται την περίοδο 1992 έως 1997 αύξηση του Ε.Δ. του νομού, καθώς και της ανεργίας (με εξαίρεση το 1996), ενώ οι απασχολούμενοι κυμαίνονται σε σταθερά επίπεδα, με μια μικρή μείωση το 1997. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αδυναμία απορρόφησης του συνεχώς αυξανόμενου εργατικού δυναμικού από την τοπική αγορά εργασίας.

Συγκεκριμένα το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς αφού το 1997 έφτασε περίπου το διπλάσιο του 1991 (11,8% το 1991 σε 22,0% το 1997).

ΣΧΗΜΑ 2.2

Διαχρονική εξέλιξη (1991 – 1997) του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του
Ν. Πρέβεζας

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ο.Α.Ε.Δ.

Συμπερασματικά αναφέρουμε ότι στο νομό Πρέβεζας ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας (15 – 65 ετών) ανέρχεται σε 22.790 άτομα εκ των οποίων 20.597 συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας αποτελούν δηλαδή του Ε.Δ. της περιφέρειας.

Σημαντικό χαρακτηριστικό αποτελεί ο βαθμός γήρανσής του. Εμφανίζει περισσότερα άτομα άνω των 65 ετών και λιγότερους νέους στο συνολικό πληθυσμό από το μέσο όρο της χώρας. Η γήρανση οφείλεται αφενός στην έντονη μείωση γεννήσεων και αφετέρου στη συμβολή της παλιννόστησης που αποτελείται κυρίως από άτομα μέσης τουλάχιστον ηλικίας.

Πρέπει να τονίσουμε ότι όσον αφορά την κατανομή της ανεργίας ανάλογα με το εκπαιδευτικό επίπεδο παρατηρούμε ότι οι ομάδες που πλήττονται ιδιαίτερα είναι οι απόφοιτοι γενικότερης εκπαίδευσης και λυκείου.

2.4. Η αντιμετώπιση της ανεργίας στο Ν. Πρέβεζας

Όπως είναι γνωστό η Ήπειρος συγκαταλέγεται στις έξι φτωχότερες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ασφαλώς είναι η φτωχότερη της Ελλάδος. Ιδίως μεγάλη ανεργία, καθόλου ανάπτυξη, κλείνουν καθημερινά επιχειρήσεις κ.λ.π. Παρόλα αυτά και ιδίως παρά την εθνική ευαίσθητη θέση της (Αλβανία, Β. Ήπειρος, λαθρομετανάστες, κρίσεις στα Βαλκάνια κ.λ.π.) με το υφιστάμενο μέχρι σήμερα αναπτυξιακό νομικό καθεστώς, η Ήπειρος δεν απολαμβάνει των ειδικών κινήτρων (επιχορήγηση μόνο μέχρι 35%) που έχει η Θράκη (επιχορήγηση μέχρι 65%) με αποτέλεσμα να συνεχίζεται να αυξάνει καθημερινά η έλλειψη κάθε αναπτυξιακής δραστηριότητας.

Η παρέμβαση της Ε.Ε. σε όλες τις χώρες κράτη – μέλη αλλά και στις περιφέρειες αυτών έχει ως σκοπό να μπορέσει να προσφέρει σε όλους τους πολίτες της ένα υψηλό και σταθερό βιοτικό επίπεδο. Έτσι εντάσσοντας τη θέση αυτή, εφάρμοσε από τη δεκαετία του '80 έως σήμερα τα χρηματοδοτικά πλαίσια Μ.Ο.Π. 1986 – 1992, 10 Κ.Π.Σ., 1989 – 1993, 20 Κ.Π.Σ. 1994 – 1999.

2.4.1. Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα) 1986 – 1992

Η πρώτη προσπάθεια οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης για τη χώρα μας αλλά ειδικότερα για την περιφέρεια της Ηπείρου αποτέλεσαν τα γνωστά Μ.Ο.Π. Βασικοί στόχοι ήταν η βελτίωση των διαρθρωτικών δομών της ελληνικής οικονομίας, η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων και η ενίσχυση της απασχόλησης.

Οι αναπτυξιακοί άξονες των Μ.Ο.Π. στην Ήπειρο ήταν προσαρμογή του γεωργικού τομέα στις απαιτήσεις της αγοράς, η ολοκληρωμένη ανάπτυξη, η ανάπτυξη του τουρισμού και ο εκσυγχρονισμός της βιομηχανίας. Από τα δεκάδες έργα Μ.Ο.Π. που πραγματοποιήθηκαν στο νομό μας ενδεικτικά ήταν: Αρδευτικά σε πολλές περιοχές, οδοποιία πολλών κοινοτήτων ύδρευση πολλών περιοχών, αναπλάσεις σε οικισμούς κ.α. Η επιτυχής ολοκλήρωση των έργων

των Μ.Ο.Π. αποτέλεσε την πρώτη σημαντική αναπτυξιακή παρέμβαση της κοινότητας.

2.4.2. Τα Κ.Π.Σ. 1989 – 1993 και 1994 – 1999

Οι βασικοί στόχοι του 1^{ου} Κ.Π.Σ. περιόδου 1989 – 1993 ήταν ο εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών, η ανάπτυξη των γεωργικών διαρθρώσεων η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Αν και η απορρόφησή του έφτασε το 93% του συνολικού ποσού που δαπανήθηκε από το Κ.Π.Σ. αυτό δεν μπόρεσε να βοηθήσει τη χώρα να καλύψει την καθυστέρησή της στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης.

Ιδιαίτερα στην Ήπειρο και ειδικότερα ο Ν. Πρέβεζας που ελάχιστα ωφελήθηκε σε επενδύσεις από το 1^ο Κ.Π.Σ., οι κοινωνικές πρωτοβουλίες που εφαρμόστηκαν (LEADER Ικ.α.) χαρακτηρίστηκαν επίσης από την Commission ως ανεπιτυχείς στους στόχους τους. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος, σε μια περίοδο που οι φτωχότερες περιφέρειες ανέκαμπταν, ήταν η Ήπειρος να χειροτερεύει τη θέση της στην Ευρώπη (με σταθερό μέσο όρο Α.Ε.Π. 100, η Ήπειρος στο διάστημα 1990 – 1993 από Α.Ε.Π. 50 κατέβηκε στο 47 «κατακτώντας» την 6^η θέση στις φτωχότερες περιφέρειες της Ε.Ε.

Αντίθετα το 2^ο Κ.Π.Σ. περιόδου 1994 – 1999 το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη συμβάλλει αποφασιστικά στην συνοχή και στη σύγκλιση μεταξύ των Ευρωπαϊκών περιφερειών.

Η αύξηση του Α.Ε.Π. και των ρυθμών ανάπτυξης, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η βελτίωση των δομών της δημόσιας διοίκησης, οι θεσμικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις είναι ο θετικός αντίκτυπος από την εφαρμογή του 2^{ου} Κ.Π.Σ.

Τρεις είναι οι στόχοι για το νομό και γενικότερα για την περιφέρεια: Η άρση της απομόνωσης, βελτίωση της οικονομίας και βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της.

Το μεγαλύτερο έργο υποδομής στο νομό υψίστης εθνικής και κοινοτικής σημασίας είναι η ζεύξη Ακτίου – Πρέβεζας (προϋπολογισμού 22 δις.).

2.4.3. Αναπτυξιακός προγραμματισμός για το γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Με θέμα την πρόταση έργων που θα ενταχθούν στο Γ' κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης συνεδρίασε την 24^η Φεβρουαρίου 1999 το Νομαρχιακό Συμβούλιο της Πρέβεζας.

Ο Νομάρχης Πρέβεζας κ. Δημήτριος Τσουμάνης έκανε τεκμηριωμένη και εκτενή εισήγηση στην οποία αναφέρθηκε στη γεωγραφική και οικονομική απομόνωση του νομού μας. Μίλησε για τον Πρωτογενή, Δευτερογενή και Τριτογενή τομέα και έκανε λεπτομερή αναφορά στους τομείς «Οδοποιία» (είναι ενταγμένα 30 έργα, εκ των οποίων τα 15 έχουν ολοκληρώσει πλήρως το φυσικό τους αντικείμενο) «Εκπαίδευση» (7 έργα), για την «Υδρευση»(10 έργα). Επίσης αναφέρθηκε στους τομείς «Περιβάλλον», «Υγεία», «Τουρισμός», «Γεωργία» και επισήμανε τους άξονες τους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας για την περίοδο 2000 – 2006.

Στον τομέα διάφορα εντάσσεται με 1 δις ο εμπορευματικός σταθμός Πρέβεζας που ήταν ενταγμένος στην κοινοτική πρωτοβουλία Interreg 2.

Στο κεφάλαιο «Λιμάνια» είναι ενταγμένο το λιμάνι της Πρέβεζας με 900 εκατομμύρια προκειμένου να αποπερατωθεί. Πέντε είναι οι στόχοι βάσει των οποίων θα προχωρήσει η πρόταση στην περιφέρεια:

- ◆ Η αξιοποίηση της φυσικής θέσης της περιφέρειας.
- ◆ Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας στον πρωτογενή τομέα.
- ◆ Η αξιοποίηση του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της περιφέρειας.
- ◆ Η ενδυνάμωση απαραίτητων κοινωνικών υποδομών.

- ♦ Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Ο κ. Τσουμάνης τόνισε επίσης ότι το Γ΄ Κ.Π.Σ. θα πρέπει να περιλάβει σημαντικά έργα στο τομέα των μεταφορών (κατασκευή δυτικού άξονα Αμφιλοχία – Άκτιο – Πρέβεζα – Ηγουμενίτσα) ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού και σιδηροδρομική σύνδεση της περιφέρειας με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το συνολικό ποσό του Γ΄ Κ.Π.Σ. υπολογίζεται για όλη την Περιφέρεια 150 – 170 δις δραχμές από το οποίο ο Νομός μας δικαιούται το 21,5%.

2.4.4. Π.Ε.Π. Ηπείρου

Η Ε.Ε. είναι μια Κοινότητα με πληθυσμό 370 εκ. κατοίκους. Η γεωγραφική, ιστορική, γλωσσική, πολιτισμική ποικιλομορφία της συνθέτει ένα περιβάλλον εξαιρετικά πλούσιο, προκλητικό και ελπιδοφόρο για το μέλλον. Ταυτόχρονα όμως, αν και στο σύνολό της ευημερεί παρουσιάζει διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

Αυτή η αναπτυξιακή διαφορετικότητα δεν εστιάζεται μόνο μεταξύ κρατών – μελών, αλλά εντοπίζεται και εντός των ιδίων των χώρων. Περιφέρειες μιας ίδιας χώρας παρουσιάζουν μεταξύ τους μεγάλες αποκλίσεις στο επίπεδο διαβίωσης, στην απασχόληση, στην ανάπτυξη. Τρανό παράδειγμα η Περιφέρεια της Ηπείρου (Νομοί Πρέβεζας – Άρτας – Θεσπρωτίας – Ιωαννίνων) που υπολείπεται έναντι των άλλων.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου δημιουργήθηκε λοιπόν από την Ε.Ε. για την άρση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών.

Τέσσερις είναι οι στόχοι του Π.Ε.Π. Ηπείρου 1994 – 1999:

- α) άρση απομόνωσης
- β) βελτίωση της οικονομίας
- γ) συγκράτηση πληθυσμού
- δ) προστασία και διατήρηση περιβάλλοντος

Οι στόχοι αυτοί πρέπει να συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία των απαιτούμενων υποδομών και στην ανάπτυξη του ιδιαίτερου δυναμικού της Περιφέρειας προετοιμάζοντας και σχεδιάζοντας την πενταετία 2000 – 2004.

Παρακάτω αναφέρουμε ορισμένους φορείς του νομού οι οποίοι εφαρμόζουν μέτρα κατά της ανεργίας.

2.5. Φορείς αντιμετώπισης της ανεργίας στο Ν. Πρέβεζας

2.5.1. Ο.Α.Ε.Δ.

Ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) αποτελεί όργανο κυβερνητικής πολιτικής (Ν.Π.Δ.Δ.) και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας.

Ο Ο.Α.Ε.Δ. ασκεί επιτελικό έργο:

- Έρευνα επαγγελμάτων
- Έρευνα αγοράς εργασίας
- Μελέτη και παραγωγή ψυχοτεχνικού υλικού
- Μελέτη δεδομένων
- Έρευνα νέων μεθόδων και επιλογή αυτών
- Σχεδιασμός
- Συνεργασία με κράτη – μέλη της Ε.Ε.
- Μελέτη κοινωνικών προγραμμάτων – μεθόδων με τους κοινοτικούς εταίρους
- Εφαρμογή
- Αξιολόγηση

Ο Ο.Α.Ε.Δ. επεκτείνεται κυρίως σε 3 τομείς:

- 1) Ζήτημα επαγγελματικού προσανατολισμού.
- 2) Επιχειρεί να παρέμβει στην προσφορά και ζήτηση της εργασίας.

3) Παρεμβαίνει στο ζήτημα της επαγγελματικής κατάρτισης.

Τα προγράμματα τα οποία εφαρμόζονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. για τους ανέργους του Νομού είναι:

- ✓ Προγράμματα επιχορήγησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων με άτομα που έχουν εκπαιδευτεί.
- ✓ Προγράμματα επιχορήγησης εκπαιδευθέντων που δημιουργούν νέες επιχειρήσεις.
- ✓ Επιχορήγηση εργοδοτών για την κάλυψη του μισθολογικού κόστους εργασίας.
- ✓ Επιχειρήσεις που προσέλαβαν προσωπικό από 20/8/96 μέχρι 31/12/97 ηλικίας 20 – 29 ετών και θα το απασχολήσουν επί ένα χρόνο από την άσκησή τους.
- ✓ Επιδότηση επιχειρήσεων για πρόσληψη πτυχιούχων (έως 30 ετών) για απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας.
- ✓ Προγράμματα νέων θέσεων εργασίας. Αφορά άτομα που βγαίνουν πρώτη φορά στην εύρεση εργασίας μέχρι 65 ετών. Εφαρμόζονται μια φορά το χρόνο.
- ✓ Προγράμματα για νέους ελεύθερους επαγγελματίες (Επιχορήγηση 1.200.000 για τους άνδρες και 1.600.000 για τις γυναίκες).
- ✓ Εκπαιδευτικά προγράμματα Λ.Α.Ε.Κ.
- ✓ Προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Επίσης προγράμματα που αφορούν επιχειρήσεις που απασχολούν ανέργους ή μόνοι τους ή μέσω του Ο.Α.Ε.Δ.

Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Τ.Ε.Ε.Κ.) που παρέχει ο Ο.Α.Ε.Δ. έχει στόχους:

- ◆ Δημιουργία ειδικευμένου εργατικού προσωπικού.
- ◆ Την ομαλή ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας.
- ◆ Την σύνδεση της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την παραγωγή.
- ◆ Την αντιμετώπιση των αναγκών σε επαγγελματικά προσόντα που δημιουργούν οι συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση του Ο.Α.Ε.Δ. βασίζεται στις διατάξεις του Β.Δ. 3/6 – 6 – 52 του Ν.Δ. 212/69, του Β.Δ. 405/71, του Ν. 709/77, του Ν. 1346/83, του Ν. 1566/85, του Ν. 2009/92 και του Ν. 2434/96.

Η Τ.Ε.Ε.Κ. του Ο.Α.Ε.Δ. παρέχεται στο Ν. Πρέβεζας με προγράμματα που αφορούν:

Ι.Ε.Κ. (Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης)

Σκοπός των προγραμμάτων είναι η παροχή κάθε είδους επαγγελματικής κατάρτισης, αρχικής ή συμπληρωματικής, καθώς και η εξασφάλιση στους εκπαιδευόμενους αντίστοιχων προσόντων, με δυνατότητα απόκτησης Διπλωμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αναγνωρισμένο τόσο στην Ελλάδα όσο και στις χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για τους απόφοιτους Γενικού Λυκείου η φοίτηση διαρκεί 2 χρόνια (4 εξάμηνα) ενώ για τους αποφοίτους των Τεχνικών Λυκείων που συνέχισαν την εξειδίκευσή τους στον ίδιο τομέα που είχαν στο Τ.Ε.Λ. η κατάρτιση διαρκεί 1 χρόνο. Τα μαθήματα είναι θεωρητικά και εργαστηριακά. Η αξιολόγηση των σπουδαστών γίνεται με εξετάσεις κατά τη διάρκεια των εξαμήνων όσο και με τελικές εξετάσεις στο τέλος αυτών.

Στο τέλος της κατάρτισης τους οι σπουδαστές παίρνουν βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης, και εφόσον το επιθυμήσουν μπορούν λαμβάνοντας μέρος στις εξετάσεις πιστοποίησης επαγγελματικής κατάρτισης να αποκτήσουν και Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Στο Ν. Πρέβεζας υπάρχουν Ι.Ε.Κ. μόνο στην πρωτεύουσα. Οι ειδικότητες των Ι.Ε.Κ. είναι:

- α) Πληροφορικής
- β) Λογιστικής
- γ) Μάρκετινγκ
- δ) Μηχανολογίας

Στον Ν. Πρέβεζας ο Ο.Α.Ε.Δ. δεν διαθέτει σχολές μαθητείας όπως συμβαίνει στους περισσότερους νομούς της χώρας. Το Σύστημα Μαθητείας

αποτελεί μια διεθνώς καθιερωμένη πρακτική που συνδυάζει την εκπαίδευση του μαθητή στις Σχολές Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. και την πρακτική άσκηση με απασχόληση του σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση

Το σύστημα της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης απευθύνεται στους άνεργους, που χρειάζονται εξειδίκευση, προκειμένου να αναζητήσουν νέα εργασία αλλά και σε όλους όσους ήδη εργάζονται και επιθυμούν να αποκτήσουν μια ειδικότητα για να ανέβουν επαγγελματικά. Χαρακτηριστικό αυτού του τύπου κατάρτισης είναι το σύντομο χρονικό διάστημα που διαρκεί σχετικά με άλλους τύπους κατάρτισης.

Αυτοαπασχολούμενους

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε αυτοαπασχολούμενους που επιθυμούν την επιμόρφωση – μετεκπαίδευση τους σε θέματα νέας Τεχνολογίας και Κανονισμών Οικονομικής διαχείρισης, καθώς και οργάνωσης εργασίας.

Σύνδεση Κατάρτισης – Απασχόλησης

Τα προγράμματα Σύνδεσης Κατάρτισης – Απασχόλησης των ανέργων αφορούν άτομα κάτω των 25 ετών, μακροχρόνια άνεργους και γυναίκες, αλλά και άνεργους ή απειλούμενους με ανεργία σε περιοχές που χαρακτηρίζονται «Θύλακες Ανεργίας».

Επιδιώκεται η κατάρτιση ανέργων από την επιχείρηση που υλοποιεί το πρόγραμμα και στη συνέχεια η πρόσληψη εκ μέρους της ενός αριθμού από τους καταρτιζόμενους.

Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.)

Ο Δήμος Πρέβεζας διαθέτει κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης που απευθύνεται σε άνεργους που χρειάζονται ειδίκευση για να αναζητήσουν εργασία. Τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα διοργανώνονται στα πλαίσια του Π.Ε.Π. Ηλείου 1994 – 1998.

Την περίοδο 1998 – 1999 διοργανώνονται στο Ν. Πρέβεζας τα παρακάτω επιδοτούμενα προγράμματα ανέργων. Τα πιο πρόσφατα από αυτά είναι:

Το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης “INTERSUN” πρόκειται να υλοποιήσει άμεσα προγράμματα «Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης Ανέργων» τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και όχι από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα προγράμματα απευθύνονται σε άνεργους νέους και νέες.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΤΟΠΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑ	ΩΡΕΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
<i>Δενδροκαλλιέργεια</i>	Πρέβεζα	Έως 30 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου
<i>Γενετική βελτίωση και μέθοδοι εφαρμογής της</i>	Πρέβεζα	Έως 30 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου
<i>Χοιροτροφία</i>	Φιλιππάδα	Έως 30 ετών	300	Απόφοιτοι Γυμνασίου ή Δημοτικού
<i>Λειτουργία γερανών, ανασκαφών κ.λ.π.</i>	Πρέβεζα	Έως 30 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου ή Γυμνασίου
<i>Υποδοχής πελατών</i>	Πρέβεζα	Έως 30 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου

Κάθε καταρτιζόμενος επιδοτείται με 1.200 δρχ. την ώρα. Επίσης το Κ.Ε.Κ. «Θετικό COMPUTERS» πρόκειται να υλοποιήσει τα εξής προγράμματα:

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΤΟΠΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑ	ΩΡΕΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
<i>Σύγχρονες τεχνολογικές και τεχνικές θερμοκηπίων</i>	Πρέβεζα	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου
<i>Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών</i>	Πρέβεζα	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου
<i>Νέες εφαρμοσμένες τεχνικές για την ορθολογική αξιοποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας</i>	Πρέβεζα	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Δημοτικού
<i>Σύγχρονες τεχνικές αναπαραγωγής καλλιέργειας και μεταποίησης οστρακοειδών</i>	Πρέβεζα	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Γυμνασίου
<i>Σύγχρονες εφαρμοσμένες τεχνολογίες και τεχνικές πτηνοτροφικών και χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων</i>	Θεσπρωτικό	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου ή Γυμνασίου
<i>Στελέχη διοίκησης και διαχείρισης κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων</i>	Φιλιππάδα	Κάτω των 35 ετών	350	Απόφοιτοι Λυκείου
<i>Νέες τεχνολογίες στην αναπαραγωγή φυτών</i>	Φιλιππάδα	Κάτω των 35 ετών	300	Απόφοιτοι Λυκείου ή Γυμνασίου

2.5.2. Εργατικό Κέντρο της Πρέβεζας

Το εργατικό Κέντρο της Πρέβεζας ιδρύθηκε το 1973 και αποτελεί όργανο για την αύξηση της απασχόλησης και την ελαχιστοποίησης της ανεργίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία διαθέτει το Εργατικό Κέντρο του νομού Πρέβεζας το μέγεθος της ανεργίας αγγίζει το 20% του Εργατικού Δυναμικού.

Στόχος του Εργατικού Κέντρου είναι η εξέλιξη και ανάπτυξη του νομού μέσω της πραγματοποίησης έργων με σκοπό τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μειώνοντας έτσι το ποσοστό ανεργίας.

Η προώθηση της απασχόλησης συντελείται με την εκτέλεση των προβλεπόμενων αναπτυξιακών έργων όπως: έργα για την οδοποιία του νομού, για την ύδρευση και την αποχέτευση, για το περιβάλλον, για την εκπαίδευση και την υγεία. Ιδιαίτερα τα συγκοινωνιακά έργα (ζεύξη Πρέβεζας – Ακτίου) καθώς και τα έργα για την τουριστική ανάπτυξη του νομού αποτελούν βασικό μοχλό για την καταπολέμηση της ανεργίας.

Πέρα από την προώθηση των αναπτυξιακών έργων το Εργατικό Κέντρο συνεργάζεται με το Υπουργείο Εργασίας και τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, προκειμένου να πραγματοποιηθούν διάφορα προγράμματα κατάρτισης και επανακατάρτισης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σαν επίλογο είναι ενδιαφέρον να κάνουμε μια σύγκριση των στατιστικών στοιχείων για την απασχόληση και την ανεργία μεταξύ των νομών Καρδίτσας και Πρέβεζας. Οι δύο νομοί απασχολούνται κυρίως στον πρωτογενή τομέα σε δραστηριότητες όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία σε ποσοστό περίπου 60% και αποτελούνται από ένα αστικό κέντρο και πολλούς διάσπαρτους μικρούς οικισμούς. Παρόλο που ο νομός Καρδίτσας έχει περισσότερο πληθυσμό, η σύγκριση είναι εφικτή, καθώς τα μορφολογικά χαρακτηριστικά και τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα όπως θα δούμε παρακάτω.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Σύγκριση απασχόλησης – ανεργίας νομών Καρδίτσας - Πρέβεζας

	1981		1991	
	Καρδίτσα	Πρέβεζα	Καρδίτσα	Πρέβεζα
<i>Απασχολούμενοι ως % Εργατικού Δυναμικού</i>	97,2	95,4	93,2	90,8
<i>Ανεργοί ως % Εργατικού Δυναμικού</i>	2,7	5,1	6,8	9,3
<i>% Ανεργων ανδρών</i>	65,1	79,4	59,4	63,2
<i>% Ανεργων γυναικών</i>	34,9	20,6	40,6	36,8

Πηγή: Ιδία έρευνα / Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. που προέκυψαν από τις απογραφές του '81 και του '91 το επίπεδο απασχόλησης στο Ν. Καρδίτσας ανέρχεται στο 97,2% και στο 93,2% αντίστοιχα παρουσιάζοντας μείωση κατά 4 μονάδες. Στο ίδιο περίπου επίπεδο κυμαίνεται και η απασχόληση στο Ν.

Πρέβεζας φθάνοντας στο 95,4% το '81 και στο 90,8% το '91 μειωμένο κατά 4,6 μονάδες.

Ως προς το φύλο στο Ν. Καρδίτσας, οι άντρες απασχολούμενοι είναι περισσότεροι από τις γυναίκες και αυξάνονται ακόμα πιο πολύ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας '81 – '91 κατά 14,3 μονάδες. Στο Ν. Πρέβεζας και εκεί οι άνδρες υπερέχουν, όμως μέσα στη δεκαετία αυξάνονται μόλις μισή μονάδα.

Ως προς την κατανομή των απασχολούμενων στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας παρατηρούμε ότι για το Ν. Καρδίτσας οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα συγκεντρώνουν το 47,1% (μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους άλλους τομείς), ενώ για το Ν. Πρέβεζας το υψηλότερο ποσοστό των απασχολούμενων συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα, με ποσοστό 40,6% και στον πρωτογενή 38,1%. Επίσης, και για τους δύο νομούς το ποσοστό απασχόλησης είναι υψηλότερο στις αγροτικές περιοχές, που μάλιστα ξεπερνά το μισό του συνόλου και αγγίζει το 60% του συνόλου των απασχολούμενων.

Όσον αφορά την εξέλιξη της ανεργίας στους δύο νομούς παρατηρούμε το αυξημένο ποσοστό της ανεργίας στο Ν. Πρέβεζας από 5,1% το 1981 και την άνοδο του, το 1991 στο 9,3%, σε αντίθεση με το Ν. Καρδίτσας που η ανεργία το '81 παραμένει σε χαμηλά επίπεδα (2,7%) και η αύξηση της εμφανίζεται στα μέσα της δεκαετίας του '80 και το 1991 φτάνει το 6,8%.

Ως προς τη γεωγραφική κατανομή της ανεργίας, οι αγροτικές περιοχές είναι αυτές που πλήττονται κυρίως, γεγονός που οφείλεται στη μεγάλη συγκέντρωση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές και της απασχόλησής τους με τις γεωργικές δραστηριότητες. Αυτό ισχύει και για τους δύο νομούς.

Από την πλευρά της ηλικιακής και κατά φύλο κατανομής της ανεργίας το πρόβλημα εμφανίζεται στους νέους ηλικίας 15 – 19 ετών που για το Ν. Καρδίτσας ανέρχεται στο 80,4% και για το Ν. Πρέβεζας στο 78,4%.

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών αυξάνεται από το 1981 κατά 4 μονάδες φθάνοντας το 40,6% το 1991 και κατά 2 μονάδες φθάνοντας το 36,8% για το Ν. Καρδίτσας και το Ν. Πρέβεζας αντίστοιχα.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία του Ο.Α.Ε.Δ. για τα έτη 1991 ~ 1997 παρατηρούμε ότι για το Ν. Καρδίτσας το ποσοστό ανεργίας τριπλασιάστηκε φθάνοντας το 1997 το 27,4 με αυξημένη την ανεργία των γυναικών, ενώ στο Ν. Πρέβεζας η ανεργία αυξάνεται με αργότερους ρυθμούς, φθάνοντας το 1997 στο 22,0%.

Συμπεραίνουμε ότι οι δύο νομοί εμφανίζουν ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης ως το 1991, καθώς η απασχόληση παρουσιάζει μείωση λόγω της αποχώρησης των ηλικιωμένων από την αγορά εργασίας και της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού επιπέδου των νέων.

Η ανεργία αυξάνεται κατακόρυφα κυρίως από το 1991 ως το 1997 φανερώνοντας και στους δύο νομούς την αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας, λόγω της μη ύπαρξης κενών θέσεων εργασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανεργία είναι απόρροια εθνικών πολιτικών και δευτερευόντως μόνο πηγάζει από την αλληλεξάρτηση των οικονομιών των 15 χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι λοιπόν η ανεργία ενδογενές πρόβλημα σε κάθε εθνική αγορά και επηρεάζεται αρνητικά από παράγοντες που είναι εγγενείς στο σύστημα λειτουργίας των οικονομιών της Ε.Ε.

Κάθε σύστημα εργασίας επηρεάζεται από διαφορετικούς παράγοντες όπως εθνικές και νομικές αρχές, επιχειρήσεις, κοινωνικοί εταίροι. Η μη συνειδητοποίηση αυτής της εξάρτησης οδηγεί σε συρροή λαθών που επιδεινώνουν την ανεργία αντί να την ελαχιστοποιήσουν. Με άλλα λόγια στο μέτρο που η ανεργία επιδεινώνεται από παράγοντες που έχουν σαφή εξάρτηση μεταξύ τους, αλλά ο καθένας καθορίζεται από διαφορετικούς, η κατάσταση θα συνεχίσει να είναι η ίδια και οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της ανεργίας θα συνεχίσουν να αποτυγχάνουν.

Όσον αφορά τον Ελλαδικό χώρο τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των στοιχείων της εργασίας είναι:

- Παρατηρείται ραγδαία αύξηση της ανεργίας παρόλη την αύξηση της απασχόλησης. Η ανεργία πλήττει κυρίως τις γυναίκες, τους νέους και τις αστικές περιοχές, αν και ο ρυθμός αύξησης των ανέργων ανδρών και των ηλικιωμένων ομάδων ανέργων ακολουθεί ανοδική πορεία.
- Σημειώνεται μια δυσάρεστη μετακίνηση προς πιο μακροχρόνιες περιόδους ανεργίας, κατάσταση που εκφράζει την αποτυχία της αγοράς εργασίας να επανεντάξει στην παραγωγική διαδικασία τους μακροχρόνια άνεργους. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο κύριος όγκος των μακροχρόνια ανέργων είναι οι γυναίκες άνεργες.
- Το τρίτο χαρακτηριστικό της ανεργίας είναι ότι είναι αστική. Οι αγροτικές περιοχές έχουν υποδιπλάσια ποσοστά ανεργίας σε σχέση με το σύνολο της χώρας. Επίσης, παρόλο που το ποσοστό ανεργίας των ημιαστικών περιοχών είναι σχετικά χαμηλό, αυξάνεται

σημαντικά, εξαιτίας κυρίως της πολύ πιο γρήγορης αύξησης της γυναικείας ζήτησης από την προσφορά εργασίας.

- Η αύξηση της απασχόλησης οφείλεται κατά κύριο λόγο στην είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας, κυρίως στις αστικές και ημιαστικές περιοχές. Η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι οι νέες θέσεις εργασίας είναι θέσεις μισθωτών και συμβοηθούντων μελών στον τριτογενή τομέα, όπου οι γυναίκες παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερη συμμετοχή από τους άνδρες.
- Η αύξηση της απασχόλησης δεν κατανέμεται ομοιόμορφα στους τομείς και στους κλάδους της παραγωγής. Αντίθετα υπάρχει μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και δραματική μείωση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα. Αύξηση της απασχόλησης υπάρχει μόνο στον τριτογενή τομέα, είναι όμως τέτοιου μεγέθους που όχι μόνο ισοσκελίζει τη μείωση που προέρχεται από τους δύο πρώτους τομείς, αλλά προκαλεί και τη συνολική αύξηση της απασχόλησης.
- Τέλος αλλάζει ο γεωγραφικός χάρτης της απασχόλησης και του πληθυσμού. Παρατηρείται επιστροφή σε φαινόμενα έντονης αστικοποίησης και αγροτικής ερήμωσης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Η γενικότερη οικονομική ύφεση που εκδηλώνεται, η διαρθρωτικές μεταβολές της οικονομίας, ο εποχιακός χαρακτήρας ορισμένων εργασιών, η ανεπαρκής κατάρτιση, η εισαγωγή νέων υπέρ-αυτόνομων μηχανών στις βιομηχανίες, οδηγούν μαζικά τους νέους στην ανεργία με επακόλουθα την κάμψη του ηθικού τους, την απογοήτευση, το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, την εξαθλίωση, την αδυναμία αξιοποίησης των δυνατοτήτων τους και των φιλοδοξιών τους. Το σημερινό υψηλό επίπεδο της ανεργίας επιβαρύνει τόσο την ανταγωνιστικότητα της ίδιας της χώρας, όσο και τη συνοχή της κοινωνίας της.

Η εξομάλυνση της ανεργίας θα μπορούσε να επιτευχθεί με την εφαρμογή μιας σειράς μέτρων. Ορισμένα από αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Απαιτείται ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη. Το πρόβλημα της ανεργίας ωστόσο, μακροπρόθεσμα δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνο μ' αυτή. Εξαρτάται και από τις θεσμικές δομές και από τις κοινωνικές επιλογές ως προς την προτεραιότητα που δίνεται στην απασχόληση.
- Επιβάλλεται ολοκληρωμένη πολιτική, που να δραστηριοποιήσει όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται σε θέματα απασχόλησης, έμφαση στις τοπικές πρωτοβουλίες και την τοπική ανάπτυξη, ώστε να βελτιωθεί η δυνατότητα δημιουργίας απασχόλησης σε συγκεκριμένες περιοχές.
- Επαρκής ενημέρωση μέσω δικτύωσης Η/Υ των κενών θέσεων εργασίας.
- Επέκταση – βελτίωση των ήδη υπάρχοντων γραφείων ευρέσεων εργασίας καθώς και η δημιουργία νέων, ώστε να φροντίζουν να κατευθύνουν πιο αποτελεσματικά στα διαθέσιμα επαγγέλματα αυτούς που ζητούν εργασία ή να τους βοηθούν στην προετοιμασία τους να ακολουθήσουν ένα επάγγελμα ή μια σταδιοδρομία εκεί όπου προβλέπεται να υπάρχει ζήτηση.

- Τόνωση των επενδύσεων, διευκόλυνση μικρομεσαίων επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και με συνακόλουθο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Οι επενδύσεις κυρίως σε διευρωπαϊκά προγράμματα υποδομής μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην απασχόληση προωθώντας την ανταγωνιστικότητα και τη συνεχή ανάπτυξη.
- Ορθολογικός σχεδιασμός και προώθηση προγραμμάτων συνεχούς κατάρτισης, έτσι ώστε να συμπλέουν οι γνώσεις των εργαζομένων με την παραγωγική διαδικασία και να ανταποκρίνονται στις διαρθρωτικές αλλαγές μιας διαρκώς μεταβαλλόμενης αγοράς εργασίας. Εξάλλου η ταχύτητα των τεχνολογικών αλλαγών είναι τέτοια που θα απαιτεί όλο και περισσότερο από το μελλοντικό εργατικό δυναμικό να μεταβάλλεται και να προσαρμόζεται σε νέες δεξιότητες και ικανότητες. Η κατάρτιση δεν θα πρέπει να στοχεύει μόνο στα άτομα που βρίσκονται σε ηλικία εισδοχής στην αγορά εργασίας αλλά σε όλους, μέχρι το τέλος της επαγγελματικής τους ζωής. Να εξασφαλίζεται δηλαδή η δια βίου κατάρτιση.
- ◉ Μεταρρύθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα νέα μονοπάτια κατάρτισης να αναβαθμίσουν το επίπεδο των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ σχολείου και εργασίας και να δοθεί η ευκαιρία στους νέους να αποκτήσουν προσαρμοστικότητα για τον μετέπειτα επαγγελματικό τους βίο.
- ◉ Η συνεχής κατάρτιση του εργατικού δυναμικού να αντιμετωπίζεται περισσότερο ως επένδυση παρά ως κόστος για την επιχείρηση.
- Η τοπική αυτοδιοίκηση, σωματεία εργαζομένων και εργοδοτών, η διεύθυνση του Κ.Ε.Τ.Ε.Κ., η διεύθυνση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η διεύθυνση του Ι.Ε.Κ., να συνεργαστούν για την από κοινού χάραξη της πολιτικής της εκπαίδευσης και κατάρτιση των

νέων έτσι ώστε με τα κατάλληλα εφόδια να οδηγούνται στην αγορά εργασίας.

- Εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών επιδότησης της ανεργίας υπό τις ακόλουθες όμως προϋποθέσεις:
 - α) Οι πολιτικές αυτές δεν πρέπει να υποκαταστήσουν τις παθητικές πολιτικές επιδότησης, μεταφέροντας πόρους από τη μια κατηγορία (στην Ελλάδα βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα της Κοινότητας), τόσο από πλευράς ύψους όσο και διάρκειας με αποτέλεσμα να μην είναι αντικίνητρο για την απασχόληση.
 - β) Παράλληλα με τις ενεργητικές πολιτικές επιδότησης να ενισχυθούν και οι παθητικές.
 - γ) Οι ενεργητικές πολιτικές δεν θα αποτελούν μορφές επιδότησης των επιχειρήσεων, αλλά θα στοχεύουν με συγκεκριμένες δεσμεύσεις στην ουσιαστική αύξηση της απασχόλησης σταθερού χαρακτήρα.
- Η μερική απασχόληση θα πρέπει να λειτουργήσει συμπληρωματικά στην αγορά εργασίας και να μην αντιστρατεύεται την έννοια της πλήρους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΓΕΤΙΜΗΣ Π. – ΓΡΑΒΑΡΗΣ Δ.**, «*Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική*» Η σύγχρονη προβληματική. Εκδόσεις Θεμέλιο 1993
- ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ – ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ Ε.**, «*Οικονομικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης*»
- JACQUES DELOR** «*Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη και την απασχόληση*»
- ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ** «*Ανεργία και απασχόληση στην Ελλάδα*», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1991
- ΚΟΥΤΡΟΥΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ**, «*Κοινωνική Ευρώπη – Όψεις της βιομηχανικής δημοκρατίας στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις*»
- ΜΕΛΕΤΗ Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. – Ε.Ε.Τ.Α.Α.**, «*Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση*» παρούσα κατάσταση και προοπτικές, εκδόσεις Ε.Ε.Τ.Α.Α., Αθήνα 1995
- ΠΙΕΡΡΟΣ Φ. – ΛΙΝΗ – ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ – ΔΩΡΗ - ΤΣΑΓΚΑΡΗ Ε.**, «*Προγράμματα και Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*», εκδόσεις Παπαζήση
- ΠΡΑΚΤΙΚΑ 3^{ου} ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ** «*Διαστάσεις Κοινωνικής Πολιτικής σήμερα*»
- ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Π.** «*Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ο ρόλος της Ελλάδας – Ουτοπία και πραγματικότητα*», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ, Τρίτη 16 Φεβρουαρίου 1999, αρ. φύλλου 1205

ΒΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ, Παρασκευή 26 Φεβρουαρίου 1999, αρ. φύλλου 1205

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Απασχόληση», Τεύχος 21, Ιανουάριος 1997

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Ίσες ευκαιρίες και συλλογικές διαπραγματεύσεις», Τεύχος 29, Οκτώβριος 1997

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Νέες τεχνολογίες και κοινωνικές επιπτώσεις», Τεύχος 30, Νοέμβριος 1997

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Αλλάζει ο χάρτης απασχόλησης», Τεύχος 2, Απρίλιος 1998

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Εργαζόμενη Νεολαία», Τεύχος 36, Μάιος 1998

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ «Διαπραγματεύσεις και κατάρτιση», Τεύχος 38, Ιούλιος – Αύγουστος 1998

ΕΡΓΑΣΙΑ Μηνιαίο περιοδικό Ο.Α.Ε.Δ., τεύχος 19, Μάιος 1998

ΕΡΓΑΣΙΑ Μηνιαίο περιοδικό Ο.Α.Ε.Δ., τεύχος 20, Ιούνιος 1998

Ε.Σ.Υ.Ε. «Απασχόληση – Ανεργία – Αμοιβή Εργασίας έτος 1997», Αθήνα
Αύγουστος 1998

EUROSTAT 1995

ΝΕΟΣ ΑΓΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, 9 Ιουλίου 1998